ԿՈՄՈՒՆԻՍՏ

Որգան ՀԿ(բ)Կ Կենտկոմի

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
N 3

ՀԱՅԿՈՒՍՀՐԱՏ
ՅԵՐԵՎԱՆ
1935

Պրոլետարներ բոլոր յերկրների, միացե՛ք

ԿՈՄՈՒՆԻՍՏ

№ 3

ՈՐԳԱՆ
Հ Կ (Բ) Կ ԿԵՆՏԿՈՄԻ

1935 Թ. ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ՀԱՄ Կ(Բ)Կ ԿԵՆՏԿՈՄԻ ՅԵՎ ԽՍՀՄ ԺՈՂԿՈՄԽՈՐՀԻ ՎՈՂՋՈՒՅՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱՅՆԱՑՄԱՆ 15-ԱՄՅԱԿԻ ԱՌԹԻՎ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍԽՀ ԿԵՆՏԳՈՐԾԿՈՄԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ԸՆԿԵՐ **ՄԱՐՏԻԿՅԱՆԻՆ**
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍԽՀ ԺՈՂԿՈՄԽՈՐՀԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ԸՆԿԵՐ **ԳՈՒԼՈՅԱՆԻՆ**
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ Կ(Բ)Կ ԿԵՆՏԿՈՄԻ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ԸՆԿԵՐ **ԽԱՆՋՅԱՆԻՆ**

Հայաստանում խորհրդային իշխանության հաստատման 15-ամյա հոբելյանի որը Համ.Կ.(բ)Կ. Կենտկոմը և ԽՍՀՄ Ժողկոմխորհը վողջունում են Հայաստանի Խորհրդային Հանրապետության բանվորներին, կոլտնտեսականներին և բոլոր աշխատավորներին: Այդ որը բազմաչարչար հայ ժողովուրդը, վորը յերկար տարիներ անլուր տառապանքներ եր կրել ցարական Ռուսաստանից ու սուլթանական Տաճկաստանից և վորը դատապարտված եր մահացման ու բնաջնջման,— այդ որը հայ ժողովուրդը թոթափեց բուրժուազիայի ու նրա ծառա դաշնակների լուծը, վորոնք դեպի նոր տանջանքներ եյին տանում նրան, և հաստատեց բանվորագյուղացիական խորհրդային իշխանություն:

Իր գոյության 15 տարվա ընթացքում Խորհրդային Հայաստանը ցարական Ռուսաստանի ճնշված գաղութից դարձավ հաջողությամբ աճող խորհրդային հանրապետություն, վորը նորանոր բարձունքներ ե գրավում ինդուստրիայի ու գյուղատնտեսության զարգացման գործում, հայ աշխատավոր մասսաների բարեկեցությունը բարելավելու և կուլտուրական մակարդակը բարձրացնելու գործում:

Համ.Կ.(բ)Կ. Կենտկոմը և ԽՍՀՄ Ժողկոմխորհը հաստատապես համոզված են, վոր Խորհրդային Հայաստանի բոլշեվիկներն ու բոլոր աշխատավորները հետագայում ել նույնպիսի համառությամբ, ինչպես մինչեվ այժմ, լենինյան-ստալինյան ազգային քաղաքականության կենսագործման հիման վրա, կաշխատեն Հայաստանի խորհրդային հանրապետության հետագա ամրացման ուղղությամբ, պայքարելով հանուն ազգային-խորհրդային կադրերի ստեղծման, հանուն աշխատանքի սոցիալիստական բարձր արտադրողականության, հանուն կոլտնտեսային ու խորհտնտեսային դաշտերի բարձր բերքատվության, հանուն Խորհրդային Հայաստանի բանվորների, բանվորուհիների, կոլտնտեսականների, կոլտնտեսուհիների և աշխատավոր ինտելիգենցիայի ունեվոր, կուլտուրական կյանքի:

ԽՍՀՄ Ժողկոմխորհի նախագահ
Վ. ՄՈԼՈՏՈՎ

ՀԱՄԿ(Բ)Կ Կենտկոմի քարտուղար
Ի. ՍՏԱԼԻՆ

ՀԱՄ Կ(Բ)Կ ԿԵՆՏԿՈՄԻ ՅԵՎ ԽՍՀՄ ԺՈՂԿՈՄԽՈՐՀԻ ՎՈՂՋՈՒՅՆՆ ԱԴՐԲԵՋԱՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱՅՆԱՑՄԱՆ 15-ԱՄՅԱԿԻ ԱՌԹԻՎ

ԱԴՐԲԵՋԱՆԻ ՍԽՀ ԿԵՆՏԳՈՐԾԿՈՄԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ԸՆԿԵՐ ԵՖԵՆԴԻԵՎԻՆ

ԱԴՐԲԵՋԱՆԻ ՍԽՀ ԺՈՂԿՈՄԽՈՐՀԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ԸՆԿԵՐ ՌԱՀՄԱՆՈՎԻՆ

ԱԴՐԲԵՋԱՆԻ Կ (Բ) Կ ԿԵՆՏԿՈՄԻ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ԸՆԿԵՐ ԲԱՂԻՐՈՎԻՆ

Համամիութենական Կոմունիստական Կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեն և ԽՍՀ Միության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդը վողջունում են Ադրբեջանի Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության բանվորներին, կոլտնտեսականներին և բոլոր աշխատավորներին՝ Ադրբեջանում խորհրդային իշխանության հաստատվելու 15-ամյա տարեդարձի օրը։

Ադրբեջանի պրոլետարիատը և հեղափոխական գյուղացիությունը միշտ գտնվել են պրոլետարական հեղափոխության առաջապահ դիրքերում և ցարիզմի տարիներին, բոլշևիկների ղեկավարությամբ, անձնվիրաբար պայքար են մղել ցարական դահիճների, կալվածատերերի ու կապիտալիստների դեմ։

Քաղաքացիական պատերազմի տարիներին Ադրբեջանի հեղափոխական բանվորներն ու գյուղացիները, ԼԵՆԻՆԻ մեծ դրոշի տակ, ջախջախեցին մուսավաթականներին, մենշևիկներին, դաշնակներին ու եսերներին, վորոնք գլխավորում եյին հակահեղափոխությունը և վորոնք ֆեոդալական Թյուրքիայի ու անգլիական ինտերվենտների զինված ուժերն ոգնության եյին կանչել բուրժուազիային։

Պրոլետարական հեղափոխության պատմության մեջ հերոսական, անմոռանալի եջեր գրեցին Ադրբեջանի աշխատավոր մասսաները և նրանց առաջնորդները՝ Ազիզբեկովը, Ջափարիձեն, Շահումյանն ու Ֆիոլետովը, վորոնք սոցիալիզմ կառուցելու, Ադրբեջանում խորհրդային իշխանություն հաստատելու իրավունքը նվաճեցին իրենց արյունով։

Խորհրդային Ադրբեջանն իր գոյության 15 տարվա ընթացքում աճեց, դարձավ որինակելի խորհրդային հանրապետություն՝ հզոր արդյունաբերությամբ և հաջողությամբ զարգացող գյուղատնտեսությամբ։

Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների ամբողջ Միությունն ապրում է Ադրբեջանի սեվ վոսկով՝ նավթով։ Ադրբեջանի բամբակի դաշտերը տարեցտարի ավելի բամբակ են տալիս մեր յերկրի տեքստիլ արդյունաբերությանը։ Առհավետ վերացված է Ադրբեջանի թուրք և հայ ժողովուրդների ազգամիջյան պայքարը, վոր հրահրում եր առաջ բուրժուազիան, և այժմ նրանք համերաշխորեն, միահամուռ ուժերով կառուցում են նոր, յերջանիկ, ունևոր կյանք։ Աճում է Ադրբեջանի աշխատավորների բարեկեցությունը և կուլտուրական մակարդակը։

Համ.Կ(բ)Կ Կենտրոնական Կոմիտեն և ԽՍՀ Միության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդը խորապես համոզված են, վոր Խորհրդային Ադրբեջանի բոլշևիկները և բոլոր աշխատավորներն այսուհետև ևս լենինյան-ստալինյան ազգային քաղաքականության իրագործման հիման վրա կաշխատեն հանուն Ադրբեջանի Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության հետագա ամրացման, պայքար մղելով ազգային-լենինյան կադրեր ստեղծելու համար, աշխատանքի սոցիալիստական բարձր արտադրողականության համար, բարձր բերքի և բամբակի լավագույն մշակման համար, Խորհրդային Ադրբեջանի բանվորների ու բանվորուհիների, կոլտնտեսականների ու կոլտնտեսուհիների և աշխատավոր ինտելիգենցիայի ունևոր, կուլտուրական կյանքի համար։

ԽՍՀՄ ժողկոմխորհի
նախագահ՝ Վ. ՄՈԼՈՏՈՎ

ՀԱՄԿ(բ)Կ Կենտկոմի
քարտուղար՝ Ի. ՍՏԱԼԻՆ

ԸՆԿԵՐ ՄՈԼՈՏՈՎԻ ՃԱՌԸ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՎԻՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅԱՆԸ, ԿՐԵՄԼՈՒՄ, 1935 Թ. ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 30-ԻՆ

Ընկերնե՛ր, թույլ տվեք ձեզ դիմել ձեր մայրենի լեզվով,—«ընկերնե՛ր»,—մենք ուրախ ենք տեսնելով այստեղ, Կրեմլում, Խորհրդային Հայաստանի աշխատավորների պատվիրակներին: Մենք ջերմագին ողջունում ենք ձեզ, ընկերներ, որպես Խորհրդային Հայաստանի, բանվորների ու բանվորուհիների ազատ աշխատանքի Հայաստանի, կոլտնտեսությունների Հայաստանի, սոցիալիստական հիմքի վրա ազգային վերածնունդ ապրող Հայաստանի ներկայացուցիչների:

Վերջապես մենք տեսնում ենք Հայաստանի ազգային կուլտուրայի իսկական աճումը, Հայաստանի, որը Խորհրդային Միության բոլոր ժողովուրդների հետ միասին հնարավորություն է ստացել կառուցելու իր սոցիալիստական կուլտուրան:

Մենք հիշում ենք, թե որքան չարիքներ ու դժբախտություններ են բաժին ընկել հայ ժողովրդին, որը մի շարք դարերի ընթացքում գտնըվում էր օտար լծի տակ: Երկար տարիների ընթացքում, համարյա մի ամբողջ դար, ընդհուպ մինչև խորհուրդների իշխանության հաղթանակը, տաղանդավոր հայ ժողովուրդը գտնվում էր ռուսական ցարիզմի կըրունկի տակ: Ծանր հիշողությունները ցարական ինքնակալության ճնշման մասին, այն ճնշման, որին յենթարկվում էր հայ ժողովուրդը ռուսական կալվածատերերի, կապիտալիստների, գեներալների, տերտերների ու չինովնիկների կողմից, դեռ երկար ժամանակ կապրեն Հայաստանի աշխատավորների մեջ: Հայ հարուստների միջից դուրս յեկած առանձին բախտավորներն էին միայն լողում կյանքի մակերեսը, խոշոր կապիտալիստներ, կալվածատերեր ու բանկիրներ դառնալով: Այդ պարոնայք իրենց քսակը լցնելով և կառչելով ցարական իշխանություններին, վատ չէին ապրում և իրենց հերթին ոգնում էին վոստիկանությանը, սև հարյուրյակային հոգևորականությանն ու ցարական ռեժիմի ամեն տեսակ պարոնայք-պետերին՝ խեղդելու Հայաստանի աշխատավորությանը:

Մենք գիտենք, որ հայ ժողովրդի մեջ վաղուց ի վեր յերազներ էին հասունանում և հույսեր էին ապրում սեփական ազատագրման նկատմամբ: Հայ ժողովրդի շատ հեղափոխական մարտիկներ զոհել են իրենց, իրենց կյանքն են տվել՝ իրենց ժողովրդի համար ազգային- ազատ կյանք ձեռք բերելու համար:

Մենք գիտենք նաև, որ հայ ժողովրդի ազգային ազատագրման գաղափարը փորձում էին իրենց շահերի համար ոգտագործել հայ բուրժուական նացիոնալիստները— դաշ-

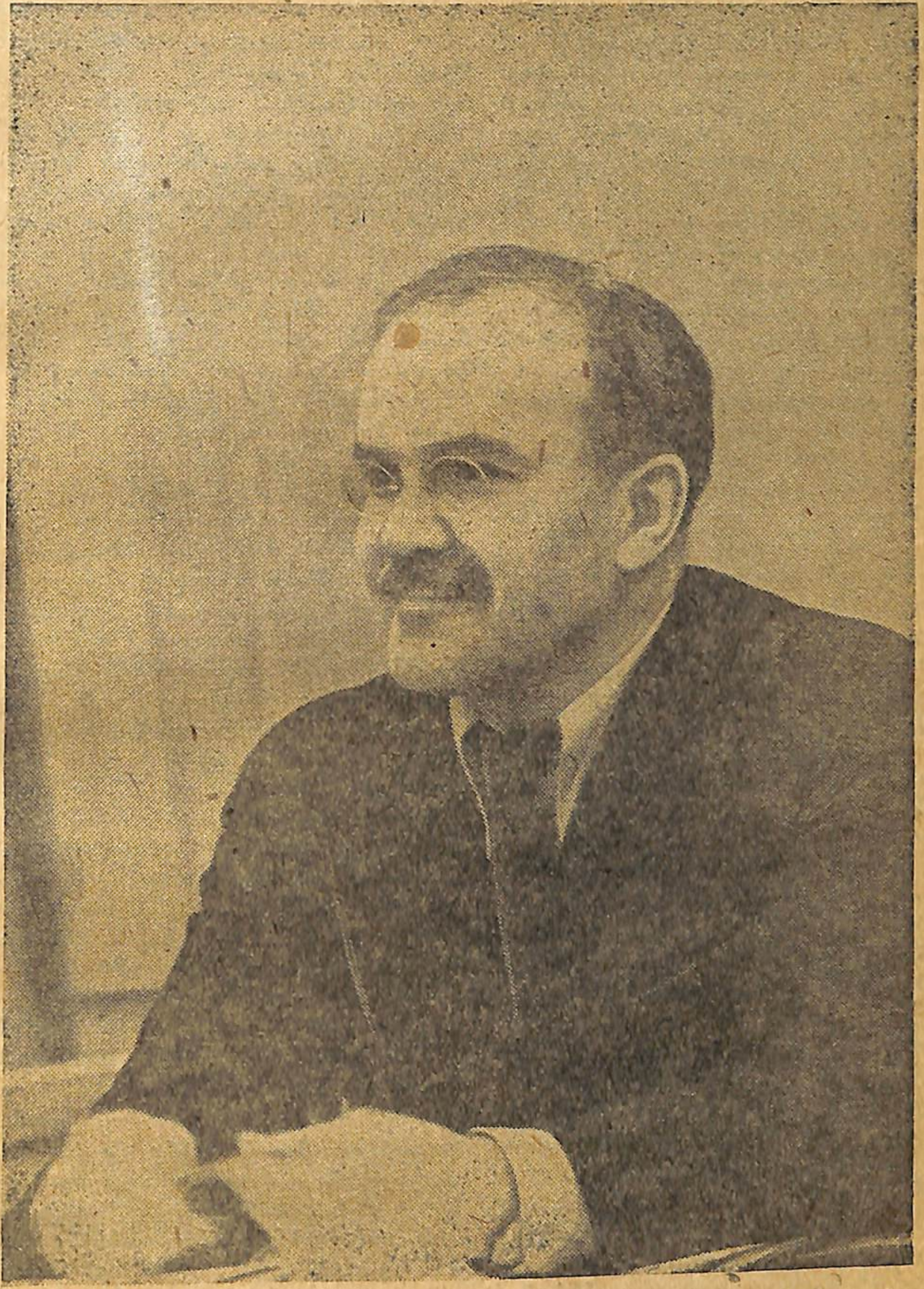

նակները, վորոնք ռուսական մենշևիկների ու էսէռների, ինչպես նաև մյուս ազգությունների մենշևիկների ու էսէռների նման դավաճանական դեր խաղացին իրենց ժողովրդի հանդեպ: Բայց դաշնակները դըրանով հենց խայտառակության ու կործանման դատապարտեցին իրենց, բաժանելով՝ ինչպես այդ ցույց տըվեց պրոլետարական հեղափոխության փորձը՝ բուրժուազիայի բոլոր ու ամեն տեսակ գործակալների ճակատագիրը, լինեյին դրանք ռուսական, հայկական, վրացական, թուրքական, ուկրաինական կամ վորևէ այլ բուրժուազիա: Հենց այդ է նրանց ճանապարհը: Ո՞ւմ համար այժմ պարզ չէ, վոր նա, ով դեռ իրեն դաշնակ է անվանում, չի կարող վորևէ այլ դեր խաղալ, բացի Խորհրդային Հայաստանի թշնամու դերից, Խորհրդային Հայաստանի, վորը վոտք է դրել պանծալի ազգային վերածնունդի ուղին: Ո՞ւմ համար այժմ պարզ չէ, վոր դաշնակը մեր տնից ավլելով դեն շըպրտված սպիտակ գվարդիականության և դրա հետ միասին արտասահմանյան բուրժուազիայի խղճուկ գործակալն է: Այդ նացիոնալիստները, ինչպես և այլ ազգերի բուրժուական նացիոնալիստների գլխավոր սխալն այն էր, վոր նրանք չհասկացան, թե վորն է իրոք ազգային վերածնունդի ու աշխատավորների կյանքի իրական բարելավման ճիշտ ճանապարհը: Նրանք, ինչպես և մեր յերկրի իսկական հեղափոխականները, ճիշտ եյին ասում, թե ցարական Ռուսաստանը ժողովուրդների բանտ է: Նրանք արդարացիորեն անիծում եյին ցարական Ռուսաստանն այն ճընշման, բռնության ու ստրկության համար, վորին ցարիզմը դատապարտում էր բոլոր ազգությունների և առանձնապես վոչ ռուս ազգության աշխատավորներին: Հրով ու սրով նվաճելով այսպես կոչված «ազգային ծայրամասերը», ցարիզմը ձգտում էր ստրկացված ժողովուրդներին պահել սարսափի տակ, նորանոր բռնությունների մշտական սպառնալիքի տակ, արհեստականորեն ազգամիջյան թշնամանք հրահրելով հօգուտ իր տիրապետության ամրացման:

Սակայն դաշնակները, ինչպես և մյուս ազգերի բուրժուական նացիոնալիստները, չհասկացան գլխավորը: Նրանք չհասկացան այն, վոր Ռուսաստանում արդեն անցյալ դարի վերջերին առաջ յեկավ բանվոր դասակարգը, վորը կոչված էր վերջ տալու վոչ միայն ցարիզմին, այլ և կալվածատերերի և կապիտալիստների ամեն մի իշխանության և վորն իր ազատագրության խնդիրը տեսնում էր վոչ թե ուրիշ ժողովուրդներին ճնշելու մեջ, այլ բոլոր ազգերի աշխատավորների բարեկամության մեջ, վերջիններիս ընդհանուր հեղափոխական պայքարի մեջ՝ վոչ միայն ընդդեմ ցարիզմի, այլ և ընդդեմ կապիտալի իշխանության՝ ինչ կերպարանքով էլ վոր նա լինի: Նրանք չհասկացան այն, վոր արդեն հին Ռուսաստանի ընդերքում ծնվել էր նոր՝ հեղափոխական Ռուսաստանը, վոր չնայած և հակառակ Ռուսաստանի ցարիզմին՝ աճում էր և իր թևերը պարզում հեղափոխական ռուսական բանվոր դասակարգը, վորն իր մարտական շարքերն էր կոչում՝ առանց ազգությունների խտրության բոլոր աշխատավորների լիակատար ազատագրության համար մըղվող պայքարի դրոշի տակ: Վորպես ի ծնե կույրեր՝ նրանք չնկատեցին նույնիսկ այն, վոր արդեն անցյալ դարում ռուսական բանվոր դասակարգի գլուխը կանգնեց ճնշված ժողովուրդների և բոլոր աշխատավորների մեծ առաջնորդը, հեղափոխական բանվորների մեծ առաջնորդը— Լենինը (բուռն ծափահարություններ. բացականչություններ՝ «կեցցե՛ անպարտելի, ամենուրեք հաղթանակող լենինիզմը, ուռա՛, ընկերներ»: Բուռն ծափահարություններ: Բացականչություններ՝ «ուռա»):

Լենինը, վորի անունը դարձավ

բոլոր ազգությունների բանվոր դասակարգի և աշխատավորների պայքարի հաղթական դրոշ՝ հանուն իրենց ազատագրման, հանուն իրենց հաղթանակի՝ ընդդեմ կապիտալի և ընդդեմ ժողովուրդների կեղեքիչների, Լենինը—բոլշևիկյան կուսակցության առաջնորդը, վոչ միայն մատնանշեց պրոլետարական հեղափոխության ուղին, այլև տարավ մեզ դեպի դրա հաղթանակը, դեպի հեղափոխություն, վորի պտուղները մենք այժմ սկսում ենք այնքան առատորեն վայելել: Լենինի ուժն այն է, վոր նա կարողացավ բոլշևիզմի դըրոշի տակ համախմբել մեր ամբողջ յերկրի լավագույն հեղափոխական ուժերը, և միայն դրա հետևանքով Խորհրդային Միության աշխատավորները հաղթականորեն սոցիալիզմ են կառուցում Լենինի գործի մեծ շարունակողի գլխավորությամբ, ընկ. ՍՏԱԼԻՆԻ գլխավորությամբ (Բուռն ծափահարություններ: «Ուռա»-ներ. բոլորը վոտքի յեն կանգնում և ովացիա սարքում ի պատիվ ընկ. ՍՏԱԼԻՆԻ: Բացականչություն՝ «ԿԵՑՑԵ ՄԵՐ ՀԱՐԱԶԱՏ ԸՆԿԵՐ ՍՏԱԼԻՆԸ, ուռա՛»):

Այդ, ինչպես և ուրիշ շատ բան իրենց կուրության պատճառով, չընկատեցին բուրժուական նացիոնալիստները, սակայն այդ չխանգարեց մեզ ընթանալ Լենինի կուսակցության դրոշի տակ, ընկ. ՍՏԱԼԻՆԻ կենդանի, ամենօրյա ղեկավարությամբ բանվոր դասակարգի առաջին նվաճումներից անցնել նորանոր հաղթանակների (բուռն ծափահարություններ: Բացականչություններ՝ «ԿԵՑՑԵ՛ ԸՆԿԵՐ ՍՏԱԼԻՆԸ, ԿԵՑՑԵ՛ ՄԵՐ ՅԵՐԿՐԻ ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻ ՀԱՂԹԱՆԱԿՆԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻՉ ԹԱՆԿԱԳԻՆ ԸՆԿ. ՍՏԱԼԻՆԸ», «ՈՒՌԱ՛ ԸՆԿԵՐ ՍՏԱԼԻՆԻ ԼԱՎԱԳՈՒՅՆ ԶԻՆԱԿԻՑՆԵՐ՝ ԸՆԿԵՐՆԵՐ ՄՈԼՈՏՈՎԻՆ ՅԵՎ ՎՈՐՈՇԻԼՈՎԻՆ»):

Միայն նորերս Խորհրդային Հայաստանը տոնեց իր փառապանծ 15-ամյա հոբելյանը, իսկ նրա ղեկավարներ՝ ընկերներ Խանջյանը և Գուլոյանը Հայաստանի տնտեսական շինարարության բնագավառում ձեռք բերած նշանակալից հաջողությունների կապակցությամբ պարգևատրվեցին Խորհրդային Միության բարձր պարգևով — Լենինի շքանշանով (բուռն ծափեր. վողջույնի բացականչություններ հայերեն լեզվով):

Այժմ Անդրկովկասի բոլոր հանրապետությունների— Վրաստանի, Ադրբեջանի և Հայաստանի—ղեկավարները պարգևատրված են Լենինի շքանշանով, Անդրկովկասյան բոլոր հանրապետությունները դարձան շքանշանակիր (ծափահարություններ: Բացականչություններ՝ «ԿԵՑՑԵ՛ ՄԵՐ ԼԱՎԱԳՈՒՅՆ ՂԵԿԱՎԱՐ ԸՆԿԵՐ ԼԱՎՐԵՆՏԻՅ ԲԵՐԻԱՆ»):

Անդրկովկասի հանրապետությունները բացառիկ դեր են խաղացել մեր յերկրի հեղափոխական շարժման մեջ: Մենք պարծենում ենք այն բանով, վոր նրանք ներկայումս նույնպես ընթանում են Խորհրդային Միության առաջավոր Հանրապետությունների շարքում: Ո՞ւմ հայտնի չէ, վոր Անդրկովկասը քիչ ականավոր գործիչներ չի տվել և տալիս է Խորհրդային Միությանը, գործիչներ, վորոնց անունները լայնորեն հայտնի յեն և մոտ են մեր յերկրի աշխատավորների մասսային: Բավական է ասել, վոր Խորհրդային Միության և մեր մեծ կուսակցության լավագույն ղեկավարների թվում մենք ունենք այնպիսի ընկերներ, ինչպիսիք են Կենտրոնական Կոմիտեյի Քաղբյուրոյի անդամներ ընկեր Որջոնիկիձեն և ընկեր Միկոյանը (բուռն ծափեր: Բոլորը վոտքի յեն կանգնում: Բացականչություններ՝ «ԿԵՑՑԵ ԸՆԿԵՐ ՈՐՋՈՆԻԿԻՁԵՆ», «ԸՆԿԵՐ ՄԻԿՈՅԱՆԻՆ ՈՒՌԱ՛»: Հայերեն բացականչություններ):

Մենք չենք կասկածում, վոր մանավանդ ներկայումս, յերբ Հայաստանը և Անդրկովկասի մյուս հանրապետությունները հանդիսանում են բանվորների և բանվորուհիների ազատ աշխատանքի հանրապետություններ, կոլտնտեսությունների հանրապետություններ, ազգային վերածնունդի և աճող սոցիալիստական կուլտուրայի հանրապետություններ, ներկայումս ե՛լ ավելի արագ կաճեն Հայաստանի, Վրաստանի և Ադրբեջանի ժողովուրդների նորանոր աչքի ընկնող ուժեր:

Ցանկանք ուրեմն Հայաստանի ընկերներին, վոր նրանց առաջին խոշոր հաջողությունները Հայաստանի աշխատավորների ամբողջ մասսային վոգեկոչեն հետագա պայքարի ու հաղթանակների՝ հանուն աշխատավորների լավագույն բախտավոր կյանքի (բուռն ծափեր: Ուռաններ: Հայերեն բացականչություններ):

Մենք հասանք այն բանին, վոր բազմազգ Անդրկովկասում, վորտեղ յերկար ժամանակվա ընթացքում կատաղի կռիվ եր տեղի ունենում տարբեր ազգությունների աշխատավորների միջև, — մի կռիվ, վորն ամեն կերպ բորբոքում եյին կապիտալիստները և ցարական սպասավորները, — ներկայումս այդ կռիվը վերջնականապես վերացել է և այդ կռվի փոխարեն ծաղկում է Անդրկովկասի բոլոր աշխատավորների համերաշխ կյանքը (բուռն ծափահարություններ: Բացականչություններ՝ «ՃԻՇՏ Ե»: «Ուռա՛», կեցցե՛ Անդրկովկասյան Ֆեդերացիան, վորպես ժողովուրդների ինտերնացիոնալ զոդման և համագործակցության լավագույն որինակ: «Ուռա՛»: Հայերեն բացականչություններ):

Կեցցե՛ն Անդրկովկասի հանրապետությունների աշխատավորները:

Կեցցե՛ն Հայաստանի աշխատավորները: (Ընկ. Մոլոտովն իր վերջին խոսքերն արտասանում է հայերեն: Բուռն ովացիա: Բոլորը վոտքի յեն կանգնում: Բացականչություններ՝ «ԸՆԿԵՐ ՄՈԼՈՏՈՎԻՆ ՈՒՌԱ»: Հայերեն բացականչություններ):

Ընկերներ, ի վերջո յես պետք է հաղորդեմ ձեզ այստեղ ներկա յեղող ընկերների կարծիքը, վոր մենք բոլորս պաշտպանում ենք ընկ. Ստալինի առաջարկը, վորպեսզի Խորհրդային Միության բարձրագույն պարգեվ՝ շքանշան տրվի Խորհրդային Հայաստանից մեզ մոտ յեկած լավագույն ընկերներին (բուռն ծափահարություններ: Բացականչություններ՝ «ՈՒՌԱ»: «ԿԵՑՑԵ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԻ ԲԱՐԵԿԱՄ ԸՆԿԵՐ ՍՏԱԼԻՆԸ, ՈՒՌԱ՛», «ԿԵՑՑԵՆ ՔԱՂԲՅՈՒՐՈՅԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԸ, ՈՒՌԱ՛», «ՋԵՐՄ ՎՈՂՋՈՒՅՆ ԸՆԿԵՐ ՍՏԱԼԻՆԻՆ, ՈՒՌԱ՛», «ԿԵՑՑԵ՛ ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԻ ՂԵԿԱՎԱՐ ԸՆԿԵՐ ՎՈՐՈՇԻԼՈՎԸ, ՈՒՌԱ՛»):

ԸՆԿԵՐ Մ. Ի. ԿԱԼԻՆԻՆԻ ՃԱՌԸ

ԽՍՀՄ ԿԵՆՏԳՈՐԾԿՈՄԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹՅԱՆ 1936 Թ. ՀՈՒՆՎԱՐԻ 10-Ի ՆԻՍՏՈՒՄ, ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՎԻՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՊԱՐԳԵՎԱՏՐՎԱԾ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻՆ ՇՔԱՆՇԱՆՆԵՐ ՀԱՆՁՆԵԼԻՍ

Ընկերնե՛ր, այսոր մենք պարգևատրում ենք հայ ժողովրդի ներկայացուցիչներին: Յես չեմ խոսի Հայաստանի պատմության մասին: Պատահականություն չե, վոր հայ ժողովուրդը ցրվել է տառացիորեն ամբողջ աշխարհում: Հենց միայն այդ հանգամանքն արդեն վկայում է այն ծանր անցյալի և արհավիրքների մասին, վոր հարկադրված են յեղել կրել Հայաստանի աշխատավորները:

15 տարի յե, վոր հայ ժողովուրդը կառուցում է իր պետականությունը, բարելավելով իր բարեկեցությունը և բարձրացնելով իր ազգային կուլտուրան: Հաջողությունները մեծ են: Ամրացել է պետական կարգը, ստեղծվել են բազմաթիվ կուլտուրական հիմնարկներ, համախմբվել են Խորհրդային Հայաստանի յեղած կուլտուրական ուժերը և պատրաստվել են նորերը: Խոշոր հաջողություններ են ձեռք բերվել նաև տնտեսության ասպարեզում՝ բացվել են շատ գործարաններ, ավելի ռացիոնալ ձևով են ոգտագործվում բնության ուժերը՝ գետերը, ջրվեժները, հիմնավորապես բարձրացել է գյուղատնտեսությունը: Մի խոսքով 15 տարվա ընթացքում Խորհրդային Հայաստանի աշխատավորները զգալի քայլ են արել դեպի առաջ, վորի մասին վկայում են նաև այսորվա պարգևները:

Սակայն, ընկերներ, դեռ շատ անելիք կա: Հայ ժողովրդի բարեկեցությունը բարձրացել է, բայց դեռ վոչ բավականաչափ բարձր: Հայ ինտելիգենցիան՝ ինժեներները, տեխնիկները, բժիշկները, մանկավարժները, պետք է շատ ու շատ մեծ աշխատանք կատարեն, վորպեսզի ամրացնեն, հավաքեն և նպատակահարմար կերպով գործադրեն ժողովրդական եներգիան՝ հայ ժողովրդի կուլտուրան ու բարեկեցությունը բարձրացնելու համար: Կրկնում եմ՝ շատ և շատ աշխատանք կա:

Յես կուզեյի, վոր հայ ժողովրդի կուլտուրական մակարդակի բարձրացման աշխատանքը միշտ և շարունակ տոգորված լիներ մեր կոմունիստական կուսակցության գաղափարներով: Հենց կոմունիստական կուսակցության գաղափարների մարմնավորումով է, վոր այսոր մենք կարողացանք միացնել ազգային կարծես անհաշտելի շահերը, և հատկապես գործնականում այդ գաղափարների ներթափանցմամբ է, վոր կարողացանք մենք մեր բոլոր ժողովուրդներին համերաշխ դարձնել իրար հետ:

Իսկ ի՞նչ է նշանակում կոմունիստական գաղափարներով տոգորել այն աշխատանքը, վորը կատարում ենք մենք: Այդ նշանակում է՝ չմեկուսացնել, ինչ վոր ինքնաբավ բան չդարձնել այդ աշխատանքը, վոր՝

ասենք՝ հայ ժողովուրդն աշխատելով ազգային հիմքի վրա՝ չմոռանա, վոր իր աշխատանքն ամբողջության միայն մի մասնիկն է, վոր դա չի սահմանափակվում հայկական հանրապետության սահմաններով, վոր դա պատռում է ազգային շրջանակները և բարձրանում է մինչև համամիութենական նշանակության աստիճան:

Ցես կուզեյի, վոր հայ ինտելիգենցիան իր աշխատանքում յերբեք չմոռանար մեր քաղաքականության այդ սկզբունքները, այդ հիմունքները, այդ գաղափարները:

Ցես, ընկերներ, կարծում եմ, վոր ազնիվ աշխատանքը, լավ մասնագիտացումը և ամբողջ աշխատանքը կոմունիզմի գաղափարներով տողորելը մեզ տվել են և տալու յեն այնպիսի արդյունքներ, վորպիսիք յերբեք չի տեսել նախկին աշխարհը։

Սրտանց նորանոր հաջողություններ եմ ցանկանում ձեզ՝ ձեր աշխատանքում (բուռն ծափեր: Պարգևվատրվածները ջերմ ովացիա յեն սարքում ի պատիվ կառավարության և կուսակցության: Դահլիճից լսվում են բացականչություններ՝ «կեցցե՛ մեր մեծ Ստալինը», «կեցցե՛ մեր համամիութենական ավագ Միխայիլ Իվանովիչ Կալինինը», «ուռա»):

ՀԱՄԿ (Բ)Կ ԿԵՆՏԿՈՄԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ՊԼԵՆՈՒՄԸ

Համ Կ (բ) Կ Կենտկոմի դեկտեմբերյան պլենումն ընդունեց մեր կուսակցության կյանքում պատմական նշանակություն ունեցող վորոշումներ: Մեր ստալինյան շտաբն ստախանովյան շարժման կապակցությամբ քննության առավ արդյունաբերության ու տրանսպորտի հարցերը և քննարկեց միաժամանակ կուսակցական փաստաթղթերի ստուգման արդյունքները:

Ցերկու դեպքում էլ պլենումի ընդունած բանաձևերն ամփոփում են սոցիալիզմի համար մղվող պայքարի անցած էտապի նշանավոր արդյունքները և գծում են ավելի լայն ճակատով առաջ ընթանալու մարտական ծրագիրը:

— Ստախանովյան շարժումը,— ասված է պլենումի բանաձևում,— արդյունք է մեր այն ամբողջ զարգացման, վոր մենք ունեցել ենք սոցիալիզմի ուղիով, արդյունք է սոցիալիզմի հաղթանակի՝ մեր յերկրում:

Այդ շարժումը, վորի նպատակն է մեր արդյունաբերության մեջ ու տրանսպորտում ավելի բարձր արտադրողականություն ապահովել կապիտալիստական ամենաառաջավոր յերկրների արտադրողականության համեմատությամբ, ծնունդ է նոր, սոցիալիստական հարաբերությունների:

«Աշխատանքի արտադրողականությունը,— գրում էր Լենինը,— վերջին հաշվով ամենակարևորը, ամենագլխավորն է նոր հասարակակարգի հաղթանակի համար: Կապիտալիզմն ստեղծեց ճորտատիրության որոք չտեսնված աշխատանքի արտադրողականություն: Կապիտալիզմը կարող է վերջնականապես հաղթվել և վերջնականապես կհաղթվի նրանով, վոր սոցիալիզմն ստեղծում է աշխատանքի նոր, շատ ավելի բարձր արտադրողականություն... Կոմունիզմը հոժարակամ, միախմբված, առաջավոր տեխնիկան օգտագործող բանվորի աշխատանքի՝ կապիտալիզմի հանդեպ ավելի բարձր՝ արտադրողականություն է»*) (ընդգծումը մերն է, խմբ.):

«... Սոցիալիզմը,— ասում է ընկ. Ստալինը,— կարող է հաղթանակել միայն աշխատանքի բարձր արտադրողականության բազայի վրա, ավելի բարձր, քան կապիտալիզմի որոք, մթերքների և ամեն տեսակ այլ առարկաների առատության բազայի վրա, հասարակության բոլոր անդամների ունեվոր և կուլտուրական կյանքի բազայի վրա»:

«Ստախանովյան շարժման նշանակությունն այն է, վոր այդ շարժումը հանդիսանում է հին տեխնիկական նորմաները՝ վորպես անբավական նորմաներ՝ փշրող շարժում, մի ամբողջ շարք դեպքերում գերազանցում է առաջավոր կապիտալիստական յերկրների աշխատանքի արտադրողականությունը և այդպիսով բաց է անում մեր յերկրում սոցիալիզմի հետագա ամրապնդման, մեր յերկիրն ամենաունևոր յերկիրը դարձնելու գործնական հնարավորություն» *) (ընդգծումը մերն է, խմբ.):

---

*) Լենին— Ցերկեր, ռուս. 2-րդ հրատ., էջ 342.

Կենտրոնական Կոմիտեյի պլենումն իր բանաձևում գծում է ստախանովյան շարժման արգելակները վերացնելու, այդ շարժումը լայնորեն ծավալելու կոնկրետ ծրագիրը, վորը բեղմնավոր գործունեյության ավելի ընդարձակ ասպարեզ է բաց անում ամեն մի բոլշևիկի, ամեն մի տնտեսվարի և ինժեների, ամեն մի բանվորի համար:

«Խնդիրն այն է,—ասված է պլենումի բանաձևում,— վոր օգտագործելով արդյունաբերության կուտակած վողջ գիտական պաշարն ու տեխնիկական փորձը, հրաժարվենք տեխնիկայի վերօգտագործումից, վորն անխուսափելի յե կապիտալիստական հասարակարգում...», ջախջախենք տնտեսվարների ու ինժեներ–տեխնիկական աշխատողների պահպանողական մասի կողմից ստախանովյան շարժման նկատմամբ հանդես բերվող դիմադրությունը, —ամեն կերպ ոգնենք գլխավորելու այդ շարժումն այն տնտեսվարներին ու մասնագետներին, վորոնք ցանկանում են, բայց դեռ չեն կարողացել գլխավորել ստախանովյան շարժումը: Այդ հնարավոր է միայն հարվածելով ու ասպարեզից դուրս քշելով մեզ դասակարգայնորեն թշնամի ու խորթ տարրերին, վորոնք փորձում են վնասել ստախանովականներին, և ստախանովականների շուրջը համախմբելով բանվորների ամենալայն մասսաներին:

Կենտկոմի պլենումը կարևորագույն նշանակություն է տալիս նորմաների հարցին, սպառիչ դիրեկտիվ տալով այդ առթիվ: Ներկայումս գոյություն ունեցող հնացած տեխնիկական նորմաները պետք է փոխվեն և դրանց հետ պետք է փոխվեն նաև բանվորների արտադրանքի նորմաները: Եյականն այն է, վոր այդ վերանայումն անպայման ապահովի աշխատանքի արտադրողականության շեշտակի բարձրացումն արդյունաբերության բոլոր ճյուղերում, իսկ այդ իր հերթին կարող է տեղի ունենալ միայն արտադրողականության նկատմամբ բանվորների նյութական շահագրգռությունն ավելացնելով: Ահա թե ինչու Կենտկոմի պլենումը դիրեկտիվ է տալիս արտադրանքի նորմաները բարձրացնելու այնպես, վոր «պրոգրեսիվ գործավարձի պայմաններում պահպանվեն այժմյան գնահատումները, իսկ աշխատավարձի փոնդը՝ ստախանովյան շարժման աճումը նկատի ունենալով՝ մեծացվի»: Այս դիրեկտիվը՝ մեր ստեղծած նոր տեխնիկայի ու նոր վորակյալ կադրերի գոյության պայմաններում՝ հզոր զենք է մեր տնտեսվարների ձեռքին սոցիալիստական արդյունաբերությունը չտեսնված թափով առաջ մղելու համար, քանի վոր դա հնարավորություն է տալիս մինչև վերջը հասցնել աշխատավարձի սիստեմի վերակառուցումն այն հիմնական սկզբունքներով, վոր առաջադրել է ընկեր Ստալինը դեռ իր «վեց պայմանների» մասին արտասանած պատմական ճառում, խիստ վերացնել «ձախ» հավասարեցման մնացորդները, ավելի ամրացնել կադրերը, նյութական ավելի մեծ բարեկեցություն ապահովելով բանվորների համար:

Կենտկոմի պլենումի բանաձևը նոր, կարևոր դիրեկտիվ է տալիս բարձրացնելու արդյունաբերության հրամանատարական կադրերի վորակը և պատասխանատվությունը, այսօրվա պայմաններում լիովին իրագործելու ընկ. Ստալինի դեռ մի քանի տարի առաջ տված և մեր ինդուստրիայի զարգացման մեջ արդեն

այնքան խոշոր դեր խաղացած ցուցմունքը— «դիրեկտոր ես՝ խառնվիր ամեն բանի»: Առանձնապես անթույլատրելի համարելով, վոր արտադրանքի նորմաները սահմանելու պատասխանատու բնագավառը վստահել են յերկրորդական, շատ անգամ տեխնիկապես անգրագետ ու խորթ մարդկանց—այսպես կոչված նորմավորողներին ու տարիֆիկատորներին, Կենտկոմի պլենումը սահմանում է հաստատուն կարգ, վորի համաձայն նորմավորման աշխատանքը պիտի կատարեն իրենք ինժեներները՝ դիրեկտորի անմիջական ղեկավարությամբ, խստորեն ստուգելով ձեռնարկության արտադրական հնարավորությունները, հաշվի առնելով ստախանովականների առաջավոր փորձը և վերջիններիս լայնորեն ներգրավելով այդ գործում:

Վերջապես Կենտկոմի պլենումն իրոք համաշխարհային–պատմական նշանակություն ունեցող դիրեկտիվ է տալիս բանվորների ուսուցման մասին: Բացի ստախանովականներին իրենց տեխնիկական գիտելիքները լրացնելու համար ամեն կերպ ոգնելու և տեխնիկական մինիմումի ուսուցման յենթակա բանվորների շրջանն ընդարձակելու դիրեկտիվից, Կենտկոմի պլենումը վորոշեց, վոր «անհրաժեշտ է, վերջապես, տեխնիկական մինիմումի ուսուցումը դարձնել ընդհանուր և բոլոր բանվորների ու բանվորուհիների համար պարտադիր, այդ կարևորագույն գործը յենթարկելով բանվոր դասակարգի կուլտուրական–տեխնիկական մակարդակը մինչև ինժեներ–տեխնիկական աշխատողների մակարդակին հասցնելու խնդրին» (ընդգծումը մերն է, խմբ.):

Այս վորոշման իրագործումը, վորին մենք պիտի ձեռնարկենք վողջ խանդավառությամբ ու յեռանդով, մեր յերկիրը պիտի դարձնի տեխնիկական ամենաբարձր կուլտուրայի յերկիր, մեր բանվորությունը՝ տեխնիկապես ամենաառաջավոր բանվորություն, վորն իր աշխատանքի արտադրողականությամբ շատ հետ պիտի թողնի Ամերիկայի ու Գերմանիայի բանվորին՝ մեր յերկիրը դարձնելով ամենաառատ ու ամենահարուստ յերկիրն աշխարհում: Դրանով իսկ ստախանովյան շարժումը, վորը, ինչպես մատնանշում է ընկ. Ստալինն իր պատմական ճառում, պարունակում է ֆիզիկական ու մտավոր աշխատանքի հակադրության վերացման սաղմերը, իր վերջնական արդյունքով հանգելու յե այդ հակադրության խիստ վերացմանը քաղաքի արդյունաբերության աշխատողների մեջ և կարևորագույն ազդակ է լինելու վերացնելու այդ հակադրությունը նաև տնտեսության մյուս բոլոր ճյուղերում աշխատողների մեջ:

Մեր յերկիրն ստախանովյան շարժման հետևանքով մտնում է զարգացման տեմպի բուռն արագացման այնպիսի մի շրջան, վորի վերջնական հետևանքներն այժմ անկարելի յե նույնիսկ մոտավոր ամբողջությամբ նախատեսել:

Հուժկու թափով հորդելու յեն կոմունիստական ազատ, ստեղծարար, բարձր արտադրողական աշխատանքի աղբյուրները, վիթխարի չափով ավելացնելով մեր յերկրի հմայքն ու հեղափոխականացնող ազդեցությունը կապիտալիստական աշխարհի բազմամիլիոն շահագործվողների վրա:

Մեր յերկրի ամբողջ հզորացման ու հսկայածավալ առաջխաղացման գրավականը, կառուցվող սոցիալիզմի ամենահուժկու շարժիչ ուժը մեր մեծ կուսակցությունն է, Լենինի ու Ստալինի կուսակցությունը, վորն անհամար խոչընդոտներ հաղթահարելով ու իր ճանապարհին բոլոր արգելքները փշրելով՝ յերկիրը դուրս է բերել արտադրական ուժերի ծաղկման լայն ճանապարհի վրա:

---

*) Ստախանովականների առաջին համամիութենական խորհրդակցության սղագրությունը, եջ 364.

Մեր հետագա առաջխաղացումը, սոցիալիզմից կոմունիզմին անցնելու անմիջական նախապատրաստությունը հնարավոր է միայն կուսակցության ավելի հզորացման դեպքում, նրա շարքերի սկզբունքային միաձուլությունն ավելի ամրացնելու, նրա կազմի մարտական փորձը նոր բարձրության հասցնելու դեպքում:

Համ Կ (բ) Կ Կենտկոմի պլենումը, քննության առնելով կուսակցական փաստաթղթերի ստուգման արդյունքները, ընդունեց պատմական նշանակություն ունեցող վորոշումներ, վորոնք նոր բարձրության են հասցնելու կուսակցության հզորությունը:

Կուսակցական փաստաթղթերի ստուգումը, վոր սկսվեց ընկ. Ստալինի անմիջական նախաձեռնությամբ՝ Համ Կ (բ) Կ Կենտկոմի անցյալ տարվա մայիսի 13–ի հայտնի նամակով, վիթխարի նշանակություն ունեցավ կուսակցության կյանքում: Ստուգման հետևանքով կուսակցական կազմակերպությունները մաքրվեցին մեր շարքերը խցկված ամեն տեսակի հակահեղափոխական տարրերից, տրոցկիստական-զինովյեվական, նացիոնալիստական տականքներից ու դասակարգային թշնամու ամեն տեսակի գործակալներից, շոշափելի կերպով կարգավորվեց «կուսակցական տնտեսությունը», կուսակցական աշխատողները մոտեցան անհատ կոմունիստին, հանդես բերվեց կուսակցական ակտիվի — նոր առաջ յեկած ընդունակ աշխատողների — շոշափելի ռեզերվ:

Ստուգումը մի ամբողջ շարք կարևորագույն դասեր տվեց մեզ, վորոնք մեծ դեր են խաղալու մեր շարքերի հետագա բյուրեղացման գործում:

Գլխավոր դասը, ինչպես մատնանշում է պլենումի բանաձևը, այն է, վոր «կուսակցության անդամները և կուսակցական կազմակերպությունները դեռ վատ են յուրացրել Համ Կ (բ) Կ Կենտկոմի բազմիցս տված ցուցումները կուսակցության անդամների մեջ բոլշևիկյան զգաստությունը և կարգապահությունն ամեն կերպ բարձրացնելու անհրաժեշտության վերաբերյալ»:

Բոլշևիկյան զգաստության այդ բացակայությունից օգտվում եյին մեր թշնամիները և ամեն տեսակ յերկերեսանիները, վորոնք ընդունելության ժամանակ կատարված կուսակցության կանոնադրության խախտման, կուսատոմսերի հանձման հեշտացրած կարգի, այդ պատասխանատու գործը տեխնիկական աշխատողների և շատ անգամ մեզ խորթ ու թշնամի մարդկանց հանձնված լինելու հետևանքով հնարավորություն եյին ստանում խցկվելու կուսակցության շարքերը և օգտագործելու կուսակցական փաստաթղթերը կուսակցության դեմ:

Կենտկոմի պլենումը պահանջում է մինչև վերջը յուրացնել այս դասերը՝ «կուսակցական տնտեսության» դրությունն անհրաժեշտ բարձրության հասցնելու համար:

Կենտկոմի պլենումի բանաձևում «կուսակցական տնտեսության» ստուգման արդյունքներին տրված բնորոշումն ամբողջապես բնորոշում է նաև մեր՝ Հայաստանի կազմակերպության «կուսակցական տնտեսության» դրությունը:

Ստուգումն առանձնապես մեծ նշանակություն ունեցավ մեզ մոտ՝ Անդրկովկասի համար բնորոշ այն մի շարք յուրահատկությունների պատճառով, վորոնց մասին խոսել է ընկ. Բերիան:

Մեզ մոտ ստուգման յենթարկված կուսակցության անդամներից հեռացվել է 13 տոկոսը, թեկնածուներից՝ 21 տոկոսը. ընդհանուր առմամբ հեռացված է 15 տոկոսը:

Ստուգումը ցույց տվեց, վոր մոտիկ անցյալում մեզ մոտ յեղած քանակապես ուժեղ հակահեղափոխական — նացիոնալիստական կուսակցությունների անդամների մի վորոշ մասն անցել է մեր կուսակցության մեջ առանց վերջնականապես այրելու իր յետևից կամուրջները, առանց կատարելապես ազատագրվելու այդ կուսակցությունների գաղափարական ազդեցությունից, վոր մեզ մոտ դեռ բավական զգալի թիվ են կազմել հակակուսակցական — հակահեղափոխական խմբավորումներին ու հոսանքներին պատկանողները՝ սքողված տրոցկիստները: Հեռացվածների տոկոսի մեծությունն զգալի չափով բացատրվում է նաև այն հանգամանքով, վոր մեզ մոտ կուսակցության շարքերի 1933—34 թ. թ. զտումը չի յեղել, վորը տեղի յե ունեցել կուսակցական կազմակերպությունների մեծ մասում: Այս բոլորը մեզ պարտավորեցնում է առանձնապես ուշադիր կերպով ու համառորեն ամրապնդել ստուգման արդյունքները, լիովին ապահովելու համար մեր շարքերի բոլշևիկյան անաղարտությունը՝ հարատև, անխախտ բոլշևիկյան զգաստության հիման վրա:

Կենտկոմի պլենումը վորոշեց այս տարվա հունիսի մեկից վերսկսել ընդունելությունը կուսակցության մեջ: Իսկ մինչ այդ, վորպես կուսակցական փաստաթղթերի ստուգման արդյունքներն ամրապնդելու և նոր ընդունելությունը նախապատրաստելու կարևորագույն մի էտապ, մենք պետք է կատարենք կուսակցական տոմսերի և մյուս փաստաթղթերի փոխանակությունը: Կենտկոմի պլենումը նախազգուշացնում է այդ փոխանակությունը սոսկ վորպես մեխանիքական մի գործողության մոտենալուց. չնայած ստուգումն անցած լինելուն, այնուամենայնիվ կուսակցական տոմս չպետք է ստանան նրանք, ովքեր իրենց ներկա աշխատանքով չեն արդարացնում բոլշևիկյան կուսակցության անդամի կոչումը: Միայն այդ դեպքում տոմսերի փոխանակությունն իրոք կծառայի ստուգման արդյունքներն ամրապնդելու գործին:

Նոր ընդունելությունը, վոր սկսելու յենք հունիսի մեկից, մեծապես պետք է նպաստի վերջին տարիներս բանվորների, կոլտնտեսականների, աշխատավոր ինտելիգենցիայի շրջանում առաջ յեկած հարյուրավոր ու հազարավոր վոչ կուսակցական բոլշևիկներով կուսակցության շարքերը խտացնելու գործին: Ինչպես ամբողջ Միության մեջ, նույնպես և մեզ մոտ այդ վոչ կուսակցական բոլշևիկները, վորոնք բարձրացան յերկրորդ հնգամյակի հաղթական իրագործման, բանվորների ու կոլտնտեսականների նոր ունևոր կյանքի, մասսաների կուլտուրական աճի վերելքի, մեր կուսակցության քաղաքական հեղինակության աննախընթաց բարձրացման պայմաններում, պետք է գան ավելի խտացնելու մեր կուսակցության շարքերը:

Կուսակցության այդ նոր անդամների հիմնական ռեզերվն են 17–րդ կուս. համագումարի վորոշմամբ ստեղծված համակիրողների կազմակերպությունները, վորոնց մեջ մեր աշխատանքը բազմակողմանիորեն ուժեղացնելը և ղեկավարությունը բարելավելը մարտական խնդիր է մեզ համար:

Ընդունելության ամբողջ աշխատանքը կազմակերպելիս մեզ համար իբրև ղեկավար սկզբունք պիտի ծառայեն ընկ. Յեժովի զեկուցման առթիվ Կենտկոմի պլենումի ընդունած բանաձևի հետևյալ խոսքերը.—

«Վերսկսելով ընդունելությունը կուսակցության մեջ՝ ՀամԿ(բ)Կ. Կենտկոմի պլենումը մեկ անգամ ևս նախազգուշացնում է բոլոր կուսակցական կազմակերպություններին, վոր ընդունելությունը կարող է կատարվել միայն խիստ անհատական կարգով, վոր կուսակցության մեջ խմբերով ընդունելության կատարելն ամենևին չի կարող թույլատրվել, որ Համկ(բ)Կ.-ի շարքերը յուրաքանչյուր նոր անդամ ընդունելիս անհրաժեշտ է ամենախիստ կերպով պահպանել կուսակցության կանոնադրությունը և հաշվի առնելով կուսփաստաթղթերի ստուգման ընթացքում յերևան բերված սխալները՝ թույլ չտալ, որ կուսակցության շարքերը խճողվեն պատահական մարդկանցով: Կուսակցական կազմակերպությունները պետք է կուսակցության մեջ ներգրավեն մեր յերկրի իսկապես առաջավոր, բանվոր դասակարգի գործին նվիրված, արժանավոր ու լավագույն մարդկանց»:

Ավելի խստացնելով և ամրացնելով մեր պանծալի կուսակցության շարքերը, մենք ընդառաջ կընթանանք դեպի նոր մարտեր և նոր նվաճումներ՝ կոմունիզմի լիակատար հաղթանակի ճանապարհին:

Լ. ԲԵՐԻԱ

ԲՈՑԱՇՈՒՆՉ ՄԱՐՏԻԿԸ

Այս օրերին, յերբ բոլորում է մեր կուսակցության խոշորագույն գործչի, ընկեր ՍՏԱԼԻՆԻ ամենամերձավոր բարեկամի և զինակցի, պրոլետարական հեղափոխության կրակոտ ու վոգեշունչ տրիբուն ՍԵՐԳԵՅ ՄԻՐՈՆՈՎԻՉ ԿԻՐՈՎԻ չարանենգ սպանության տարեդարձը, այս օրերին մեր հիշողությունն ակամայից դառնում է դեպի մեր յերկրի հերոսական անցյալը, վորը հեղափոխության բոցերում կերտում էր այսօրվա պայծառ կյանքը:

Հակահեղափոխական տրոցկիստական-զինովյեվական ոպոզիցիայի վիժվածքի ձեռքով սպանված ԿԻՐՈՎԻ պանծալի անունն ընդմիշտ մտավ սոցիալիզմի համար մղվող պայքարի պատմության մեջ:

1919 թվականին Հյուսիսային Կովկասը բռնված էր քաղաքացիական պատերազմի բոցով: Ռազմաճակատի լայն գիծը Սև ծովից ձգվել էր ամբողջ Հյուսիսային Կովկասով, մերձենում էր Աստրախանի մոտ Վոլգային և տարածվում ավելի հեռու՝ դեպի Ուրալ: Կարմիր Աստրախանը բաժանում էր Դենիկինին Կոլչակից և խանգարում էր նրանց միացնելու իրենց ուժերը: Այդ ժամանակ Աստրախանն այն միակ կետն էր, վորի միջոցով Խորհրդային Ռուսաստանը կապ էր պահպանում Անդրկովկասի հետ:

Անգլո—ֆրանսիական նավատորմն իր ձեռքումն էր պահում Սև ծովը, Դենիկինը տեր ու տիրական էր Թերեքում և Հյուսիսային Կովկասում, անգլո-եսերները տեր ու տիրական եյին Անդրկասպյան յերկրում: Անդրկովկասը կտրված էր Խորհրդային Ռուսաստանից, և անդրկովկասյան բոլշևիկները՝ Վրաստանի, Հայաստանի, Ադրբեջանի բոլշևիկները՝ կարողացել եյին կապ հաստատել Բաքվի հետ, իսկ այնտեղից՝ ամենամեծ գաղտնապահության ու մահացու վտանգի պայմաններում՝ Աստրախանի հետ, վորտեղ Սերգեյ Միրոնովիչ Կիրովը փայլուն կերպով պայքար էր կազմակերպում ու մղում Խորհրդային Ռուսաստանի բոլոր թշնամիների դեմ:

Այդ ժամանակ (1919 թվականի փետրվարին) Անդրկասպյան անգլոեսերների արյունալի ճիրաններից դուրս պրծնելով՝ Բաքու յեկավ Միկոյանը, վորն անցավ Բաքվի բոլշևիկյան կազմակերպության գլուխը:

Աստրախանի առանձին կարևոր նշանակությունն այն էր, վոր հատկապես այդ գծով, և միայն այդ գծով, հնարավոր էր Խորհրդային Ռուսաստան փոխադրել Բաքվի նավթը:

Իսկ նավթը ծայր-աստիճան անհրաժեշտ էր: 1918 թվականին Բաքվի բոլշևիկների ուղարկած 80 միլիոն փութ նավթը հսկայական դեր խաղաց Կարմիր բանակի կռիվներում: Սակայն այդ քանակը հերիք չէր: 1919 թվականին Խորհրդային Ռուսաստանի վառելանյութի աղբյուրնե րը չափազանց փոքր էյին: Դոնբասը կիսով չափ գրավվել էր սպիտակների կողմից:

ԼԵՆԻՆԸ և ՍՏԱԼԻՆԸ ամենասուր կերպով դրին Խորհրդային Ռուսաստանի համար, Կարմիր բանակի կարիքների համար նավթ ստանալու հարցը: Անհրաժեշտ էր բոլոր ջանքերը կենտրոնացնել ամենաարագ կերպով նավթ ստանալու գործի վրա:

Սերգեյ Միրոնովիչն իր առաջ խընդիր դնելով նվաճել Պետրովսկն ու Բաքուն, անում էր հնարավոր ամեն ինչ՝ Բաքվից նավթամթերք և առաջին հերթին բենզին ու մեքենայի յուղ ստանալու համար:

Այդ ժամանակ Բաքվի մուսավաթական ռադիոկայանը փաստորեն գտնվում էր բոլշևիկների ձեռքում, վորոնք իրենց մարդիկն ունեյին այնտեղ: Այդ հանգամանքը Կիրովին հնարավորություն էր տալիս հաճախակի կապվել Բաքվի և այնտեղի բոլշևիկյան ընդհատակյա կազմակերպության հետ:

1919 թվականի մայիսին Բաքվի բոլշևիկները կազմակերպեցին Բաքվի պրոլետարների լայն մասսաների պայքարը հետեվյալ լոզունգներով՝ «Ապրանքափոխանակություն Աստրախանի հետ» և «Նավթի արտահանում դեպի Ռուսաստան»: Պայքարն սկըսվեց Բաքվի բանվորների մայիսի գործադուլով: Գործադուլի ձախողումը, վորը վերջացավ գործադուլային կոմիտեյի և վերջինս գլխավորող Միկոյանի ձերբակալությամբ, հարկադրեց այլ միջոցներ ձեռք առնել դեպի Հյուսիս նավթամթերք ուղարկելու համար:

Կիրովը հսկայական ռիսկով կազմակերպեց «կիրժիմներով»՝ թուրքմենական հասարակ նավակներով՝ Բաքվից Աստրախան բենզին փոխադրելու գործը: 1919 թ. ամռանն ու աշնանը Կիրովն Աստրախանում ըստեղծեց մի ամբողջ նավատորմ՝ բաղկացած մի քանի տասնյակ նավակներից: Դա ռիսկի յենթակա մի ձեռնարկում էր, վոր լի յեր մահացու վտանգներով: Դրա համար հարկավոր էյին կուսակցության ու Խորհրդային իշխանության անհունորեն նվիրված մարդիկ: Այդ ծովային էքսպեդիցիաների համար Կիրովն անձամբ էր ընտրում ամենահուսալի և վճռական մարդիկ: Նավակներով ստացվում էր աննշան քանակությամբ նավթամթերք, բայց ընդհանուր առմամբ փոխադրվել էր ավելի քան 20 հազար փութ, իսկ դա բավական էր աշխուժացնելու ինքնաթիռների Աստրախանի խումբն ու ավտոտրանսպորտը և ոժանդակելու Կասպից ծովի ափին կարմիր զորամասերի մղած կռիվներին:

1919 թվականի հոկտեմբերին Դենիկինին հաջողվեց, առաջ խաղալով դեպի հյուսիս, գրավել Վորոնեժը և Որյոլը:

Նույն այդ ժամանակ Կասպից ծովի ափին և Դաղստանում ընդարձակվում էր դենիկինյան բանակի դեմ Կիրովի կազմակերպած լեռնցիների ապստամբությունը: Կիրովը հսկայական տոկունությամբ, բացառիկ համառությամբ ու հմտությամբ պատրաստում էր այդ ապստամբությունը՝ մի կողմից դեպի հարավ՝ Բաքու առաջ խաղալու համար, մյուս կողմից Որյոլ—Ռոստով գծի վրա՝ Դենիկինի ջախջախումը հեշտացնելու համար:

Վրա էյին հասնում վճռական մարտերի ու վճռական հաղթանակների որերը:

Ապրիլի 28-ին հաղթական Կարմիր բանակը Բաքու մտավ: Բաքու ժամանեցին ընկերներ Որջոնիկիձեն, Կիրովը և Միկոյանը:

1920 թ. մայիսի 25-ին Կիրովը հանդես յեկավ Ադրբեջանի կոմկուսի (բ) Բաքվի կազմակերպության առաջին լեգալ կոնֆերանսում, զեկուցում տալով «Ընթացիկ մոմենտը» նյութի մասին:

«Մենք,— ասաց ընկ. ԿԻՐՈՎԸ,— այստեղ, քաղաքակիրթ Յեվրոպայի և, այսպես կոչված, հետամնաց ու անքաղաքակիրթ Արևելքի ժողովուրդների մեծ միության հիմքը կը դնենք»:

Նույն ճառում Կիրովն ամբողջ հասակով դրեց նավթի համար պայքարելու հարցը, «բանվորագյուղացիական հայրենիքն» ամրացնելու համար այդ «կենարար հեղուկի» ունեցած դերի ու նշանակության հարցը:

«Յեթե այժմ բոլոր զարկերակներով հոսի կենարար հեղուկը, ապա ամենամոտ ամիսներին շարժումը շատ ավելի արագ և շատ ավելի յեռանդուն կլինի: Այս է տնտեսական կյանքի վերականգնման գըլխավոր յերաշխիքը»:

Նավթի համար Կիրովի մղած պայքարի առաջին էտապը վերջացել էր:

Վրա հասավ նոր շրջանն այն համառ աշխատանքի, վորը կատարում էր Կիրովը քայքայված նավթային տնտեսությունը վերականգնելու համար:

Այդ շրջանն ամբողջականորեն կապված է Կիրովի, վորպես Ադրբեջանի կոմունիստական կուսակցության Կենտկոմի ղեկավարի, գործունեության հետ:

1921 թվականն է: Քաղաքացիական պատերազմը վերջացել է: Խորհուրդների յերկիրը յեռանդագին ձեռնարկել է պատերազմի հասցրած վերքերի բուժմանը և խաղաղ շինարարության, արդյունաբերության ու գյուղատնտեսության վերականգնման: Յեթե ռազմական գործողությունների շրջանում նավթի ու նավթամթերքի սուր կարիք էր զգացվում, ապա այդ գործողությունները վերջանալուց հետո այդ կարիքն ավելի սուր դարձավ:

Նավթի Բաքուն մեր ձեռքումն էր, սակայն նավթարդյունաբերությունը բոլորովին քայքայված էր: Իսկապես ասած՝ հարկավոր էր նորից սկսել աշխատանքը: Հարկավոր էր մտցնել փորման ու շահագործման նոր յեղանակներ՝ բարձր զարգացման հասած ամերիկյան տեխնիկայի հիման վրա: Հարկավոր էր դեն գցել ժելոնկան, դույլով հանելը փոխարինել խոր պոմպերով ու կոմպրեսորներով, նավթային շարժիչի փոխարեն գործածել էլեկտրոմոտոր և փորել վոչ թե անդրջրհեղեղյան հարվածող դազգյահով, այլ արագ աշխատող պտուտակային դազգյահով:

Այսպես էյին դրել հարցը մեր կուսակցությունն ու կառավարությունը և հենց այդ սկսեց անել Սերգեյ Միրոնովիչ Կիրովը՝ իրեն հատուկ համառությամբ ու յեռանդով: Վոչ միայն ինժեներ-տեխնիկական կադրին պատկանող շատ նավթագործներ, այլ և առանձին մասնագետներ ու տնտեսավարներ և նույնիսկ կոմունիստներ չէյին ըմբռնում «Ադնեֆթի» վերակառուցման անհրաժեշտությունը:

Կիրովն ստիպված էր պայքար մղել այդ հետամնաց ու պահպանողական տարրերի սքողված ու բացահայտ սաբոտաժի դեմ, գործելով մերթ հարկադրման մեթոդներով և մերթ համոզելու միջոցներով:

Յեվ միայն Կիրովի զարմանալի տոկունությանը, բոլշևիկյան համառությանն ու կազմակերպչական տաղանդին ենք պարտական մենք, վոր փայլուն կերպով ավարտվեց Ադրբեջանի նավթարդյունաբերության վերակառուցման առաջին էտապը:

Կիրովի Բաքվում կատարած աշխատանքի վերջին տարին (1925 թվականին) նավթարդյունաբերությունը խորհուրդների յերկրին տվեց ավելի քան 4 միլ. 600 հազար տոնն նավթ:

Դա մեծ հաղթանակ էր Բաքվի բոլշևիկների և Բաքվի նավթագործների համար:

Կիրովի յեռանդն ու աշխատունակությունը զարմանալի էյին, նրա հեղինակությունն անգերազանցելի յեր: Բավական էր միայն, վոր Կիրովը յերևար նավթահանքերում ու հակիրճ, համոզիչ կերպով խոսեր բանվորների հետ, վորպեսզի աշխատանքն ավելի լավ, ավելի արագ ու կազմակերպված ընթանար:

Կիրովն իր առջև վորպես հիմնական խնդիր դնելով նավթարդյունաբերության վերակառուցումը՝ չէր մոռանում Խորհրդային Ադրբեջանի և վողջ խորհրդային Անդրկովկասի առջև ծառացած մյուս բոլոր խնդիրները:

Ադրբեջանի գյուղը գրավեց Նրա սուր ուշադրությունը:

Դեռ 1920 թ. մայիսին, հանդես գալով Բաքվի կուսակցական կոնֆերանսում, Կիրովը հստակորեն, քաղաքական խորաթափանցությամբ, ուրվագծեց կուսակցական կազմակերպությունների և խորհրդային իշխանության օրգանների կողմից Ադրբեջանի գյուղում կատարվելիք աշխատանքի ծրագիրը՝

«... Առաջին հարվածը հասցնել բեկական—խանական կարգերին: Ամբողջ հողն առանց վորևէ հատուցման աշխատավոր ժողովրդին հանձնելու դեկրետը լոկ առաջին հարվածն է բեկական-խանական կարգին: Մենք, կոմունիստներս, հենց այստեղ պետք է վորքան կարելի յե ավելի շատ ուժ հանդես բերենք և ավելի լայնորեն ու լրիվ կատարենք այդ բանը:

Հաջորդ հարվածը նույնպես պետք է հեղափոխական հարված լինի կապիտալիզմի գլխին: Այն բոլորը, վորով հարուստ է այժմ Ադրբեջանը, այն բոլորը, ինչ վոր մի խայծ է արեվմտա—յեվրոպական բոլոր յերկրների համար, այդ բոլորը պետք է կրեն վորոշակի բանվորա—գյուղացիական, խորհրդային, կոմունիստական նշան...»:

Կիրովը շատ բան է արել նաև Ադրբեջանը Խորհրդային Միության բամբակի բազա դարձնելու ասպարիզում:

Կիրովը շատ բան է արել թուրքական ազգային կադրեր աճեցնելու ասպարեզում: Այժմ Ադրբեջանում աշխատող հարյուրավոր թուրք աշխատողներ լիակատար իրավունքով կարող են իրենց համարել Սերգեյ Միրոնովիչի աշակերտներն ու նրա կողմից առաջ քաշվածներ:

Անդրկովկասի ազգային ու քաղաքական բարդ իրադրությունը լավ էր ծանոթ Կիրովին: Նա ճանաչում և սիրում էր Անդրկովկասը: 1920 թըվականի ամառը Կիրովը ՌՍՖԽՀ-ի լիազոր ներկայացուցիչն էր մինչևիկյան Վրաստանում՝ Թիֆլիսում: Այստեղ նա խորհուրդների յերկրի իսկական ներկայացուցիչն էր, ԼԵՆԻՆԻ ու ՍՏԱԼԻՆԻ ներկայացուցիչը, փաստորեն ղեկավարելով Վրաստանի բոլշևիկյան կազմակերպությունները:

1921—1922 թվականներին, յերբ դրված էր Անդրկովկասի յերեք հանրապետությունների՝ Վրաստանի, Հայաստանի ու Ադրբեջանի ֆեդերացիա ստեղծելու հարցը, Կիրովը, Սերգո Որջոնիկիձեյի հետ միասին. վորն այն ժամանակ ղեկավարում էր Անդրկովկասի կուսակցական կազմակերպությունները, յեռանդուն պայքար էր մղում ԼԵՆԻՆԻ և ՍՏԱԼԻՆԻ գաղափարներն իրականացնելու համար: Կիրովն իր կրակոտ և յերկաթե տրամաբանությամբ հագեցված ճառերում անողոքաբար ջախջախում էր վրացի, թուրք և հայ ուկլոնիստներին, վորոնք փորձում էին դիմադրել ԱՍՖԽՀ-ի ստեղծմանը:

Ուկլոնիստները և տրոցկիստները, բոլորը, ովքեր փորձում էին կուսակցության մեջ պայքար մղել Համ Կ(բ)Կ-ի Կենտկոմի գլխավոր գծի դեմ, բոլորը, ովքեր մտադիր էին խարխլել մեր կուսակցության անսասան հիմքերը, ի դեմս Կիրովի գտնում էին իրենց մահացու թշնամուն, վորը գիտեր հրաշալի կերպով մերկացնել նրանց արարքներն ու մեքենայությունները և անողոքաբար հարվածել նրանց:

Այդ իսկ պատճառով, 1925 թվականին, յերբ մեծ ՍՏԱԼԻՆԻ անմիջական ղեկավարությամբ կուսակցությունը ջախջախում էր տրոցկիստական, զինովյեվական ոպոզիցիան, Կիրովը Համ.Կ(բ)Կ ԿԿ-ի վորոշմամբ աշխատանքի փոխադրվեց այդ ժամանակվա պատասխանատու ճակատամասը՝ Լենինգրադ, վորպես Լենինգրադի բոլշևիկների ղեկավար:

* * *

Վերականգնելով մեր հիշողության մեջ Սերգեյ Միրոնովիչ Կիրովի պայքարի ու աշխատանքի տարիները, մարդ վերստեղծում է անմոռանալի պատկերը հաստատակամ ու աննկուն լենինյան բոլշևիկի, հրաշալի կազմակերպչի, ժողովրդական բոցաշունչ տրիբունի, վորն իր մեջ զուգակցել էր խորաթափանց քաղաքական ղեկավարի և միաժամանակ խոշորագույն իսկական բոլշևիկ—տընտեսավարի տաղանդը:

Կիրովը լի յեր կյանքով և սիրում էր կյանքը: Նա կյանքը պատկերացնում էր վորպես մի պայքար՝ հանուն սոցիալիստական հեղափոխության հաղթանակի, հանուն կոմունիզմի գաղափարների հաղթանակի:

(«ՊՐԱՎԴԱ»)

Ադրբեջանի Կ(բ)Կ ԿԿ-ի քարտուղար ԲԱՂԻՐՈՎ   Ադրբեջանի ԿԳԿ-ի նախագահ ԵՖԵՆԴԻԵՎ   Ադրբեջանի ԺԿԽ-ի նախագահ ՌԱՀՄԱՆՈՎ

Մ. ԲԱՂԻՐՈՎ

ՊԱՅՔԱՐԻ ՅԵՎ ՀԱՂԹԱՆԱԿՆԵՐԻ ՈՒՂԻՆ

Բաքվի պրոլետարները և Ադրբեջանի աշխատավոր գյուղացիները կոմունիստական կուսակցության ղեկավարությամբ 15 տարի առաջ տապալեցին բուրժուազիայի ու կալվածատերերի տիրապետությունը և Խորհրդային իշխանություն հաստատեցին Ադրբեջանում:

Խորհրդային իշխանությունն Ադրբեջանում—Հոկտեմբերյան սոցիալիստական մեծ հեղափոխության այդ զավակը—հաղթանակեց ռուսական հերոսական պրոլետարիատի օգնությամբ, վորը Լենինի ղեկավարությամբ փշրեց ստրկության շղթաները Ռուսաստանում և բարձրացրեց համայն աշխարհի ճնշված ժողովուրդների ազատագրման դրոշը:

Հաղթանակը նախապատրաստվեց Բաքվի պրոլետարիատի, նրա ավանգարդ բոլշևիկների Բաքվի կազմակերպության պայքարի վողջ պատմությամբ, մի կազմակերպություն, վորն անցել է հեղափոխական պայքարի ու կռվման լենինյան դպրոցը՝ Բաքվում և Անդրկովկասում բոլշևիզմի հիմնադիր հանդիսացող, ժողովուրդների մեծ առաջնորդ ընկեր Ստալինի անմիջական ղեկավարությամբ:

Առաջին բոլշևիկյան բջիջների սաղմնավորումը Բաքվում, 1905 թվի նախորյակի ցույցերն ու գործադուլները, 1904 թվի դեկտեմբերի՝ Ռուսաստանում առաջինը հանդիսացող հավաքական պայմանագրի նվաճումը Բաքվի պրոլետարիատի կողմից, Բաքվի և Անդրկովկասի պրոլետարների պայքարի ղեկավարությունը 1905 թվի հեղափոխության ժամանակ, պայքարն ազգային ջարդերի դեմ, բազմազգ Բաքվի և Անդրկովկասի բանվորների կազմակերպումն ու դաստիարակումը պրոլետարական ինտերնացիոնալիզմի վոգով,—այս ամենը կապված է ընկեր Ստալինի անվան և աշխատանքի հետ:

Ընկ. Ստալինի անվան և աշխատանքի հետ է կապված Բաքվի պրոլետարիատի հեղափոխական պայքարի փառավոր էջը ռեակցիայի տարիներին, յերբ ընկեր Ստալինը, գտնվելով Բաքվում, ղեկավարում եր Բաքվի պրոլետարիատի դասակարգային մարտերը, մշակում եր պրոլետարական հեղափոխության ստրատեգիան և տակտիկան, պաշտպանում ու զարգացնում եր բոլշևիկյան կուսակցական թեորիայի հիմունքները և անհաշտ պայքար մղելով ամեն գույնի ոպորտունիստների ու նացիոնալիստների դեմ՝ դաստիարակում եր Բաքվի բոլշևիկյան կազմակերպությունը, նրան դարձնելով «որինակելի և առաջավոր» (Լենին):

Վոգեշնչվելով և ուղղություն ստանալով ընկեր Ստալինի կողմից, վորը բազմիցս Բաքու յեր գալիս նոր վերելքի տարիներին, Բաքվի պրոլետարիատը, կանգնելով ցարիզմի և կապիտալիզմի դեմ մարտնչողների առաջին շարքերում, ծավալեց 1913—14 թվականների վիթխարի գործադուլները:

Ընկ. Ստալինի կողմից կոփվելով դասակարգային մարտերի կրակում, Բաքվի պրոլետարիատը դարձավ Հոկտեմբերյան սոցիալիստական հեղափոխության դրոշակիրն Անդրկովկասում և անխնա պայքար մղեց Խորհրդային իշխանության բոլոր թշնամիների՝ կապիտալիստների և կալվածատերերի, մուսավաթականների և դաշնակների, մենշևիկների և էսերների դեմ:

> «...Բաքվի հեղափոխական պրոլետարիատը,— գրում եր ընկեր Ստալինը 1918 թվի մարտ ամսին,— Հոկտեմբերյան հեղափոխության առաջին իսկ որերից ճանաչելով Խորհրդային իշխանությունը և անդուլ պայքար մղելով Անդրկովկասյան կոմիսարիատի դեմ, քնել չեր թողնում Անդրկովկասյան պրոլետարիատին, նրա համար ծառայելով իբրև վարակիչ որինակ, սոցիալիզմի ուղին լուսավորող կենդանի փարոս»*):

Ընկ. Ստալինն իր դիրեկտիվների մեջ Բաքվի բոլշևիկների հատուկ ուշադրությունն եր հրավիրում Ադրբեջանում տիրող վողջ բարդ ու յուրահատուկ պայմանների վրա:

Բաքվի բոլշևիկներին ուղղած նամակներում ընկեր Ստալինը պարզորոշ ցուցումներ եր տալիս, թե ինչպես պետք է համախմբել և կազմակերպել աշխատավոր թուրքերին ու հայերին՝ վորպես միասնական դասակարգային ճակատ ընդդեմ ազգային «վերնախավերի».

> «... Հարկավոր է անհապաղ Բաքվի պատգամավորների խորհրդին կից հիմնել մուսուլմանական բաժին, լայնորեն զարգացնել մուսուլմանական դրականությունը, հարկավոր է հիմնել նույնպիսի հայկական բաժին և ընդհանրապես վարել վերնախավերի դեմ մղվող պայքարում մուսուլման և հայ ստորին խավերին Խորհրդի շուրջը համախմբելու քաղաքականություն»**):

1918 թ. մարտին նվաճելով քաղաքական իշխանությունը, Բաքվի պրոլետարիատը, ընկ. ընկ. Շահումյանի, Ջափարիձեյի, Ազիզբեկովի, Ֆիոլետովի և մյուսների ղեկավարությամբ, Լենինի և Ստալինի դիրեկտիվներով ու ցուցումներով, ձեռնամուխ յեղավ կիրառելու մի շարք սոցիալիստական միջոցառումներ, վորոնցից կարևորագույնն եր Բաքվի նավթարդյունաբերության և կասպից նավատորմի ազգայնացումը։

---

*) «Պրավդա» № № 55 և 56, 1918 թվի մարտի 26 (13) և 27 (14):

**) Архив института им. Шаумяна, письма товарища Сталина, 1918г.

Ընկ. Շահումյանի անունով ուղարկված նամակում ընկ. Ստալինը պահանջում էր վճռական պայքար մղել այդ միջոցառումների ամենաարագ կենսագործմանը դիմադրող փորձերի դեմ։

> «...Կասպից նավատորմի ազգայնացման հարցում կարող եք գործել վճռականորեն... Կարող եք հավատացած լինել, վոր ժող կոմխորհը ձեզ հետ կլինի»*)։

Իրագործելով Բաքվի նավթարդյունաբերության և Կասպից նավատորմի ազգայնացումը, Բաքվի բանվորները Խորհրդային իշխանության գոյության կարճ ժամանակամիջոցում Աստրախան փոխադրեցին ավելի քան 80 հազար փութ նավթ, դրանով վիթխարի ոգնություն ցույց տալով հակահեղափոխության դեմ մարտնչող ռուսական պրոլետարիատին։

Ամեն կողմից թշնամիներով շրջապատված՝ Բաքվի բանվորները նյութական, պարենային և ռազմական ոգնության սուր անհրաժեշտություն եյին զգում։

Յեվ այդ ոգնությունը յեկավ Ցարիցինից—ընկեր Ստալինից, վորն անդուլ հետևում էր Անդրկովկասում տեղի ունեցող դեպքերին և Խորհրդային Ռուսաստանի սահմանափակ ռեսուրսներից ուղարկում էր հաց, զենք, մարդիկ։

Ադրբեջանի գյուղացիներին Բաքվի բանվորների ցույց տված ղեկավարությունը պետք է կարեվորագույն պայմանը հանդիսանար կալվածատերերի և ոտարյերկրյա ստրկացնողների դեմ Ադրբեջանի աշխատավոր մասսաների կողմից մղվող հաջող պայքարի։ Բայց՝

> «...Բաքվի պրոլետարիատը չը կարողացավ այն ժամանակ զոդում հաստատել թուրք գյուղացիության հետ և Ադրբեջանի կալվածատերերի ձեռքից խլել ազգային ազատագրման դրոշակը» (Միկոյան) *)։

Յեվ դա խորհրդային իշխանության Բաքվում կրած ժամանակավոր պարտության կարեվորագույն պատճառներից մեկը հանդիսացավ։

Կրիտիկական մոմենտում սոցիալ-դավաճաններին հաջողվեց իրենց կողմը գրավել Բաքվի խորհրդի մեծամասնությունը և բանաձև անցկացնել անգլիացիներին հրավիրելու մասին։

Բաքվի բոլշեվիկները, իրագործելով Լենինի-Ստալինի դիրեկտիվները, վճռականորեն դեմ դուրս յեկան անգլիացիներին հրավիրելուն։

Ուղղակի դավաճանության փաստի առաջ դրվելով, Բաքվի բոլշեվիկները 1918 թվի հուլիսի 31-ին հրաժարվեցին՝ իշխանության ղեկավարությունից։

Բուրժուազիայի անարգ ագենտները— դաշնակները, մենշեվիկները և եսէռները—իշխանության գլուխն անցնելով, անգլիական դահիճների հետ միասին շտապ կատարեցին ամենաստոր չարագործությունը, Անդրկասպյան տափաստաններում հոշոտելով Բաքվի 26 կոմիսարներին —Ստեփան Շահումյանին, Ալյոշա Ջափարիձեյին, Մաշադի Ազիզբեկովին, Վանյա Ֆիոլետովին և մյուսներին։

«Անգլիական իմպերիալիզմի գործակալների կողմից Բաքվի 26 ընկերներին գնդակահարելու շուրջը» հոդվածում ընկեր Ստալինը հակահեղափոխական սրիկաներին գամեց անարգանքի սյունին.

> «... Անգլիացիներին Բաքու հրավիրելով, բոլշեվիկներին դավաճանելով, Բաքվի մենշեվիկներն ու եսերները կարծում եյին, թե անգլիական «հյուրերին» կոգտագործեն իբրև ուժ, ընդ վորում յենթադրվում էր, թե յերկրում տեր կմնան մենշեվիկներն ու եսերները, իսկ «հյուրերը» կգնան իրենց գործին։ Իրականության մեջ հակառակն ըստացվեց. «Հյուրերը» դարձան անսահմանափակ տերեր, իսկ եսերները և մենշեվիկները՝ 26 կոմիսարների չարագործ, ստոր սպանության անմիջական մասնակիցները... Միթե՞ պարզ չէ, վոր եսերների և մենշեվիկների դաշինքն իմպերիալիզմի գործակալների հետ՝ ստրուկների, լակեյների «դաշինքն» է իրենց տերերի հետ»*)։

---

*) Архив инстит. им. Шаумяна, письмо тов. Сталина Шаумяну, 1918.

*) «Բակինսկի ռաբոչիյ», 1933 թ. սեպտեմբերի 20-ի համար։

Սոցիալ-դավաճանների հակահեղափոխական դեմքի մերկացումն ընկ. Ստալինի կողմից՝ վիթխարի դեր խաղաց այն բանում, վոր բոլշեվիկների կողմը շրջադարձ կատարեց բանվորների այն մասը, վորը 1918 թվի հուլիսյան որերին խաբվեց եսէռո-մենշեվիկյան-դաշնակցական հակահեղափոխական դեմագոգների կողմից։

1918 թվի սեպտեմբերի 14-ին գերման-թյուրքական ոկուպանտների սըվիններով Բաքու մտավ մուսավաթի հակահեղափոխական կառավարությունը։ Ադրբեջանի կապիտալիստների և կալվածատերերի այդ կուսակցության տիրապետության 13 ամիսները հանդիսանում են սև արարքների միալար մի շղթա. 1917—1918 թվականներին Բաքվի պրոլետարիատի ձեռք բերած նվաճումների՝ հավաքական պայմանագրի, 8-ժամյա աշխատանքային որվա և այլնի վերացում, 1917—1918 թվականներին գյուղացիների խլած հողերի վերադարձումը կալվածատերերին, ակտիվ ոգնությունը Դենիկինին, անողոք հաշվեհարդարը բոլշեվիկների՝ Ադրբեջանի բանվորների և գյուղացիների հետ, Ադրբեջանի ժողովրդի լավագույն ներկայացուցիչների՝ Միր Ֆաթահ Մուսեվի, Աշում Ալիևի, Ալի Բայրամովի դարանակալ սպանությունները և այլն, և այլն,—ահա՛ մուսավաթականների հակահեղափոխական գործունեյության ամենևին վոչ-լրիվ բնութագրությունը։

Միակ կուսակցությունը, վոր անխնա պայքարեց Ադրբեջանի ժողովրդի այդ ամենակատաղի թշնամիների դեմ, բոլշեվիկների կուսակցությունն էր։

1918 թվի դեպքերից հետո ուշքի գալով, Բաքվի բոլշեվիկները նույն տարվա վերջում սկսեցին հավաքել իրենց ուժերը։ Ընկ. Միկոյանի ղեկավարությամբ, վորը 1919 թվի փետրվարին Բաքու յեկավ, վիթխարի կազմակերպչական-քաղաքական աշխատանք է ծավալվում Բաքվի պրոլետարիատի լայն խավերի մեջ, վորոնք ավելի ու ավելի արագ և վճռաբար իրենց միջից քշում են եսերներին, մենշեվիկներին, մուսավաթականներին և դաշնակներին։ Կուսակցական կազմակերպության շարքերն ամրանում են որ-որին։ Կուսակցական բջիջներ են ստեղծվում նաև Ադրբեջանի գավառներում։

Կասպից ծովի նավագնացության սկզբից կապ է հաստատվում Բաքվի բոլշեվիկների և ընկ. Կիրովի միջև, վորն այդ ժամանակ Աստրախանումն էր գտնվում։ ՌԿ(բ)Կ ԿԿ-ի կողմից Բաքվի բոլշեվիկներին ցույց տրվող ղեկավարությունը գալիս էր ընկ. Կիրովի միջոցով։ Ընկ. Կիրովն Աստրախանից Ադրբեջանի բոլշեվիկներին տալիս էր կոնկրետ մարտական առաջադրանքներ, դիրեկտիվներ ու հայթայթում էր մարդիկ, գրականություն և այն ամենը, ինչ անհրաժեշտ էր լայն պայքար ծավալելու համար։

1919 թվի մայիս ամսին, այն որերին, յերբ ընկ. Որջոնիկիձեն Բաքվումն էր, նրա ղեկավարությամբ Անդրկովկասի բոլշեվիկները քննարկում են մի շարք կազմակերպչական և տակտիկական հարցեր։ Այդ նույն որերին Բաքվի պրոլետարիատը բոլշևիկների ղեկավարությամբ կատարում է մայիսյան վիթխարի գործադուլը, վորի գլխավոր լոզունգը Խորհրդային Ռուսաստան նավթ արտահանելու համար Աստրախանի հետ անմիջապես ապրանքափոխանակություն սկսելու պահանջն եր։

---

*) «Իզվեստիա», 1919 թ. ապրիլի 23.

1919 թվի ամառվանից սկսած վիթխարի աշխատանք է կատարվում Բաքվի և Ադրբեջանի բոլշևիկների շարքերի կազմակերպչական ամրացման ուղղությամբ, մի աշխատանք, վորը վերջանում է Ադրբեջանի կոմունիստական (բոլշևիկների) կուսակցության ստեղծումով։

Ազգային և գյուղացիական հարցերի շուրջն ընկ. Ստալինի տված դիրեկտիվների հիման վրա Ադրբեջանի բոլշևիկներն առաջադրեցին «Ադրբեջանի անկախ Խորհրդային Հանրապետություն» լոզունգը, վորն ահագին ժողովրդականություն ստացավ Ադրբեջանի ժողովրդի ամենալայն խավերի մեջ և վիթխարի դեր խաղաց Ադրբեջանն Անգլիայի մի գաղութի վերածող մուսավաթականների կուսակցության ծախու եյությունը մերկացնելու գործում։

1919—1920 թվերի ձմռանն ամբողջ Ադրբեջանում նոր ուժով բարձրանում է բռնկված գյուղացիական շարժման ալիքը, վորն ուղղված եր մուսավաթական կառավարության դեմ։

Զայլիի գյուղացիական ապստամբությունները Կազախի գավառում, գյուղացիական պարտիզանական շարժումը Գյանջայի գավառում, Զեյվա գյուղի գյուղացիների ապստամբությունները Նուխիի գավառում, Ցանգերուդ գյուղի գյուղացիների ելույթները Լենքորանի գավառում, Գոլյար գյուղի գյուղացիների ելույթները Գյանջայի գավառում, Մուղանի գյուղացիների հեղափոխական պայքարը և այլն, վոր վոգեշնչվում, տեղ-տեղ ել անմիջաբար ղեկավարվում եյին Բաքվի բանվորների և Ադրբեջանի բոլշևիկների կողմից, ազդու հարվածներ եյին կալվածատիրական-բուրժուական կարգերին։ Գյուղացիները հրաժարվում եյին տուրք և հարկ վճարելուց։ Մուսավաթական բանակը քայքայվում եր բոլշևիկյան ագիտացիայի ազդեցության ներքո. մուսավաթական բանակի մի շարք զորամասերում հուզումներ սկսվեցին։

Փորձելով մարել հեղափոխական հրդեհը, մուսավաթականները—Ադրբեջանյան այդ ջարդարարները, վորոնք յուրացրել եյին ցարիզմի ամենալկտի մեթոդները, հեղափոխության դեմ մղվող պայքարում, դաշնակների հետ միասին 1920 թվի փետրվար-մարտ ամիսներին կազմակերպում են յեղբայրասպան պատերազմ— հայ-թուրքական կոտորածներ Շուշիում, Խանքենդում, Ասքերանում և այլ տեղերում։

Մուսավաթականները նոր ջարդեր եյին պատրաստում ամբողջ Ադրբեջանում։

Բայց արդեն ուշ եր, նրանց որերը հաշված եյին։ 1920 թվի ապրիլի 28-ին բոլշևիկների ղեկավարությամբ Ադրբեջանի ապստամբ բանվորներն ու գյուղացիները Կարմիր բանակի աջակցությամբ վերջ դրին մուսավաթականների արյունոտ տիրապետությանը և Խորհրդային իշխանություն հաստատեցին Ադրբեջանում։

* * *

Ծանր ժառանգություն մնաց խորհրդային իշխանությանն Ադրբեջանում։

Իմպերիալիստական պատերազմի, ոկուպանտների տնտեսավարման, մուսավաթականների սանձարձակության հետևանքով, մի շարք տարիների ընթացքում Խորհրդային Ռուսաստանի արդյունաբերական և պարենային բազաներից կտրված լինելու, անդադար ազգամիջյան թշնամանքի հետևանքով Ադրբեջանը ներկայացնում եր տնտեսական և կուլտուրական անկման ու ամայացման մի պատկեր։

Ադրբեջանի պրոլետարիատը ձեռնամուխ յեղավ իրագործելու քայքայված տնտեսության վերականգնման, ազգային խաղաղության հաստատման և յերկրի կուլտուրական

վերելքի կազմակերպման հսկայական խնդիրները։

Անցել է պայքարի և շինարարության 15 տարի։

Ադրբեջանն ամենահետամնաց նահապետական-ֆեոդալական հարաբերությունների յերկրից դարձել է ծաղկած սոցիալիստական հանրապետություն։

Նավթարդյունաբերությունը—Խորհրդային Ադրբեջանի ժողովրդական տնտեսության այդ առաջատար ճյուղը, վորը կապիտալիստների որոք բնութագրվում եր հորափորման հետամնաց տեխնիկայով և շահագործման անդրջրհեղեղյան յեղանակներով, այսոր ներկայացնում է առաջավոր տեխնիկայի վրա հենվող հզոր մի տնտեսություն։

Վերազինելով նավթարդյունաբերությունը, Բաքվի պրոլետարներն այսոր որական նավթահանումը հասցրել են 56 հազար տոննի, 1913 թվի 20 հազար տոննի և մուսավաթականների ժամանակվա 6 հազար տոննի փոխարեն։

Ամբողջապես վերակառուցված է նավթի վերամշակման արդյունաբերությունը։ Նավթի վերամշակումը, վորը 1920—1921 թվականներին կազմում եր 1,910 հազար տոնն, 1934 թվին բարձրացավ 13,4 միլիոն տոննի։ Խորհրդային իշխանության տարիներին Ադրբեջանում առաջ յեկան արդյունաբերության բոլորովին նոր ճյուղեր — նավթային մեքենաշինություն, լեռնահանքային արտադրություն (բարիտ, հրաքար), տակառագործական դազգյահաշինություն, ավտո-վերանորոգման արտադրություն, բամբակազտիչ, տեքստիլ և մետաքսի արդյունաբերություն, սնունդ-համի արդյունաբերություն և այլն։

Մինչդեռ Խորհրդային Միության արդյունաբերության արտադրանքն ամբողջապես վերցրած առաջին հնգամյակում աճեց 118,5 տոկոսով, Ադրբեջանի արդյունաբերության արտադրանքը (առանց նավթի) ավելացավ 246 տոկոսով, ընդ վորում այդ արտադրանքի իննտասներորդը տալիս են Խորհրդային իշխանության ըստեղծած ձեռնարկությունները։

Չխոսելով այն մասին, վոր Բաքվի ելեկտրակայանների կարողությունը նախահեղափոխական շրջանի 51 հազար կիլովատից այժմ հասցված է 183 հազար կիլովատի, հիշատակենք, վոր սկիզբ է դրված Ադրբեջանի շրջանների ելեկտրիֆիկացիային։ Մինչև հեղափոխությունը յեղած 3—4 դաճաճ ելեկտրակայանների փոխարեն մենք կառուցել ենք և ավարտում ենք տեղական ու շրջանային նշանակություն ունեցող մի շարք ելեկտրակայաններ Կիրովաբադում, Նուխիում, Զուռնաբադում, Ստեփանակերտում, Կուբայում, Զաքաթալայում և այլն։ Դրանում արտահայտվում է մեր կուսակցության լենինյան-ստալինյան ազգային քաղաքականությունը, վորն ապահովում է անցյալում հետամնաց յեղող ազգերի տնտեսական-կուլտուրական ուժգին զարգացումը։

Միանգամայն կերպարանափոխվել է Ադրբեջանի գյուղատնտեսությունը։

Անհետացել է հին նահապետական-ֆեոդալական գյուղը։ Նրա տեղը գրավել է նոր՝ կոլտնտեսական, ունևոր, կուլտուրական գյուղը։

Ադրբեջանի գյուղացիության մոտ 80 տոկոսը միավորված է կոլտնտեսություններում։ Կոլտնտեսային կյանքի ստալինյան կանոնադրության հիման վրա մեր կոլտնտեսություններն աճում և ավելի ու ավելի ունևոր են դառնում։

Ադրբեջանի գյուղատնտեսությունը, վորն առաջ ծանոթ չեր անգամ յերկաթե գութանին և քարացած մնում եր գյուղական խղճուկ արորի վրա, այսոր հագեցված է ամենաբարդ մեքենաներով։ Ավելի քան 5 հազար տրակտոր, հարյուրից ավելի կոմբայն, հազարավոր ավտոմեքենաներ, շարքացաններ, կուլտիվատորներ այժմ աշխատում են Ադրբեջանի կոլտնտեսային և խորհտնտեսա յին դաշտերում: Հարյուրից ավելի կոլտնտեսություններ ունեն իրենց սեփական ավտոմեքենաները:

Հսկայական հաջողություններ են ձեռք բերված Ադրբեջանը Միության բամբակի հզոր բազա դարձնելու գործում: Բամբակի մշակությունը, վորը գրեթե ամբողջապես վերացված եր մուսավաթի շրջանում և 1920 թվին կազմում եր ընդամենը հազար հեկտար, այսոր հասել է 193 հազար հեկտարի: Միայն վերջին յերեք տարում բերքատվությունը բարձրացել է 50 տոկոսով:

Մենք առանձին հաջողություններ ենք ձեռք բերել բարձր տեսակի յեգիպտական բամբակի բնագավառում, վորի ցանքերի տարածությունը 1930 թվի 189 հեկտարից 1935 թվին հասցվեց 45·500 հեկտարի:

Բամբակի տնտեսության ծավալմանը զուգընթաց Ադրբեջանի բոլշևիկները համառ պայքար են մղում անասնապահության վերելքի համար:

Մի քանի հազար հեկտար պտղատու և խաղողի այգիներ են տնկված:

Վերջին 2—3 տարում, ընկեր Ստալինի նախաձեռնությամբ, սկսված է Ադրբեջանում առաջներում անհայտ մերձարևադարձային կուլտուրաների՝ թեյի, կիտրոնի, նարինջի, մանդարինի մշակումը: Ընթացիկ տարում Խորհրդային Ադրբեջանն արդեն կունենա այս մերձարևադարձային կուլտուրաների առաջին բերքը:

Կոլտնտեսությունները բոլշևիկյան և կոլտնտեսականներին ունևոր դարձնելու ստալինյան պատմական լոզունգի իրագործման համար մղվող պայքարում Ադրբեջանի բոլշևիկները հասել են կոլտնտեսությունների կազմակերպչական-տնտեսական նշանակալից ամրացման և կոլտնտեսականների յեկամուտների մեծ ավելացման:

Ըստ աշխորերի բաշխվող յեկամուտը 1934 թվին միջին հաշվով յերեք անգամ ավելացավ 1931 թվի համեմատությամբ: Արդեն տասնյակներով են հաշվվում Ադրբեջանում միլիոնատեր կոլտնտեսությունները— Լենինի անվան կոլտնտեսությունը Սաբիրաբադի շրջանում, Ստալինի անվան կոլտնտեսությունը՝ Կիրովաբադի շրջանում, Բերիայի անվանը՝ Կաղախի շրջանում և ուրիշները: Այնտեղ, ուր առաջ խղճուկ հյուղակներ եյին, այժմ կառուցվում են նոր տներ, փռեր, բաղնիքներ, հիվանդանոցներ, դպրոցներ, ակումբներ, ճաշարաններ, մանկապարտեզներ, մսուրներ, կոլտնտեսային ելեկտրակայաններ: Կիրովաբադի շրջանի Զիաղլի գյուղի կոլտնտեսությունը կարճ ժամանակամիջոցում կառուցել է 50 նոր տուն: Այդ կոլտնտեսության նախագահ Մեհտիև Համզա Աչախվերդի ողլին, կատարելով հարվածային կոլտնտեսականների յերկրորդ համագումարում ընկեր Ստալինին տված խոստումը, կոլտնտեսության մեջ կառուցել է որինակելի փուռ, մանկական կոմբինատ՝ 200 յերեխայի համար, ակումբ, վարսավիրանոց, կոլտնտեսության վարչության շենք, դոմ. այժմ էլ կառուցում է ելեկտրակայան: Միայն հանձնած բամբակի փոխարեն այդ կոլտնտեսությունը ստացել է ավելի քան մեկ միլիոն ռուբլի: 1934 թվին բամբակի 15 ցենտների բերքատվության հասնելով, կոլտնտեսությունը խոստանում է 1935 թ. տալ հեկտարից առնվազն 20 ցենտներ (հանրապետական միջին բերքատվությունն ԱՍԽՀ-ում 8,5 ցենտներ է):

Այսպիսի կոլտնտեսություններ այսոր բնորոշ են Ադրբեջանի գյուղի դզալի մասի համար:

Խոշոր աշխատանք է կատարված Ադրբեջանի քաղաքների և շրջանային կենտրոնների բարեկարգման ուղղությամբ: Չխոսելով Բաքվի և Կիրովաբադի մասին, հիշատակենք, վոր անցյալի այնպիսի նեխած վայրեր, մալարիայի բույներ, վարակի տարածման ոջախներ, ինչպիսին եյին Խաչմաս, Ցեվլախ, Աղստաֆա և այլն, այսոր վերածված են կուլտուրական, բարեկարգ վայրերի: Մուսավաթականների ու դաշնակների քարուքանդ արած Խանքենդի տեղ ստեղծված է Ստեփանակերտ քաղաքը, Լեռնային Ղարաբաղի որինակելի կենտրոնը:

Խորհրդային Ադրբեջանը խոշորագույն նվաճումներ ունի ճանապարհային շինարարության բնագավառում: Անցյալում լիովին ճանապարհազուրկ Ադրբեջանն այժմ ծածկված է գլխավոր և շրջանային խճուղիների ու ճանապարհների ամբողջ ցանցով: Միայն այս տարի առաջին կարգի գլխավոր ճանապարհների շինարարության համար, վորոնց ընդհանուր տարածությունն է 300 կիլոմետր,—Բաքու—Շամախի և Բաքու—Կուբա,—ներդրված է 18 միլիոն ռուբլի:

Ադրբեջանում խորհրդային իշխանության որոք իսկական կուլտուրական հեղափոխություն կատարվեց:

Մինչդեռ ցարիզմի որոք կար 72 հազար սովորող, մուսավաթի որոք՝ 50 հազար, այժմ 3,170 տարրական ու միջնակարգ դպրոցներում սովորում է կես միլիոնից ավելի մարդ, այդ թվում 300 հազարից ավելին՝ թուրքեր: Ադրբեջանում չկա գրեթե վոչ մի բնակավայր, վորտեղ այսոր դպրոց չլինի: Առանձնապես ցուցանըշական է թրքուհիների կուլտուրական աճումը: Նետելով չադրան, ազատագրվելով ղուրանի և ադաթի ճընշումից, թրքուհին դպրոց մտավ: Յեվ այսոր մենք ունենք 111 հազար թըրքուհի պարտադիր ուսման դպրոցներում, մոտ 2000՝ բանֆակներում և ֆաբգործուսներում: 13 ԲՈՒՀ-երում և ԲՏՈՒՀ-ներում սովորում են 5 հազարից ավելի թուրքեր, վորից ավելի քան 1000 հոգի՝ թուրքուհի:

Թուրքերեն լեզվով լայնորեն հրատարակվում են Մարքսի, Ենգելսի, Լենինի, Ստալինի յերկերը: Արդեն ավարտված է Լենինի վեցհատորյակի հրատարակությունը: Հրատարակվում է Մարքսի-Ենգելսի յերկհատորյակը, Լենինի յերկերի լիակատար ժողովածուն, ավարտվում է Լենինի-Ստալինի մի հատորի հրատարակությունը: Տասնյակ հազարավոր որինակներով Ադրբեջանում տարածված է թուրքերեն լեզվով քանիցս հրատարակված Ստալինի «Լենինիզմի հարցերը» գիրքը:

Խորհրդային Ադրբեջանի կարեվորագույն նվաճումներից մեկն է հանդիսանում բազմաթիվ ազգային կադրերի ստեղծումը սոցիալիստական շինարարության բոլոր բնագավառներում: Յեթե նախքան հեղափոխությունը թուրք ինժեներների թիվն ընդամենը 12 եր, ապա այժմ 2·102 է, վորից նավթի գծով՝ 1·096, թրքուհի ինժեներ՝ 200: Յեթե թուրք բժիշկները 45 եյին, ապա այժմ ունենք 459 հոգի, վորից թրքուհիներ՝ 125: Յեթե նախքան հեղափոխությունը վոչ մի թուրք ագրոնոմ չըկար, ապա այժմ ունենք 483 հոգի. յեթե թուրք պրոֆեսորներ և գիտական աշխատողներ գրեթե չկային նախքան հեղափոխությունը, ապա այժմ ունենք հարյուրավորներ:

Ադրբեջանում հաշվվում է 87 գիտա-հետազոտական հաստատություն, վորոնց թվում՝ ԽՍՀՄ Գիտությունների Ակադեմիայի Ադրբեջանի ֆիլիալը: Բազմաթիվ թատրոնները, ակումբները, թերթերը, աճող գեղարվեստական գրականությունը լենինյան – ստալինյան ազգային քաղաքականության մեծագույն հաղթանակի վկայությունն են:

Ադրբեջանի կոմունիստական կուսակցության խոշորագույն հաղթանակն է հանդիսանում նոր մարդկանց, սոցիալիզմի առաջավոր մարտիկների դաստիարակումը:

Ստախանովյան շարժումը, վորը համակել է Ադրբեջանի ժողովրդական տնտեսության բոլոր ճյուղերը, առաջ է քաշել նավթի, բամբակի և այլ մի շարք աչքի ընկնող մարդկանց: Բաքվում ստախանովյան շարժման նախաձեռնող Պարֆենովը հասել է հորատման 534 մետր արագության մեկ դազգյահ-ամսում: Հանքափոր վարպետ Իսմայիլ Միքայելը հասել է 693 մետրի՝ մեկ ղազղյահ-ամսում, Մանգասարովը՝ 1146 մետրի, Ամիրով Հյուսեյինը՝ 1127 մետրի. տասնյակ և հարյուրավոր ուրիշներ — Խանմուրադ, Աթայան, Հասանխան Մամեդով և այլն — բոլշևիկորեն մարտնչում են նավթի համար, տիրապետելով աշխատանքի ստախանովյան մեթոդներին: Կոմունիստները կանգնել են ստախանովյան շարժման առաջամարտիկների շարքերում: Դյուկանովի, Պետրովի օրինակով դաստիարակվում են ստախանովյան շարժման տաղանդավոր կոմունիստ — կազմակերպիչներ. Ստալինի անվան գործարանի կուսկազմակերպիչ Գամզին, Պյատակովի անվան գործարանի կուսկազմակերպիչ Ամիր Բեբիմով, Լենինյան գործարանի կուսկազմակերպիչ Ռզայեվան և ուրիշներ հանդիսանում են աշխատանքի բարձր արտադրողականության համար առաջին մարտնչողներ:

Քիչ անվանի ստախանովականներ չի տվել մեր կոլտնտեսական գյուղը, — Կուդրաթ Սամեդովը, Բաստի Բագիրովան, Մանիա Իսքենդեր-կըզին, Ալմազ Ալիևան, Հասան Ջավադովը, Սուգրա Նասիրովը և նրանց հարյուրավոր հետևողները օրական 250—280 կիլոգրամ բամբակ եյին հավաքում:

Տասնյակ և հարյուրավոր կոլտնտեսությունների նախագահներ, բրիգադիրներ աճելով դարձել են կոլտնտեսային շինարարության բոլշևիկյան ղեկավարներ ու կազմակերպիչներ: Կոլտնտեսությունների նախագահներ և բրիգադիրներ Համդա Մեհտիևը, Հեյդար Հասանովը, Ումուդ Իսմայլովը, Աբդուլ Ռահման Մամեդովը, Մամեդ Նուրի-օղլին, Կասում Հյուսեյնովը, Մամեդ Օրուջ-օղլին և Մութալիբ Ղամբարովը հասել են Ադրբեջանում բամբակի աննախընթաց բերքատվության՝ հեկտարից 35—40 և ավելի ցենտների:

Աճել են տրակտորիստների հիանալի կադրեր. այնպիսի տրակտորիստներ, ինչպես Մամեդով Մամեդ Աղան, Մեհտիեվ Ալի Մամեդ-օղլին, Ասլանով Մեջիդը, Սաֆարով Սաֆարը, Հասանով Հյուսեյինը և նրանց նման հարյուրավորներ բոլշևիկորեն տիրապետել են տեխնիկային:

Աճել են նոր մարդիկ նաև խորհրդային արվեստի բնագավառում: Թուրք ժողովուրդն իր միջից առաջ է քաշել տաղանդավոր գրողներ, դերասան-դերասանուհիներ, նկարիչներ, կոմպոզիտորներ, վորոնք ստեղծում են ձևով ազգային, բովանդակությամբ սոցիալիստական կուլտուրա:

⁂

Մեծ են Ադրբեջանի աշխատավորների 15 տարվա հաղթանակները: Այդ հաղթանակներն Ադրբեջանի աշխատավորությունը ձեռք է բերել կոմունիստական կուսակցության ղեկավարությամբ մարտնչելով բանվոր դասակարգի և կոլտնտեսական գյուղացիության բոլոր թշնամիների դեմ:

Այդ հաղթանակներն Ադրբեջանի բոլշևիկները ձեռք են բերել անհաշտ պայքար մղելով կուսակցության և բանվոր դասակարգի բոլոր թշնամիների դեմ, պայքար մղելով բոլոր հակակուսակցական խմբերի և հոսանքների դեմ, պայքար մղելով ամեն տեսակ թեքումների դեմ, պայքար մղելով մեծապետական շովինիզմի և տեղական նացիոնալիզմի դեմ, անհաշտ պայքար մղելով մեր կուսակցության լենինյան-ստալինյան գլխավոր գծի համար:

Բաքվի, Ադրբեջանի՝ ընկ. Ստալինի աճեցրած բոլշևիկները, ընկ. ընկ. Օրջոնիկիձեյի և Կիրովի ղեկավարությամբ ջախջախելով նացիոնալ-ուկլոնիստներին, հանդիսացան առաջավոր մարտիկներն Անդրկովկասյան Ֆեդերացիայի—ազգային խաղաղության այդ ամրոցի— ստեղծման համար, ազգային խաղաղության, «վորպիսին չի յեղել բուրժուազիայի օրոք և անհնար է բուրժուական կարգերի պայմաններում» (Լենին):

Ադրբեջանի կոմունիստական կուսակցության 5-ամյակին, 1925 թվին, իր վողջույնի մեջ ընկեր Ստալինը գրում եր.

> «Հին բաքվեցու ջերմագին վողջույն Ադրբեջանի կոմունիստական կուսակցությանը: Ցանկանում եմ նրան լիակատար հաջողություն Ադրբեջանի բանվորների և գյուղացիների յեղբայրական դաշինք կազմակերպելու գործում: Չեմ կասկածում, վոր Ադրբեջանի կոմկուսակցությանը կհաջողվի Ադրբեջանի հանրապետությունը դարձնել Արևելքի ճնշված ժողովուրդների համար օրինակ և իմպերիալիզմի լծից նրանց ազատագրվելու դրոշակակիրը:
>
> Թո՛ղ ապրեն և հաղթանակեն Բաքվի պրոլետարներն ու Ադրբեջանի կոմկուսակցությունը:
>
> Ի. ՍՏԱԼԻՆ»*)

Այսոր Խորհրդային Ադրբեջանը— Խորհրդային մեծ Միության անբաժանելի օրգանական մասը—հանդիսանում է օրինակելի չքանչանակիր սոցիալիստական հանրապետություն:

Իրավացի յեր Սերգեյ Միրոնովիչ Կիրովը, 1923 թվի դեկտեմբերին Ադրբեջանի խորհուրդների 3-րդ համագումարում ասելով.

> «Այստեղ, Ադրբեջանում, ճիշտ հողի մեջ են նետված խորհրդային հատիկները, և մենք պետք է Արևելքի մեր հետամնաց յեղբայրներին ցույց տանք, վոր մենք՝ Ադրբեջանցիներս ել կկարողանանք ձգտել նոր կյանքի» **):

Լենին-Ստալինի կուսակցության ցանած հատիկները հիանալի բողբոջներ տվին: Նոր, սոցիալիստական կյանքը ծաղկում է այժմ Խորհրդային Ադրբեջանի քաղաքներում և գյուղերում: Այս նոր կյանքն Ադրբեջանի բոլշևիկները նվաճեցին ընկեր Ստալինի ղեկավարությամբ և ամենօրյա անձնական օգնությամբ ու հոգածությամբ:

Խորհրդային Ադրբեջանի այսորվա հաղթանակների մեջ վիթխարի դեր խաղաց Համ Կ(բ)Կ ԿԿ-ի 1931 թվի դեկտեմբերի 31-ի պատմական վորոշումը, վորը հաջողությամբ իրացվեց մարտական ստալինյան ընկ. Լավրենտի Բերիայի գլխավորած Անդրյերկոմի ղեկավարությամբ:

Տոնելով այսոր Ադրբեջանի խորհրդայնացման 15-ամյակը, Ադրբեջանի բոլշևիկներն ուրախությամբ նշում են, վոր իրենք այնպես են պայքարել, ինչպես խոստացել եյին ընկեր Ստալինին նրա Բաքու գալու ժամանակ, 1920 թվի նոյեմբերին, Ադրբեջանի կոմկուսակցության ԿԿ-ի հատուկ դիմումի մեջ, վորն ուղղված եր Ադրբեջանի բոլոր աշխատավորներին.

> «Ադր. Կ(բ)Կ Կենտկոմը գտնում է, վոր լավագույն վողջույնը, լավագույն հանդիպումը, վոր մեր կուսակցությունը, Բաքվի պրոլետարները և Ադրբեջանի աշխատավորները կարող են ցույց տալ մեր թանկագին առաջնորդին և ուսուցչին, կլինի ամբողջ ուժերի նորանոր լարումը կուսակցական և խորհրդային աշխատանքն ամեն կերպ ամրացնելու համար:
>
> Բոլորս դեպի միահամուռ, մարտական աշխատանք, մի աշխատանք, վորն արժանի լինի կոփված պրոլետարական մարտիկ ընկեր Ստալինին, Բաքվի պրոլետարիատի առաջին կազմակերպչին և առաջնորդին»*):

---

*) «Բակինսկի ռաբոչիյ», 5 ապրիլի, 1925 թիվ:

**) Институт им. Шаумяна. матерялы Кирова, папка III, стр. 231.

---

*) «Կոմունիստ» թերթ, 4 նոյեմբերի, 1920 թիվ:

Քննելով այսօր պայքարի և հաղթանակների անցած ուղին, Բաքվի և Ադրբեջանի պրոլետարներն ու աշխատավորները նոր յեռանդով, նոր համառությամբ կշարունակեն պայքարը Լենինի—Ստալինի գործի համար։

(«ՊՐԱՎԴԱ»)

ԱՇԻԿ ՂԱԶԱՐՅԱՆ

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ ՆԵՐԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿՅԱՆՔԻ ՀԻՄՔՈՒՄ

Կուսակցական փաստաթղթերի ստուգման աշխատանքների հանրագումարը տալով, Համկոմկուսի Կենտկոմի դեկտեմբերյան պլենումը նշեց.

«Այժմ, յերբ կուսակցական փաստաթղթերի ստուգման հետևանքով կարգ ու կանոն է մտցված մեր կուսակցական տան մեջ և կուսակցական կազմակերպությունները մաքրվել են խորթ մարդկանցից, հնարավորություն կա բաց անել մուտքը ՀամԿ(բ)Կ շարքերն ընդունվելու համար»։

Յեվ իբրև կարևոր նախապայման, վորը բխում եր կուս փաստաթղթերի ստուգման արդյունքներից, պլենումը մատնանշեց՝

«... Համ. Կ(բ)Կ շարքերը յուրաքանչյուր նոր անդամ ընդունելիս անհրաժեշտ է ամենախիստ կերպով պահպանել կուսակցական կանոնադրությունը և՝ հաշվի առնելով կուս փաստաթղթերի ստուգման ընթացքում յերևան բերված սխալները՝ թույլ չտալ, վոր կուսակցության շարքերը խճողվեն պատահական մարդկանցով»։

Այժմ, յերբ մեզ մոտ ես հիմնականում ավարտվել է կուսփաստաթղթերի ստուգման խիստ կարևոր աշխատանքը, յուրաքանչյուր կուսակցական աշխատողի համար ակնհայտ է դառել, վոր մեր շարքերի խճողված լինելու խնդրում պակաս դեր չի խաղացել կուսակցական կանոնադրության կետերի խախտումը՝ ինչպես ընդունելությունների, այնպես էլ ներկուսակցական աշխատանքի մյուս բնագավառներում։ Ստուգման հենց առաջին օրերին, յերբ շրջկոմի քարտուղարներն սկսեցին հանգամանորեն ծանոթանալ կուսատոմսեր տալու ու պահպանելու գործին և այդ կապակցությամբ ամեն մի կոմունիստի ընդունելության հետ կապված փաստաթղթերին, պարզ դարձավ այն անհերքելի ճշմարտությունը, վոր վոչ ամենուրեք են բոլշևիկյան համառությամբ կիրառել կուսակցության կանոնադրությամբ սահմանված սկզբունքները, վոր հաճախ հանցավոր կերպով աչքաթող են արվել այդ սկզբունքները և հնարավորություն է ընձեռվել շատ ու շատ բախտախնդիր մարդանց սողոսկելու մեր կուսակցության շարքերը։ Ստուգումը դրսևորեց մի ընդհանուր յերևույթ ևս, վորն իր հերթին ապացուցում եր կուսակցական կանոնադրության կետերի անտեսումը— դա կուսակցական կանոնադրության յուրաքանչյուր ակնհայտ խախտման կողքից լռությամբ անցնելն եր։

Կուսակցության կանոնադրության խախտման շատ փաստեր յերևան բերվեցին, բայց քիչ են այն փաստերը, յերբ կուսակցության անդամը կամ թեկնածուն կուսակցական պատասխանատվության յենթարկված լինեն կուսակցական կանոնադրության այս կամ այն կետի խախտման համար: Մինչդեռ հայտնի յե, վոր շրջկոմներն առանձին ժլատություն հանդես չեյին բերում և «խմբերով» նկատողություն եյին անում կոմունիստներին՝ առանց թե՛ բամբակի պլանը թերակատարելու համար:

Կուսակցության կանոնադրության նկատմամբ յեղած այս վոչ բոլշևիկյան վերաբերմունքին պետք է վերջ տրվի անհապաղ և ամենուրեք: Կուսակցական կանոնադրությունը մեր բոլոր կուսակցական կազմակերպությունների ներքին կյանքի հիմքը պետք է հանդիսանա, պետք է անշեղորեն կիրառվի յուրաքանչյուր կուսակցական աշխատողի, կուսակցության յուրաքանչյուր անդամի ու թեկնածուի կողմից, վորպեսզի նոր ընդունելության ընթացքում չկրկնվեն այն սխալները, վորոնք խորթ ու պատահական տարրերին հնարավորություն եյին տվել մեր շարքերը սողոսկելու:

Կուսակցական փաստաթղթերի ստուգումը, վորը վերածվեց խոշոր ու վերին աստիճանի կարևոր քաղաքական մի աշխատանքի, խիստ ուսանելի դասեր է տալիս այս ուղղությամբ. հարկ է մի փոքր խորանալ այդ դասերի մեջ՝ մեր հետագա առաջխաղացումն ապահովող անհրաժեշտ հետևություններ անելու համար:

Հայտնի յե, որինակ, վոր ըստ մեր կանոնադրության, կուսակցության մեջ թեկնածությունից անդամ փոխադրվելը կամ թեկնածու ընդունվելը պետք է հանգամանորեն քննվի և հաստատվի քաղաքային ու շրջանային կոմիտեների բյուրոների նիստերում: Ստուգումը ցույց տվեց, վոր այս կարևոր հանգամանքը շատ տեղերում համարյա ամբողջովին անուշադրության է մատնված յեղել: Ընդունելության գործում վճռական ողակները են հանդիսացել այսպես կոչված «ընդունող ու փոխադրող հանձնաժողովները», վորոնց խնդիրները (ողնել բյուրոներին, նախապատրաստել հարցը) անհամեմատ փոքր են յեղել, քան իրենք են պատկերացրել կամ հանձն են առել շրջկոմների բյուրոների, քարտուղարների բարեհաճ թույլտվությամբ: Կուսակցության մեջ ընդունվողի բախտը կախված է յեղել այդ հանձնաժողովներից, իսկ բյուրոները հաստատել են վոչ թե ընդունվողներին կամ անդամ փոխադրվողներին առանձին-առանձին, այլ № այսինչ արձանագրությունը և ուրիշ վոչինչ:

Ալլահվերդու շրջանում հազարի յեր հասնում այն կոմունիստների թիվը, վորոնց հաստատման մասին վոչ մի հետք հնարավոր չեղավ գըտնել բյուրոյի նիստերի արձանագրություններում, թեկուզ «հանձնաժողովի արձանագրության հաստատման կարգով»: Նմանորինակ փաստեր կային նաև Ղամարլուի, Աբարանի և այլ շրջաններում:

Իսկ Երևանում, յերբ բյուրոն լավագույն դեպքում հաստատում եր «ընդունող ու փոխադրող հանձնաժողովի № այսինչ արձանագրությունը», չարաշահության ասպարեզ դառած այս կամ այն բախտախնդիր հաշվառուն կամ շրջկոմի գործավարն ուղղակի կերպով կարող եյին իրենց ուզած մարդկանց անունն ավելացնել այդ «հաստատված» արձանագրության մեջ և անդամատոմս դուրս գրել նրանց անունով, քանի վոր շրջկոմի քարտուղարը կատարյալ անտարբերություն եր հանդես բերում դեպի այդ գործը: Թերթեցեք, որինակ, Կոտայքի շրջկոմի, ընդունող և փոխադրող հանձնաժողովների արձանագրությունները: 1932 թ. մարտի 20-ի № 5 արձանագրության մեջ սևով սպիտակի վրա տպված է, վոր վոմն Ղազար Մարտիրոսյան թեկնածությունից փոխադրվում է անդամ, սակայն հետագայում մի անհայտ ձեռք մատիտով ջնջել է Ղազարի անունը և վերևում գրել Գարեգին Դանիելյանի անուն-ազգանունը: Մի ուրիշ տպված արձանագրության տակ ինքը շրջկոմի քարտուղարը քիմիական մատիտով «անդամ է փոխադրել» վոմն Սարգսյանի: Մեքենագրուհին, իր հերթին, արձանագրություններից մեկում շատ ցայտուն կերպով և հանձնաժողովի նիստից բավական յերկար ժամանակ հետո ավելացրել է Ոհանյան ազգանունով մեկին, խախտելով անդամ հերթականությունը:

Արտացոլվե՞լ են այս ամենը բյուրոյի արձանագրություններում. տեղյա՞կ է յեղել բյուրոն, թե ովքեր են մտել կուսակցության մեջ. դժվար է ասել: Բյուրոյի արձանագրություններում դուք կհանդիպեք միայն ընդհանուր մի դարձվածք—«հաստատել անփոփոխ»—և ուրիշ վոչինչ: Մարդիկ գլացել են անգամ թվերով հիշատակել, թե քանի հոգու անդամ փոխադրվելը և քանի հոգու թեկնածու ընդունվելն են հաստատել: Մի խոսքով՝ լայն ասպարեզ «փոխադըրվողների» և «ընդունվողների» համար:

Դժբախտաբար Կոտայքի շրջկոմն այս տեսակետից յեզակի չե: Կուսակցության մեջ նոր մարդիկ ընդունելու կամ թեկնածուներին անդամ փոխադրելու գործում դատապարտելիորեն խախտվել է կուսակցական կանոնադրությունը, կանոնադրության վորոշակի պահանջի կիրառումը հանգել է արձանագրությունների ձևական «հաստատման», մարդիկ վերահասու չեն յեղել, թե ովքեր են մըտնում ավանգարդի շարքերը, ում է կուսակցական տոմս տրվում. և այս բոլորի բացասական արդյունքներին ականատես ենք այսոր ստուգման աշխատանքներն ամփոփելիս:

Կուսակցության կանոնադրությունը խստորեն պահանջում է անհատական կոնկրետ մոտեցում ունենալ կուսակցության մեջ յուրաքանչյուր նոր ընդունվողին, բազմակողմանիորեն ուսումնասիրել ու ճանաչել նրան: Այս գործում «կամպանիականությունը» կամ խմբովին կուսակցության մեջ ընդունելը միշտ խորթ է յեղել բոլշևիկյան կուսակցության տրադիցիաներին, իսկ այդ տրադիցիաները խտացված կերպով իրենց արտացոլումն են գտել մեր կուսակցության կանոնադրության մեջ: Ստուգումը ցույց տվեց, վոր մի շարք կուսակցական աշխատողներ թեթևամիտ, վոչ բոլշևիկյան, «ուռա-կամպանիական» վերաբերմունք են ունեցել դեպի այս գործը: Ղափանի շրջկոմի քարտուղարը պատմում եր, թե ինչպես շրջանի մի քանի գյուղերում կամպանիա յեն անցկացրել կուսակցության մեջ խըմբովին մարդիկ ընդունելու համար: Մեծ խմբերով ընդունել են այնպիսի մարդկանց, վորոնք բնավ դասակարգի ավանգարդում լինելու տվյալներ չեն ունեցել և իրենց հետագա վարքագծով՝ պասսիվությամբ, դեպի կուսակցության խնդիրներն ունեցած իրենց անտարբերությամբ, ավանգարդային դերում լինելու անկարողությամբ՝ ցույց են տվել, վոր իրենք ավելորդ են կուսակցության շարքերում: Ստեփանավանի, Աշտարակի, Շամշադինի և այլ շրջաններում սովորություն է յեղել կանանց միջազգային որը՝ մարտի 8-ը՝ հավերժացնել կանանց խմբովին կուսակցության մեջ ընդունելով, նրանց կուսակցական տոմսերով «պարգևատրելով»: Այս պրակտիկան հանդես եր գալիս նաև կոմյերիտմիությունից կուսակցությանն անդամներ «նվիրելով», յերիտասարդական տոներին կոմյերիտականներին ցուցակով կուսակցության մեջ ընդունելով: Անցյալի այս սխալների արդասիքն եյին այն առանձին դեպքերը, յերբ ստուգման ընթացքում այս կամ այն «կուսակցականն» ստուգողին եր հանձնում իր տոմսը և դոհունակություն հայտնում «կուսակցական ժողովների ու պարապմունքների գըլխացավանքից ազատվելու» առթիվ:

Յուրաքանչյուր կուսակցական աշխատողի համար անխախտ սկզբունք պետք է լինի ՀամԿ(բ)Կ կենտկոմի դեկտեմբերյան պլենումի այն ցուցումը, թե՝ «կուսակցության անդամի, ինչպես և թեկնածուի ընդունումը կարող է կատարվել միմիայն անհատական կարգով, ընդունվողների անհատական մանրակրկիտ ընտրությամբ: Կուսակցական պրակտիկայից անպայման պետք է դուրս վանվի խմբերով ընդունելը, վորպես կուսակցության համար միանգամայն անթույլատրելի և վնասակար մեթոդ»:

Կանոնադրության կոպիտ խախտման փաստեր հայտնաբերվեցին նաև այլ կուսակցություններից դուրս յեկածներին մեր կուսակցության մեջ ընդունելու բնագավառում: Կանոնադրության ճիշտ կիրառումն այլ կուսակցություններից դուրս յեկած խորթ տարրերի համար ուղղակի պատնեշ կլիներ մեր կուսակցության մեջ ընդունվելու ասպարեզում, սակայն վորոշ կուսակցական աշխատողների կողմից կանոնադրության պահանջների անտեսումը հնարավորություն եր տվել այլ կուսակցությունների մեջ իրենց կյանքն անցկացրած անձնավորությունների իրենց հակահեղափոխական բագաժով մտնել մեր կուսակցության շարքերը՝ անդամ առանց սահմանված թվով յերաշխավորությունների, յերբեմն բանվորի անվան տակ, մեկ տարուց պակաս թեկնածուական փորձաշրջանով: Ղափանի շրջանի փորձը բնորոշ և ուսանելի է այն տեսակետից, թե այլ կուսակցություններից դուրս յեկածներն ինչ մեթոդներով են կարողանում թռչել մեր կուսակցական կանոնադրության գլխի վրայով և մտնել կուսակցության մեջ՝ ներսից քայքայիչ աշխատանք կատարելու համար: Մեկը, վոր անցյալում դաշնակցական է յեղել, մասնակցել է ազգամիջյան կոտորածներին, աչքի յե ընկնել իր դաժանություններով, կռվել է կարմիր զորամասերի դեմ, խորհրդայնացումից հետո թաղում է իր զենքը, թողնում է իր հայրենի գյուղն ու շրջապատը և Ղափանի հանքերում մտնում կուսակցության մեջ՝ 6 ամսվա թեկնածուական փորձաշրջանով, թաքցնելով կուսակցությունից իր սև անցյալը: Յեվ այսպիսի փաստեր մեկը չեն, յերկուսը չեն: Այդ նույն գործելակերպն են բանեցրել նաև Արթիկում, Ալլահվերդիում: Կանոնադրության խախտումն այս բնագավառում արտահայտվում եր նաև այլ կուսակցություններից դուրս յեկածների ընդունելության հաստատումը կուսակցական բարձրագույն օրգաններին չներկայացնելով:

Ստուգումն զգալի չափով մաքրեց մեր շարքերը խորթ տարրերից. սակայն մենք նորից այդպիսի սխալների տեղիք կտանք, յեթե դաս չվերցնենք ստուգման արդյունքներից, յեթե մեր ներկուսակցական աշխատանքի հիմքում չդնենք 17-րդ կուսհամագումարում ընդունված կանոնադրությունը:

Ընդունելության խնդրի հետ սերտորեն կապված է յերաշխավորության հարցը: Կանոնադրությունը մեծ պատասխանատվություն է դընում յերաշխավորների վրա և պահանջում է խիստ պատասխանատվության կանչել բոլոր նրանց, ովքեր թեթևամտորեն մոտենալով այս հարցին՝ նպաստում են կուսակցության շարքերի խճողմանը խորթ տարրերով: Բայց մատների վրա կարելի յե հաշվել այն փաստերը, յերբ իրոք պատասխանատվության են կանչվել կուսակցության հանդեպ մեղավոր հանդիսացող յերաշխավորները: Զե՞ վոր հազարների հասնող խորթ տարրեր, վորոնք ստուգման ընթացքում յերևան բերվեցին և դուրս շպրտվեցին կուսակցությունից, ունեցել են յերաշխավորներ, հանձնարարողներ: Ճիշտ է, վերջիններից վոմանք այս ստուգման ընթացքում պատժվեցին, սակայն դեռ վոչ ամենուրեք է, վոր սկզբունքային բարձրության վրա յե դրված յերաշխավորման խընդիրը: Այս է, վոր պետք է նկատի ունենալ առաջիկա ընդունելությունների ընթացքում:

Ի վերջո արժե անդրադառնալ կուսակցական անդամավճարների գանձման խնդրին, քանի վոր այս ուղղությամբ տեղի ունեցող խախտումները մի տեսակ «առորյա» յերևույթ եյին դարձել: Այս գործը, թեթևամտորեն համարվելով սոսկ տեխնիկական մի գործ, զուտ ֆինանսական «ոպերացիա», հանձնվել եր այսպես կոչված «հավաքարարներին»: Կոմունիստն արդյոք ժամանակին կատարո՞ւմ եր իր առաջնակարգ պարտականությունը, այլ կերպ ասած՝ ցուցաբերո՞ւմ եր կուսակցության անդամ լինելու իր առաջին հատկանիշը, թե վոչ — այս հանգամանքը չեր հետաքրքրում կուսակցական աշխատողներից շատերին: Անհրաժեշտ եր մի ստուգում, վորպեսզի շրջկոմի քարտուղարներից շատ-շատերը համոզվեյին, վոր իրենց կազմակերպության հաշվառման մեջ գտնվում են այնպիսի «կոմունիստներ», վորոնք վաղուց արդեն ըստ կանոնադրության համարվում են մեխանիկորեն հեռացված: Ղափանի շրջանում, որինակ, 25 հոգի հեռացվել են 5 ամսից մինչև 2 տարի անդամավճար չմուծելու համար: Այսպիսի փաստեր արձանագրվել են բոլոր շրջաններում:

Պետք է միանգամ ընդմիշտ արմատախիլ արվել կուսակցական աշխատողների գլխից այն հակաբոլշևիկյան մտայնությունը, թե՝ անդամավճարների գանձումը սոսկ մի տեխնիկական գործ է, մի ֆինանսական ոպերացիա: Կուսակցական կանոնադրության անշեղ կիրառումը կնպաստի մեր շարքերի կարգապահությունն ել ավելի ամրապնդելու գործին:

Հունիսի 1-ը հեռու չե: Շուտով մենք ձեռնամուխ կլինենք կուսակցական տոմսերի ու քարտերի փոխանակման կարևորագույն աշխատանքին, վորից հետո կսկսվի ընդունելությունը կուսակցության շարքերում: Ստուգումը վոչ միայն կուսակցական, այլ և անկուսակցական մասսաների մեջ առաջ բերեց ակտիվության աննախընթաց վերելք: Մեր կուսակցության շուրջն ավելի սերտորեն համախմբվեցին առաջավոր բանվորներն ու կոլտնտեսականները, աշխատավոր ինտելիգենցիայի լավագույն տարրերը: Նրանցից շատերն իրենց գործով, իրենց առորյա պայքարով արդեն ցույց են տվել իրենց նվիրվածությունը մեր կուսակցության նկատմամբ, նրա մարտական շտաբի ու յերկաթյա առաջնորդի նկատմամբ: Նրանցից շատերը կարգապահական, կազմակերպչական ու քաղաքական դպրոց են անցնում համակրողների խմբակում:

Պետք է պատրաստ լինել դիմավորելու հունիսի 1-ից հետո դեպի մեր կուսակցությունը յեկող առողջ հոսանքը: Համ.Կ.(բ)Կ. կենտկոմը լուրջ պատասխանատվություն է դրել բոլոր կուսակցական կազմակերպությունների վրա՝ մինչև վերջն ուսումնասիրելու ստուգման դասերը, ընդմիշտ վերջ տալու համար այն բոլոր խայտառակություններին, վորոնք յերևան յեկան կուսակցական փաստաթղթերի ստուգման ընթացքում:

«Միայն յուրացնելով այդ դասերը և հետևողականորեն կատարելով հեղափոխական-բոլշևիկյան զգաստությունն ամեն կերպ բարձրացնելու ու «մեր կազմակերպչական աշխատանքի մակարդակը քաղաքական ղեկավարության մակարդակին հասցնելու» անհրաժեշտության մասին ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի բազմիցս տված ցուցումները, կուսկազմակերպությունները կկարողանան մինչև վերջն արմատախիլ անել օպորտունիստական բարեհոգությունը, սրել կուսակցության անդամների բոլշևիկյան զգաստությունը, կուսակցական ապարատը դաստիարակել բոլշևիկյան սրության ու անհաշտության վոգով և հասնել այն բանին, վոր կուսակցության կանոնադրությունը դառնա նրա ներքին կյանքի իսկապես անխորտակելի հիմքը»:

Լ. ՏԱՆԴԻՏ

ԿՈՄՈՒՆԻՍՏՆԵՐԻ ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԻ ՅԵՎ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

Բոլշևիզմի հիմնադիրներ, կուսակցության գիտական-հեղափոխական ուսմունքի ստեղծողներ ԼԵՆԻՆԸ ու Ստալինը կոմունիստների գաղափարական-քաղաքական սպառազինության ու դաստիարակության համար մղվող պայքարում միշտ պահանջել են բոլշևիկյան յերկաթյա կարգապահություն և կուսակցության կանոնադրության ճիշտ պահպանում: Կուսակցության լենինյան-ստալինյան ուսմունքի բոլշևիկյան կենսագործումը և կուսակցական կարգապահության ամրացումն ապահովեցին բոլշևիկյան շարքերի միաձույլ միասնությունն ու անխորտակելի հզորությունը, մարտական խնդիրների հաջող կատարումը՝ պրոլետարական հեղափոխության հաղթանակի, սոցիալիստական անդասակարգ հասարակության կառուցման համար մղվող պայքարի բոլոր ետապներում:

Պայքար մղելով կուսակցական կարգապահության ամրացման համար, կուսակցության կանոնադրությունը խստիվ պահպանելու և կիրառելու համար, Համ. Կ (բ) Կ Կենտրոնական Կոմիտեն, կուսակցական խիստ կարգ ու կանոն սահմանելով «կուսակցական տնտեսության» մեջ, 1935 թվի օգոստոսի 13-ին հատուկ վորոշում ընդունեց կոմունիստների տեղափոխության կարգի և կուսակցական հաշվառման մասին: Այդ վորոշման մեջ Կենտկոմը մատնանշեց, վոր վերջին ժամանակներս տեղական կուսակցական կազմակերպություններում մասսայական կերպով խախտվել են կուսակցության կանոնադրությունը և կոմունիստների՝ մի կազմակերպությունից մյուսը տեղափոխվելու վերաբերյալ Կենտկոմի սահմանած կարգը: Առանձին տեղերում կոմունիստների՝ մի կազմակերպությունից մյուսը տեղափոխվելու այդ կարգն այնպես է խախտվել, անտեսվել, վոր կուսակցության անդամները մեկնել են առանց իրենց կուսկազմակերպության մեջ հաշվառումից հանվելու և կուսակցական հաշվառման չեն յենթարկվել այնտեղ, ուր տեղափոխվել են:

Կուսակցական կանոնադրության խախտման, ինչպես և կոմունիստների մի կազմակերպությունից մյուսը տեղափոխվելու վերաբերյալ Կենտկոմի սահմանած կարգի խախտման դեպքերը նախքան կուսփաստաթղթերի ստուգումը մեծ չափեր եյին ընդունել:

Համ. Կ (բ) Կ ԿԿ-ի 1935 թվի օգոստոսի 13-ի վորոշման մեջ մատնանշված է, վոր յերեք ամսում, առանց հաշվառումից հանվելու, Վորոնեժի կուսակցական կազմակերպության մեջ տեղափոխվել են 585 հոգի, Դոնեցի կազմակերպության մեջ՝ 455, Չելյաբինսկի կազմակերպության մեջ՝

432, Ստալինգրադի կազմակերպության մեջ՝ 364 և այլն:

Այսպիսի փաստեր յեղել են նաև մյուս յերկրների ու մարզերի կուսակցական կազմակերպություններում: Համ. Կ (բ) Կ-ի ղեկավար կուսորգանների բաժնի նյութերից յերևում է, վոր մի քանի յերկրներում և մարզերում ահագին թիվ են կազմում այն կոմունիստները, վորոնք կազմակերպություններից դուրս են յեկել առանց հաշվառումից հանվելու: Այսպես, որինակ, Ազով-Սևծովյան յերկրում 1934 թվին կուսկազմակերպություններից դուրս են յեկել առանց հաշվառումից հանվելու ավելի քան 9000 հոգի, Կույբիշևի յերկրում նույն տարում առանց հաշվառումից հանվելու դուրս են յեկել 6700 հոգի, Արևմտյան Սիբիրում՝ 5356, Ուզբեկստանում՝ 7798, Կազակստանում՝ 5108, Ադրբեջանում՝ մոտ 3000, Սարատովի յերկրում՝ 3278, Գորկու յերկրում՝ 3137 հոգի և այլն:

Այս փաստերի կողքովն են անցել շատ կուսակցական կազմակերպություններ; Կուսակցական փաստաթղթերի ստուգման ընթացքում յերևան հանվեցին աղաղակող խայտառակություններ և «կուսակցական տնտեսության» թափթփված վիճակ, վորոնք ցույց են տալիս, թե ինչպիսի հսկայական վնաս են հասցնում կուսակցական կարգապահության խախտումները և կոմունիստների տեղափոխության կարգի անտեսումը:

«Կուսակցական տնտեսության» ծայրաստիճան թափթփվածություն յերևան հանվեց Սարատովի կազմակերպության մեջ: Կենտկոմի քարտուղար ընկ. Ժդանովը Սարատովի յերկրային կոմիտեյի պլենումում տված իր զեկուցման մեջ մատնանշեց, վոր «մինչև այժմ չի պարզված, թե Սարատովի քաղաքային կազմակերպության մեջ քանի կուսանդամ է յեղել յերկու-յերեք տարի առաջ. վոմանք ասում են՝ 23 հազար, մյուսները՝ 17 հազար: Այսպիսի մի հարցում յեղած տարաձայնությունը— այն էլ վոչ թե միավորների և տասնյակների շուրջ, այլ 6—7 հազարի —խոսում է այն մասին, վոր քաոս և թափթփվածություն են իշխել Սարատովի կուսակցական կազմակերպության մեջ: Անհայտ է, թե առանց հաշվառումից հանվելու վերջին տարիներս ո՛ւր են գնացել մի քանի հազար հոգի: Յերեք տարում կազմակերպության կազմը պակասել է 9211 հոգով»:

Կուսակցական հաշվառումը Սարատովի կազմակերպության մեջ ծայրաստիճան յերեսի վրա յե թողնված յեղել: Միայն վերջին ժամանակներս, —մատնանշեց ընկ. Ժդանովը,—շրջկոմները և քաղկոմը «կուսակցական արխիվին հանձնեցին մոտ 10.000 իսկական կուսհաշվառման քարտ՝ այնպիսի կուսանդամների և թեկնածուների պատկանող, վորոնք Սարատովում չեն: «Կուսակցական տնտեսության» փնթիությունն ու թափթփվածությունն այնտեղ են հասնում, վոր այդ քարտերն արխիվը հանձնելիս քաղկոմը չէր կարող ճիշտ հաշվել. նրա հաշվով դուրս է գալիս, վոր ինքը հանձնել է 9743 հաշվառման քարտ, իսկ արխիվի հաշվով՝ 10934: Ընդ վորում արխիվ հանձնված քարտերի մեջ կան հարյուրից ավելի այնպիսի քարտեր, վորոնց տերերն աշխատում են Սարատովում և կուսակցության հետ կապը չեն կորել»:

Այս բոլոր փաստերը կարող էին տեղի ունենալ միայն այն բանի հետևանքով, վոր կուսակցական աշխատողները խախտում էին կուսակցության կանոնադրությունը, կուսակցական հաշվառումը վստահում էին յերկրորդական, տեխնիկական աշխատողների, այդ գործը համարելով այնպիսի մանրուք, վորն ուշադրության արժանի չէ:

Պարզ է, վոր այսպիսի խայտառակ դրություն վոչ մի դեպքում չի կարելի հանդուրժել: Այդ դրությունը սաստկանում էր նաև այն բանով, վոր ինչպես մատնանշեց կուսակցության Կենտկոմը, «մարզկոմները, յերկրային կոմիտեները, ազգային կոմկուսակցությունների կենտկոմները և շրջանային կուսակցական կազմակերպությունները դրա դեմ վոչ մի պայքար չեն մղում, բավականանալով վիճակագրական տեղեկագրեր կազմելով հաշվառումից չհանված կուսանդամների մասին»:

Վերլուծելով տեղափոխության սահմանված կարգի խախտման մասսայական դեպքերը, Համ. Կ (բ) Կ Կենտկոմի վորոշումն ընդգծում է, վոր «կուսակցության անդամների այդպիսի անկազմակերպ, ինքնակամ տեղափոխությունը մեկ կազմակերպությունից մյուսը՝ խախտում է կուսակցական կարգապահության տարրական հիմունքները, դժվարացնում է կուսակցության անդամների հաշվառման կազմակերպումը, ավելորդ գրագրություն է ստեղծում հաշվառման քարտ պահանջող կուսակցական կազմակերպությունների հետ և այլն»:

Նույն վորոշման մեջ կենտրոնական Կոմիտեն մատնանշեց, վոր «այս յերևույթն առանձնապես անհանդուրժելի յե այժմ, յերբ կուսակցական փաստաթղթերի ստուգում է կատարվում: Կուսակցական փաստաթղթերի ստուգումը դժվարանում է կուսակցության անդամների այսպիսի անկազմակերպ, ինքնակամ հեռացման շնորհիվ, հնարավորություն է տալիս կուսակցության մեջ մնալու կուսակցության թշնամիներին, վորոնք խաբեբայությամբ խցկվել են Համ. Կ (բ) Կ-ի շարքերը, խոչընդոտ է հանդիսանում կարգ ու կանոն մտցնելուն մեր կուսակցական տան մեջ, ինչպես այդ պահանջում էր Համ. Կ (բ) Կ Կենտկոմը 1935 թ. մայիսի 13-ի իր նամակում»:

Կոմունիստների այդպիսի անկազմակերպ, ինքնակամ տեղափոխությունը, վոր տեղի յեր ունենում հակառակ կուսակցության կանոնադրության և Համ. Կ. (բ) Կ Կենտկոմի հրահանգների ու վորոշումների, խախտում էր կուսակցական կարգապահության տարրական հիմունքները: Խախտելով կուսակցության կանոնադրությունը, շատ կուսկազմակերպություններ և կուսաշխատողներ կոմունիստների տեղափոխության սահմանված կարգը համարում էին «դատարկ ձևականություն», վոր արժանի չէ լուրջ ուշադրության:

Այդ կուսկազմակերպությունները, առանձին կուսակցականներ և կուսաշխատողներ «մոռանում էին», վոր կոմունիստների տեղափոխության կարգը հատկապես նախատեսված է կուսակցական կանոնադրությամբ: Համ. Կ (բ) Կ-ի կանոնադրության վեցերորդ պարագրաֆում հետևյալն է ասված.

«Մի կազմակերպության ամեն մի անդամ ուրիշ կազմակերպության աշխատանքի շրջանը տեղափոխվելիս այդ կազմակերպության անդամների շարքն է անցնում»: Յեվ նույն տեղում, կանոնադրության 6-րդ պարագրաֆի ծանոթության մեջ, ասված է հետևյալը. «կուսակցության անդամների տեղափոխությունը մեկ կազմակերպությունից մյուսը տեղի յե ունենում համաձայն Համ. Կ (բ) Կ Կենտկոմի սահմանած կանոնների»: Կանոնադրության այս 6-րդ պարագրաֆը սեղմ ձևակերպումով վկայում է, թե կուսակցությունն ինչպիսի հսկայական նշանակություն է տալիս կոմունիստների տեղափոխության կանոնների պահպանմանը, կուսակցության անդամներին կուսակցական հաշվառման յենթարկելու կարգին:

Կուսակցությունը միշտ պահանջել է ճշտիվ կատարել կուսակցական կանոնադրությունը, վորը հիմնական օրենք է հանդիսանում յուրաքանչյուր բոլշևիկի համար:

Կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեյի կողմից իր ժամանակին տրված մանրամասն հրահանգների մեջ հանգամանորեն շարադրված են կոմունիստների տեղափոխության կարգը, կուսակցական հաշվառման կանոնները, այդ հաշվառման տեխնիկան, հաշվառման քարտեր կազմելու տեխնիկան, կուսակցական փաստաթղթերի ճիշտ պահպանման յեղանակներն ու կարգը: Կոմունիստների մեկնելու և տեղափոխության հստակ ու հաստատուն կարգ սահմանելով, կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեն մատնանշել է այդ կարևորագույն միջոցառումների իսկական քաղաքական նշանակությունն ու կազմակերպական-գործնական անհրաժեշտությունը:

Կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեն վերջին տարիների ընթացքում իր վորոշումների մեջ բազմիցս նախազգուշացրել է, վոր կազմակերպական-կուսակցական աշխատանքի հանդեպ անպատասխանատու վերաբերմունք ցուցաբերելն անթույլատրելի յե:

Աշխատանքի ստալինյան վոճի լավագույն վարպետ ընկ. Լ. Մ. Կագանովիչը, ընդգծելով կուսակցության անդամների հաշվառման նշանակությունը, 1934 թվի սեպտեմբերին ասում եր.

«Առանց կուսակցության անդամների ճիշտ հաշվառման չի կարող կուսկազմակերպությունների ճիշտ աշխատանք լինել: Այժմ այդ հաշվառումը խայտառակ դրության մեջ է: Կոմունիստը, կուսակցության մեջ մտնելիս՝ մի հարցաթերթիկ է լրացնում, հաշվառման յենթարկվելիս՝ մի այլ հարցաթերթիկ. այդ հարցաթերթիկներից մեկը պահվում է շրջկոմում, մյուսը՝ գործարանում: Այդ բոլոր փաստաթղթերը, սկսած գործարանից մինչև կուսակցության շրջկոմ, թափթփված, խայտառակ վիճակի մեջ են»:

Այդ պատճառով ընկ. Կագանովիչը մատնանշեց.

«Կուսակցական հաշվառման անկարգ վիճակն ամոթ ու նախատինք է կուսակցական ապարատի համար. Մենք խիստ պատասխանատվության ենք կանչում տնտեսավարին գործարանի նյութերի սխալ հաշվառման համար, արտադրանքի խոտանի համար և այլն: Մենք նրան կուսակցական վերահսկողության հանձնաժողով ենք կանչում, յերբ հաշվառման տվյալները չեն բռնում առկա տվյալներին: Իսկ ի՞նչ ասել այնպիսի կուսակցական ապարատի մասին, վորը չի կարող ճիշտ հաշվի առնել իր կուսանդամներին: Չե՞ վոր դրանք կենդանի մարդիկ են, առաջավորներ:

Կուսակցական ապարատը շատ աշխատանք, շատ ֆունկցիաներ ունի: Բայց կուսակցության անդամների հաշվառման համար նա պատասխանատու յե առաջին հերթին, պատասխանատու յե իրավաբանորեն: Վոչ ճիշտ հաշվառման համար պետք է խիստ պատասխանատվության կանչել*)»:

Կենտրոնական Կոմիտեն հատուկ վորոշումներով շեշտեց, վոր կուսակցական հաշվառման և կուսակցական փաստաթղթերի պահպանման վերաբերյալ կուսակցության կարևորագույն դիրեկտիվների խախտումն անթույլատրելի յե: Այսպես, որինակ, Համ Կ (բ) Կ Կենտկոմի վորոշման մեջ (1934 թ. հոկտեմբերի 13-ի)— «Ուզբեկստանի կոմկուսակցության Տաշքենտի կուսկազմակերպության մեջ կուսատոմսեր և հաշվառման քարտեր տալու կարգը խախտելու մասին»— ասված է հետևյալը՝ «Համ. Կ (բ) Կ Կենտկոմը գտնում է, վոր Ուզբեկստանի կոմունիստական (բոլշևիկների) կուսակցության Տաշքենտի կուսկազմակերպության մեջ կան կուսատոմսերն ու հաշվառման քարտերը հաշվի առնելու և տալու վերաբերյալ Կենտկոմի վորոշումների խախտման աղաղակող փաստեր:

Սկզբնական կուսկազմակերպությունները թեթևամտորեն յերաշխավորում են կուսատոմսերի դուբլիկատներ տալը, իսկ շրջկոմները մեծ չափով տալիս են այդ դուբլիկատները՝ առանց վորևէ ստուգում կատարելու: Կուսփաստաթղթերի պահպանումը, հաշվառումն ու ձևակերպումն անբավարար են: Հաշվառման մատյաններում պոկված են թերթերը, բացակայում են ստացականները, կուսատոմսերը միևնույն մարդուն տրվում են հինգ անգամ և ստորագրվում են անկուսակցական տեխնիկական աշխատողների կողմից, իսկ մի քանի դեպքերում՝ խորթ տարրերի կողմից: Վերոհիշյալ խախտումները հանգում են այն բանին, վոր կուսատոմսերը կորչում են և ոգտագործվում ժուլիկների ու խաբեբաների կողմից...»:

Այդ նույն ժամանակ Կենտկոմն առաջարկեց «բոլոր մարզկոմներին, յերկրային կոմիտեներին և ազգային կոմկուսակցությունների ԿԿ-ներին իրենց կուսկազմակերպություններում կազմակերպել կուսատոմսեր ու հաշվառման քարտեր տալու կարգի ստուգում և մեկ ամսից հետո հաղորդել Կենտկոմին ստուգման արդյունքները»:

Շատ կուսակցական կազմակերպություններ և կուսակցական աշխատողներ չհասկացան Համ Կ (բ) Կենտրոնական Կոմիտեյի այս ցուցմունքի վողջ քաղաքական կարևորությունը, մի ցուցմունք, վորը պարտադրում է կուսակցական ղեկավարներին լրջորեն և հանգամանորեն զբաղվել կազմակերպական-կուսակցական աշխատանքի տեխնիկայով: Կենտկոմի այդ հաստատուն ու պարզորոշ նախազգուշացման թերագնահատման հետևանքը յեղավ այն բանը, վոր անթույլատրելի կերպով մոռացության տրվեցին բոլշևիզմի տրադիցիաները՝ կուսակցության կանոնադրության անսասանության վերաբերմամբ:

* * *

Կուսակցական ուժերի ճիշտ հաշվառման և ճիշտ բաշխման հարցերը միշտ էլ յեղել են մեր կուսակցության ուշադրության կենտրոնում: Այդ հարցերն առանձին սրությամբ դրվեցին պրոլետարիատի դիկտատուրայի հաստատումից հետո:

Ինչի՞ց եր բխում կուսակցական ուժերի ճիշտ հաշվառման և ճիշտ բաշխման անհրաժեշտությունը:

Ընկ. Ստալինն այս հարցին կլասիկ պատասխան է տվել Յա. Մ. Սվերդլովի մասին գրած իր հոդվածում: Նա գրել է. «1917—1918 թ. թ. շրջանը բեկման շրջան եր կուսակցության և պետության համար: Կուսակցությունն այդ շրջանում առաջին անգամ դարձավ կառավարող ուժ: Մարդկության պատմության մեջ առաջին անգամ առաջ յեկավ նոր իշխանություն—խորհուրդների իշխանություն, բանվորների և գյուղացիների իշխանությունը: Մինչայդ անլեգալ կուսակցությունը փոխադրել նոր ռելսերի վրա, ստեղծել պրոլետարական պետության կազմակերպական հիմունքներ, գտնել կուսակցության և խորհուրդների փոխհարաբերության կազմակերպական ձևեր՝ ապահովելով կուսակցության ղեկավարությունը, իսկ խորհուրդների համար՝ նորմալ զարգացումը,—ահա այս եր այն ամենաբարդ կազմակերպական խնդիրը, վոր այն ժամանակ ծառացած եր կուսակցության առաջ»:

Կուսակցության այդ կազմակերպական խնդրի հաջող լուծման կարևորագույն միջոցառումներից մեկն եյին հանդիսանում՝ կոմունիստների ճիշտ հաշվառում սահմանելը, կուսակցության անդամների տեղափոխության կարգավորումը, նրանց ճիշտ բաշխումն ու դասավորումը ամբողջ յերկրում:

Պետք է հիշեցնել, վոր դեռ կուսակցության 8-րդ համագումարը (1919 թ. մարտին) կազմակերպական հարցի առթիվ ընդունված բանաձևի այն բաժնում, վորը վերաբերում եր կուսակցական շինարարությանը, հատկապես մատնանշել է, վոր «բոլոր կուսակցական կազմակերպությունները պարտավոր են իրենց կազմի ճիշտ հաշվառում կատարել»: 8-րդ համագումարի վորոշումների մեջ ասված ե, վոր «կուսակցական ուժերի ճիշտ բաշխումը տվյալ ժամանակ գլխավոր յերաշխիքն ե հանդիսանում ամենակարևոր խնդիրներից մեկի հաջողության»:

---

*) Լ. Մ. Կագանովիչ—Ճառ ղեկավար կուսորգանների բաժնի վարիչների խորհրդակցությանը, 1934 թ. սեպտ. 3-ին:

Այնուհետև, համառուսաստանյան կուսակցական 8-րդ կոնֆերանսը (1919 թ. դեկտեմբեր) առաջին անգամ կուսակցության կանոնադրության մեջ հատուկ պարագրաֆ մտցրեց կոմունիստների տեղափոխության կարգի մասին: Դրանով լուծվում եր կուսակցական ուժերի ճիշտ հաշվառման և ճիշտ բաշխման, կուսակցական աշխատողների նոր կադրերի աճեցման և դաստիարակման հասունացած խնդիրը:

Վիթխարի նշանակություն տալով կուսակցական շինարարության հարցերին՝ նրա գոյության նոր պայմաններում, Վ. Ի. Լենինը 9-րդ համագումարի նախօրյակին Կենտկոմի անունից դիմեց կուսակցական կազմակերպություններին մի նամակով՝ «Կուսակցական համագումարի որակարգի հարցի առթիվ», վորի մեջ ընդգծվում եր կուսակցության անձնակազմն ուշի-ուշով ուսումնասիրելու, աշխատողներին սիստեմատիկ կերպով առաջ քաշելու և ճիշտ բաշխելու կարևորությունը: Վ. Ի. Լենինի այդ նամակում ասվում ե.

«Մենք շատ քիչ ենք ճանաչում մեր կուսակցական կազմակերպությունների անձնակազմը: Մեր կուսակցության Կենտկոմը մինչև այժմ ամբողջ Ռուսաստանում կարողացել ե բաշխել վոչ ավելի քան մի քանի հազար աշխատող: Այդպիսի դրության մեջ մինչև այժմ գտնվում եյին նաև մեր կուսակցության մայրաքաղաքային կոմիտեները և այլ տեղական խոշոր կազմակերպությունները:

Մեր կուսակցությանն այժմ անհրաժեշտ ե այնպես կատարելագործել կազմակերպական ապարատը, այնպես դնել կուսակցության բոլոր անդամների հաշվառումը, վոր հնարավոր լինի այժմյան դրությունն արմատապես դեպի լավը փոխել: Հարկավոր ե այնպիսի կազմակերպական ապարատ, հարկավոր ե այնպիսի կուսակցական մեքենա, վորն ավտոմատ կերպով «ստորին» խավերից առաջ քաշի աշխատողների ամբողջ խմբեր, ամբողջ խավեր և աստիճանաբար նրանց առաջ մղի ավելի կարևոր աշխատանքի՝ ավելի լայն մասշտաբով *)»:

Վ. Ի. Լենինն այն ժամանակ կոչ եր անում բոլոր տեղական կուսակցական կազմակերպություններին ուշի-ուշով քննարկել իր նամակում առաջադրված հարցերը, վոր վերաբերում եյին կազմակերպական աշխատանքի կատարելագործմանը, «կուսակցության անխտիր բոլոր անդամների» ճիշտ հաշվառման կազմակերպմանն ու բաշխմանը և այնպիսի կուսակցական կարգի ստեղծմանը, վորն ապահովի կուսակցության նոր ակտիվ անդամների սիստեմատիկ առաջքաշումն ու առաջխաղացումը:

Վ. Ի. Լենինի այդ ցուցումներին համապատասխան Ռ. Կ. (բ) Կ 9-րդ համագումարում (1920 թ. ապրիլ) հատուկ բանաձև ընդունվեց կուսակցական հաշվառման, կուսակցական ուժերի դասավորման և բաշխման մասին: Այդ բանաձևում ասված եր. «կուսակցության գլխավոր կազմակերպական խնդիրն ամբողջապես վերցրած այն ե, վոր ճիշտ բաշխվեն և կուսակցական աշխատանքի դրվեն կուսակցության շարքերում յեղած բոլոր 600 հազար անդամները: Ըստ կանոնի, կուսակցական կազմակերպությունը պետք ե իր յուրաքանչյուր անդամին կուսակցական աշխատանքի ուղարկի ըստ նրա մասնագիտության կամ պրոֆեսիայի: Կուսակցական ու-

---

*) Протоколы IX С'езда РКП (б), стр. 474, Партиздат 1924 г.

ժերի վերախմբավորումը յուրաքանչյուր քաղաքում, յուրաքանչյուր նահանգում, յուրաքանչյուր գործարանում պետք ե կատարվի այդ ուժերն արտադրական պրոցեսում ոգտագործելու տեսակետից. առաջին հերթին բանվոր կոմունիստներով պետք ե ապահովվեն կարևորագույն ձեռնարկությունները, իսկ այդ ձեռնարկություններում կոմունիստները պետք ե բաշխվեն այն հաշվով, վոր բոլոր արհեստանոցներում լինի նախաձեռնող կոմունիստական խոշոր կորիզ: Այս տեսանկյունով Կենտրոնական Կոմիտեն վերաբաշխում ե կուսակցական ուժերը համապատասխան մասշտաբով*)»:

Ինչպես յերևում ե կուսակցության 9-րդ համագումարի այս վորոշումից, կուսակցականների հաշվառման և բաշխման հարցերը լուծվում եյին կուսակցական ուժերն ամբողջ յերկրում, յուրաքանչյուր շրջանում, յուրաքանչյուր ձեռնարկության մեջ արմատապես վերախմբավորելու և ճիշտ դասավորելու տեսանկյունով: Այս խնդրի հաջող լուծումն ապահովելու համար 9-րդ համագումարը մատնանշեց, վոր «կուսակցության անդամների հաշվառման գործը բոլոր կազմակերպություններում պետք ե հասցվի պատշաճ բարձրության: Հաշվառման հիմքում պետք ե դրվի միասնական կուսակցական տոմսի սիստեմը: Կուսակցության անդամների հաշվառում կատարելիս ինչպես տեղական կազմակերպությունները, այնպես ել Կենտրոնական Կոմիտեն պետք ե հատուկ ուշադրություն դարձնեն կուսակցության անդամի պրոֆեսիայի, տնտեսական-կազմակերպական աշխատանքի ստաժի և այն դերի վրա, վոր կատարում ե կուսակցության յուրաքանչյուր անդամ յերկրի տնտեսության վերածնման աշխատանքում:

Կուսակցության անդամների ճիշտ հաշվառման հիման վրա անհրաժեշտ ե ձգտել ինչպես կուսակցական ուժերի ավելի սիստեմատիկ բաշխման, այնպես ել այն բանին, վոր կուսակցության անդամների ավելի ու ավելի մեծ մասսաներ նվազ պատասխանատու և ավելի նեղ աշխատանքից աստիճանաբար բարձրացվեն ավելի պատասխանատու ու ավելի լայն աշխատանքի*):

Կուսակցության 9-րդ համագումարի առաջադրած այս բոլոր խնդիրների իրագործման համար այս բանաձևում վորոշված են կուսակցական ուժերի ճիշտ հաշվառման, առաջքաշման, բաշխման և դասավորման գործնական միջոցառումներ:

Կուսակցական շինարարության այս մարտական հարցերը քննարկվեցին և դրանց մասին վորոշումներ ընդունվեցին նաև կուսակցության հետագա՝ 10-րդ և 11-րդ համագումարներում:

Ընկ. Ստալինը կուսակցության 12-րդ համագումարում (1923 թ. ապրիլ) տված իր զեկուցման՝ «Կենտկոմի կազմակերպական հաշվետվության» մեջ և յեզրափակման խոսքում բոլոր կուսկազմակերպությունների հատուկ ուշադրությունը հրավիրեց կուսակցական հաշվառման ու բաշխման որգաններն ամրացնելու և ընդարձակելու անհրաժեշտության վրա, «վորովհետև այդ որգանները,—ասաց նա,—այժմ հսկայական և առաջնակարգ նշանակություն են ստանում, վորովհետև դա ամենից ավելի ռեալ միջոցն ե կուսակցության ձեռքում պահելու տնտեսության և խորհրդային ապարատի բոլոր թելերը»:

Կարելի յե բազմաթիվ որինակներ բերել, վորոնք ցույց են տալիս, թե կուսակցությունն ու Կենտրոնական Կոմիտեն միշտ ինչպիսի հսկայական նշանակություն են տվել այս կարևորագույն հարցերին: Կուսակցական աշխատանքի, կուսակցական հաշվառ ման տեխնիկայի, կուսակցական ուժերի բաշխման բոլոր մանրամասնություններով կուսակցության Կենտկոմը միշտ էլ զբաղվել է սիստեմատիկաբար և անմիջականորեն:

---

*) Протоколы IX С'езда РКП (б) стр. 446.

*) Протоколы IX С'езда РКП (б) стр 446-447.

Ահա բազմաթիվ կուսակցական փաստաթղթերից մեկը ևս, վորը ցույց է տալիս, թե ինչպես Կենտկոմը շարունակ զբաղվել է կոմունիստների տեղափոխության կարգի կոնկրետ հարցերով: «Նոր աշխատանքի գործուղվող կոմունիստների ներկայանալու կարգի մասին» դիրեկտիվի մեջ Կենտրոնական Կոմիտեն խստիվ դատապարտում է կոմունիստների ժամանակին նոր աշխատանքի չներկայանալը: Կենտկոմը դատապարտում եր և այն, վոր կուսակցական կարգով աշխատողներ ստացող կուսակցական և խորհրդային կազմակերպությունները ժամանակին չեյին հաղորդում նրանց գալու մասին: Դա անկարգություն ու քաոս եր մտցնում ուժերի բաշխման գործում և հնարավորություն չեր տալիս սիստեմատիկ վերահսկողություն ունենալու կուսակցության անդամների աշխատանքի, նրանց տեղափոխության վրա, ինչպես նաև խանգարում եր կարգի բերելու կուսակցական հաշվառումը: Այդ դիրեկտիվի մեջ մատնանշված եր. «Կենտրոնական Կոմիտեն առաջարկում է Մոսկվայում աշխատող բոլոր այն կոմունիստներին, վորոնք փոխադրվում են այլ հիմնարկություններ, ներկայանալ իրենց նշանակման վայրը վոչ ուշ, քան նշանակումն ստանալուց յերեք օր հետո: Այն ընկերները, վորոնք Կենտրոնական Կոմիտեյի տրամադրության տակ են գալիս գավառից և գավառ են մեկնում Կենտրոնական Կոմիտեյից, պետք է նշանակման վայրը ներկայանան 3 օրում, չհաշված ճանապարհորդության ժամանակը: Ավելի մեծ ժամկետի անհրաժեշտության դեպքում գործուղող կազմակերպությունը կամ հիմնարկությունը պետք է այդ հանգամանքը հիշատակեն գործուղման փաստաթղթում: Բոլոր հիմնարկությունները և կազմակերպությունները պարտավոր են իրենց տրամադրության տակ գործուղված ընկերների գալստյան մասին տեղեկացնել նրանց գործուղած կուսակցական կազմակերպություններին:

Այս շրջաբերականով սահմանվող կարգին անփութությամբ վերաբերվելը կամ այդ կարգը չկատարելը Կենտրոնական Կոմիտեն կհամարի կուսակցական կարգապահության լուրջ խախտում, վորի դեմ բոլոր կուսակցական կազմակերպությունները պարտավոր են պայքարել ամեն միջոցով, մինչև իսկ կուսակցությունից վտարելով» *):

Մենք լոկ առանձին քաղվածքներ բերինք կուսակցության համագումարների բազմաթիվ վորոշումներից և Կենտկոմի դիրեկտիվներից, վորոնք ցույց են տալիս, թե ինչպիսի հսկայական աշխատանք է կատարել մեր կուսակցությունը կուսակցական կարգապահության ամրացման համար, իր ուժերի ճիշտ հաշվառման և ճիշտ բաշխման համար մղվող պայքարում:

Այդ միջոցառումները հսկայական չափով նպաստել են կուսակցության այն անպարտելի ուժի աճմանը, վորով կուսակցությունը դարձավ պողպատյա մի զորախումբ և կարողացավ ձեռք բերել պրոլետարական Մեծ Հեղափոխության ու մեր յերկրում սոցիալիզմի կառուցման պատմական հաղթանակները: Բանվոր դասակարգը և աշխատավորական մասսաները, Լենինի-Ստալինի կուսակցության ղեկավարությամբ, քաղաքացիական պատերազմում ջարդ ու փշուր արին իմպերիալիստների և սպիտակ գվարդիականների ուժերը, վերականգնեցին քայքայված տնտեսությունը, իրագործեցին վողջ ժողովրդական տնտեսության սոցիալիստական վերակառուցումը և հաղթականորեն բարձրացնում են սոցիալիզմի շենքը ՍՍՀՄ-ում: Ամրացնելով իր շարքերը, կուսակցությունը ջախջախեց հակահեղափոխական տրոցկիստներին և զինովյեվականներին, աջ ուկլոնիստներին և ամեն գույնի օպորտունիստներին, վորոնք փորձում եյին ջլատել բոլշևիկյան միասնությունը, խախտել կուսակցական կարգապահությունը, թուլացնել կուսակցության մարտական հզորությունը:

***

Ընկեր Ստալինը կուսակցությանը սովորեցնում է, վոր «հեղափոխական զգաստությունը հենց այն հատկությունն է, վորն առանձնապես անհրաժեշտ է այժմ բոլշևիկներին»: 17-րդ կուսհամագումարում ընկեր Ստալինը մարտական խնդիր առաջադրեց՝ բարձրացնելու կազմակերպական աշխատանքը քաղաքական ղեկավարության մակարդակին: Այս խնդրի կատարումը պահանջում եր առավելագույն ուշադրություն դարձնել կուսակցական աշխատանքի տեխնիկայի հարցերին, ել ավելի ամրացնել կուսակցական կարգապահությունը, ուսումնասիրել, առաջ քաշել և դաստիարակել կուսակցական կադրերին, կուսակցական կանոնավոր հաշվառում կազմակերպել և կուսակցությունը մաքրել դասակարգայնորեն խորթ տարրերից, հակահեղափոխական տրոցկիստներից և զինովյեվականներից, ժուլիկներից, խաբեբաներից, յերկերեսանիներից:

Այդ միջոցառումների անհրաժեշտությունն ել ավելի ակնհայտ դարձավ կուսակցական փաստաթղթերի ստուգում կատարելիս, վորը յերևան հանեց աղաղակող թերություններ կուսակցական հաշվառման գործում, յերևան հանեց կուսակցության կանոնադրության և կոմունիստների տեղափոխության սահմանված կարգի խախտումներ: Շատ կուսկազմակերպություններում կուսակցական հաշվառման գործով փաստորեն զբաղվում եյին յերկրորդական, տեխնիկական աշխատողներ, հաճախ անկուսակցականներ, իսկ յերբեմն ել կուսակցական ապարատն եյին խցկվում դասակարգայնորեն թշնամի և խորթ տարրեր, վորոնք իրենց վնասարար, հակահեղափոխական նպատակների համար գողանում եյին կուսակցական փաստաթղթերը և մատակարարում ժուլիկներին ու կուսակցության թշնամիներին:

Կենտրոնական Կոմիտեն 1935 թվի ոգոստոսի 13-ի վորոշման մեջ սահմանեց կոմունիստների տեղափոխության, նրանց կուսակցական հաշվառման յենթարկելու և կուսհաշվառման քարտերն ուղարկելու խիստ կարգ: Կենտկոմի վորոշման մեջ ասված է.

«Սահմանել, վոր կուսակցության յուրաքանչյուր անդամ, վորը գնում է այլ կուսակցական կազմակերպություն առանց հաշվառումից հանվելու այն կուսակցական կազմակերպության կողմից, վորին անդամ է ինքը, համարվում է Համ. Կ (բ) Կ-ից մեխանիկորեն դուրս մնացած:

Պարտավորեցնել կուսակցության շրջկոմներին և սկզբնական կուսակցական կազմակերպություններին այս մասին տեղեկացնել կուսակցության յուրաքանչյուր անդամին»:

Այս վորոշումով Համ. Կ (բ) Կ Կենտկոմը պարտավորեցնում է կուսակցության շրջանային կոմիտեներին և սկզբնական կուսակցական կազմակերպություններին՝ «բոլոր այն կուսանդամներին, վորոնք առանց հաշվառումից հանվելու գալիս են իրենց մոտ հաշվառման ներկայանալու, չընդունել և վերցնել նրանցից կուսակցական տոմսերը»:

Բոլոր կուսակցական կազմակերպությունների առաջնակարգ խնդիրն է ուշի-ուշով բացատրել Կենտկոմի այս վորոշումը յուրաքանչյուր կոմունիստի, ձգտել այդ վորոշման ճիշտ ու անշեղ կատարմանը: Այդ առավել ևս անհրաժեշտ է այն պատճառով, վոր դեռ վոչ բոլոր կոմունիստներն են յուրացրել Կենտկոմի տվյալ վորոշման իմաստն ու նշանակությունը:

---

*) „Справочник партработника“, стр. 85, 2-й вып.

Շատ կոմունիստներ և նույնիսկ մի քանի կուսակցական աշխատողներ չեն հասկացել Համ. Կ (բ) Կ Կենտրոնական Կոմիտեյի **1935** թվի ոգոստոսի 13-ի վորոշումների վողջ քաղաքական նշանակությունն ու խոր գործնական իմաստը: Նրանք այդ դիրեկտիվների կատարմանն այնպես վերաբերվեցին, ասես խոսքն աննշան, մանր կամ խիստ տեխնիկական գործի վերաբերելիս լիներ: Այնինչ Կենտկոմի այդ վորոշումներն այն նպատակն են հետապնդում, վոր բոլշևիկյան կարգ սահմանվի կոմունիստների հաշվառման գործում, վոր կուսակցական ղեկավարները գիտենան, թե վորտեղ է աշխատում և ի՛նչպես է աշխատում յուրաքանչյուր կոմունիստ: Միմիայն այս պայմաններում կուսակցական կազմակերպությունները կարող են շարունակ կոնկրետ կերպով ղեկավարել և դաստիարակել կուսակցության յուրաքանչյուր անդամի ու թեկնածուի: Սակայն և այնպես Շախտիի կուսքաղկոմը (Ազով-Սևծովյան յերկիր) մինչև այժմ էլ, որինակի համար, հաշվառման մեջ է պահում 85 կոմունիստի, առանց գիտենալու, թե վո՛րտեղ են աշխատում այդ մարդիկ և իրոք կա՞ն Շախտիի կազմակերպության մեջ: Ազով-Սևծովյան յերկրի մի շարք շրջկոմներում շարունակում են հաշվառման մեջ մնալ այնպիսի կոմունիստներ, վորոնց աշխատանքի վայրը կուսակցության շրջանային կոմիտեները չգիտեն:

Առավել ևս նկատվում են այնպիսի փաստեր, յերբ կոմունիստները մի կազմակերպությունից մյուսն են տեղափոխվում առանց հաշվառումից հանվելու: Կույբիշևի յերկրում 1935 թ. 3-րդ յեռամսյակում առանց հաշվառումից հանվելու մեկնել են 737 կոմունիստներ, վորոնց կուսկազմակերպությունները համարում են մեխանիկորեն դուրս մնացած. Չելյաբինսկի մարզում այդպիսիները կազմում են 286 հոգի, Թաթարիայում՝ 285, Ազով-Սևծովյան յերկրում՝ 240 և այլն: Նմանորինակ փաստեր կան շատ կազմակերպություններում: Արևմտյան Կազախստանի վոչ մեծ կուսկազմակերպության մեջ յերրորդ յեռամսյակում առանց հաշվառումից հանվելու գնացել են (մեխանիկորեն դուրս են մնացել) 154 հոգի:

Ինչի՞ մասին են խոսում այս փաստերը: Դրանք խոսում են այն մասին, վոր Կենտկոմի կարևորագույն վորոշումը, վորի նպատակն է ամրացնել կուսակցական կարգապահությունը և բոլշևիկյան կարգ մտցնել մեր կուսակցական տան մեջ, հարկ յեղածի պես չի կատարվում: Կենտկոմի այս վորոշումը պարտավորեցնում է բոլոր կուսակցական կազմակերպություններին, յուրաքանչյուր կուսակցական աշխատողի՝ շարունակ զբաղվել կուսակցական հաշվառման տեխնիկայի հարցերով, այնպիսի կազմակերպական «մանրուքներով», առանց վորոնց անհնար է կարգ հաստատել կուսակցական տան մեջ, անիմաստ է կուսակցական կարգապահության բոլշևիկյան ամրացումը:

Մի քանի կուսակցական ղեկավարներ հաշվի չեն առնում այն բանը, վոր հաճախ կուսակցական կազմակերպություններից «կոմունիստների» ինքնակամ հեռանալու հետևում թաքնըված է դասակարգայնորեն թշնամի տարրերի, հակահեղափոխական տրոցկիստական-զինովյեվականների, ժուլիկների փորձը՝ ջնջելու իրենց հանցանքի հետքերը, կուսփաստաթղթերի ստուգման ժամանակ խուսափելու մերկացումից: Առանձին շրջկոմների քարտուղարներ, ձևական վերաբերմունք ցույց տալով այս գործին, վիճակագրական տեղեկագրերում մարզկոմներին, յերկրային կոմիտեներին հաղորդում են լոկ կազմակերպությունից դուրս յեկածների մերկ թվեր, առանց բաց անելու կազմակերպությունից ինքնակամ հեռանալու բուն պատճառները: Այսպես, որինակ, Վլադիմիրսկի կազմակերպությունից (Իվանովյան մարզ) վերջին ժամանակներս առանց հաշվառումից դուրս գալու գնացել են 8 հոգի: Շրջկոմը նրանց համարում է մեխանիկորեն կուսակցությունից դուրս մնացած և այդ մասին իր տեղեկագրում հաղորդում է մարզկոմին, ամենևին չհետաքրքրվելով, թե ովքեր են այդ մարդիկ և վո՛րտեղ են այժմ տեղավորվել, իրենց մոտ պահելով կուսակցական փաստաթղթերը: Շրջկոմը վոչ մի յերաշխիք չունի, վոր նրանք չեն չարաշահում կուսակցության անդամի կոչումը և կուսակցական տոմսը:

***

Համ Կ (բ) Կ Կենտկոմի 1935 թվի ոգոստոսի 13-ի վորոշումը հսկայական նշանակություն ունի կուսակցական կարգապահությունն ամրացնելու, Համ Կ(բ)Կ անդամների՝ մի կազմակերպությունից մյուսը տեղափոխվելու կարգ հաստատելու, կոմունիստների ճիշտ հաշվառում կազմակերպելու և, վորն առանձնապես կարևոր է, խաբեությամբ կուսակցական տոմս ձեռք բերած ժուլիկների ու կուսակցության թշնամիների դեմ պայքարելու համար:

Անհրաժեշտ է յուրաքանչյուր կոմունիստի խորապես բացատրել տեղափոխության և կուսակցական հաշվառման մասին Կենտկոմի ընդունած վորոշումների ու կանոնադրական դրույթների վողջ քաղաքական նշանակությունը: Յուրաքանչյուր կոմունիստ պետք է գիտենա, վոր կուսակցության անդամների տեղափոխության կարգի հարցերը, կուսակցական հաշվառման տեխնիկայի հարցերն որգանապես կապված են կուսակցական կարգապահության ամրացման, կուսակցական ուժերի ճիշտ բաշխման և դասավորման, կուսակցական կադրերի դաստիարակման և պատրաստման հետ:

Ճշտիվ և խստիվ պահպանել ու կատարել կուսակցության կանոնադրությունն ու Կենտկոմի դիրեկտիվները,—ահա յուրաքանչյուր կուսակցական կազմակերպության, յուրաքանչյուր կուսակցական աշխատողի և յուրաքանչյուր կոմունիստի ուղղակի ու առաջնակարգ պարտականությունը:

(Партийное строительство
№ 19—20, 1935 г.)

Մ. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

(ՂԱՓԱՆԻ ԿՈՒՍՇՐՋԿՈՄԻ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ)

ՄԻԱՁՈՒՅԼ ՅԵՎ ՄԱՐՏՈՒՆԱԿ ԴՈՒՐՍ ՅԵԿԱՆՔ ՍՏՈՒԳՈՒՄԻՑ

Ղափանի կուսակական կազմակերպության փաստաթղթերի ստուգումն ավարտված է։

Համ.Կ.(բ)Կ. Կենտկոմի բոլշևիկյան ցուցմունքներով, Անդրերկրկոմի և Հայկոմկուսի Կենտկոմի կոնկրետ, օպերատիվ ղեկավարությամբ ու օգնությամբ, հնարավոր յեղավ ուշի-ուշով, մանրակրկիտ կերպով ստուգել մեր վողջ կուսակցական կազմակերպության կազմը, նրա աշխատանքն ու պայքարը սոցիալիստական շինարարության, նոր կյանքի կառուցման բոլոր բնագավառներում։

Կուսակցական փաստաթղթերի ստուգումը հաջողությամբ կատարելու համար շրջանային կոմիտեն ինամքով նախապատրաստեց այդ գործը, դրան մասնակից դարձնելով կուսակցության շրջկոմի անդամներին, վողջ կուսակցական ակտիվին, ինչպես նաև բոլոր սկզբնական կուս. կազմակերպություններին։

Հայտնի յե, վոր կուս. փաստաթղթերի ստուգման հիմնական պահանջն եր մաքրել կուսակցության շարքերը կուս. տոմսավոր ժուլիկներից, կուսակցությանը խորթ յերկերեսանիներից, դաշնակցական-սպիտակ-գվարդիական, կուլակային տարրերից, հակահեղափոխական տրոցկիստական-զինովյեվական տականքներից և կուսակցության կյանքից կտրված մարդկանցից։

Կուսակցական փաստաթղթերի ստուգումը, վորը զուգադիպեց Խորհրդային Հայաստանի 15-ամյակի անվան արտադրական մեծ արշավին, խթան հանդիսացավ կատարելու արդյունաբերության և գյուղատնտեսության ասպարեզում ստանձնած պարտավորությունները. սահմանված ժամկետից մեկ ու կես ամիս առաջ 100 տոկոսով կատարեցինք պղնձի ձուլման և հանքաքարի հանույթի տարեկան պլանները, գործի դրվեց Փլոտացիոն գործարանի առաջին հերթը, նոյեմբերի 7-ին առաջին կոնցենտրատն ուղարկվեց Ալլահվերդի, գործարկվեց գլխավոր հանքուղին, այժմ Լենինյան հանքերից մինչև Փլոտացիոն գործարան աշխատում է ելեկտրաքարշը. ժամանակին կատարվեցին նաև աշնանացանը և գյուղատնտեսական բոլոր մթերքների պետական մթերման պլանները։

Շրջանը յենթարկվեց համատարած կոլեկտիվացման (96 տոկոս)։

Չնայած յեղած բացերին՝ զգալիորեն բարելավվեց մասսայական-քաղաքական աշխատանքի վորակը։

Այս բոլորն արդյունք են այն բանի, վոր ստուգման ընթացքում կազմակերպության շարքերից վտարվեցին բոլոր ժուլիկները, աֆերիստները, յերկերեսանիները, կուլակային-դաշնակցական տարրերը և լայն ծավալ ստացավ կուսակցական-քաղաքական աշխատանքը։

Կուսակցական փաստաթղթերի ստուգման ընթացքում պարզվեց, վոր Ղափանի կուսակցական կազմակերպության մեջ զգալի թիվ են կազմում այնպիսի մարդիկ, վորոնք անցյալում յեղել են ակտիվ հակահեղափոխականներ, մասնակցել են թուրք աշխատավորության ֆիզիքական բնաջնջմանը, կարմիր զորքերի դեմ ակտիվ կռիվ են մղել։

1918-19 թվականներին Ղափանը հանդիսացել է այն կենտրոնը, վորտեղ դաշնակ-մաուզերիստները, կուլակների ու կալվածատերերի հետ միասին, ազգայնական կրքեր հրահրելով, զինված ջոկատներով հարձակում են գործել ու վոչնչացրել շրջանի տերիտորիայում յեղած Գեղվա, Ոխչու-ձորի և Ոխտարի 32 անպաշտպան թուրքական գյուղերը, սրի քաշել բնակչությանը և թալանի մատնել նրանց ունեցվածքը։

Այնուհետև 1920-21 թվականների քաղաքացիական կռիվների ժամանակ, յերբ Հայաստանի բանվորությունն ու աշխատավոր գյուղացիությունն իրենց յերկաթյա կռունկներով ճզմեցին դաշնակցական տիրապետությունը, այդ ժամանակ Զանգեզուրը է առաջին հերթին Ղափանը դարձավ դաշնակցության պարտված հրամանատարության ու հայկական նացիոնալիզմի բոլոր մութ ուժերի վերջին հենարանը։

Այդ օրերին եր, վոր Լեռնահայաստանի որապակաս «սպարապետ» ավանտյուրիստ Նժդեհը, հենվելով տեղի կալվածատերերի, բեկերի, մելիքների և կուլակների վրա (Սյամսոն բեկ և այլն), կազմակերպում է կատաղի պայքար բոլշևիկների՝ կարմիր զորքերի դեմ.

Ճիշտ է, այս կռիվներին մասնակցողների զգալի մասը կույր եր դուրս բերվել մաուզերի և գնդակահարության սպառնալիքով. բայց ստուգման կապակցությամբ պարզվեց, վոր բոլշևիկների կարմիր զորքերի դեմ ակտիվ պայքարողների, թուրք աշխատավորությանը ֆիզիքապես բնաջնջող պատժիչ ջոկատների մասնակիցների մի մասը Ղափանի խորհրդայնացումից հետո, զարտուղի ճանապարհներով, իր անցյալը թաքցնելով, խցկվել է մեր կուսակցության շարքերը։ Այդ փաստերի մի մասը հայտնի յե դարձել դեռ 1929 թ. կուսակցական զտման ժամանակ, սակայն հեռացվածներից վոմանք, կեղծ փաստաթղթերի միջոցով և կազմակերպությունների ու առանձին ընկերների հովանավորության շնորհիվ, նորից ընդունվել են կուսակցության մեջ։ Ահա թե ինչու Ղափանի կուսակցական կազմակերպության շարքերում զգալի թիվ եյին կազմում կուսակցությանը խորթ և թշնամի տարրերը։

Ի՞նչ յերևան հանեց կուս. փաստաթղթերի ստուգումը Ղափանում։

ՊԱՏՌՎԵՑ ԹՈՒՐՔ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԴԱՀԻՃՆԵՐԻ ԴԻՄԱԿԸ

Ստուգման ընթացքում շրջկոմը հայտնաբերեց թուրք աշխատավորության ֆիզիքական բնաջնջմանը մասնակցած, իսկ հետագայում «ակտիվ» կոմունիստներ ճանաչված մի քանի սրիկաների։ Այդ մարդիկ իրենց ժուլիկությամբ յերկար տարիներ խավել էին մեր կուսակցությանը, թաղցնելով իրենց հանցագործությունները։

Թուրք աշխատավորության կոտորող ու թալանող դաշնակ մաուզերիստի ակտիվ դերում են եղել՝

Անտոն Մելքումյանը— Շրջգործկոմի նախկին փոխնախագահ, «կարմիր գվարդիական»։ Ստուգումից պարզվեց, վոր նա վոչ թե յեղել է կարմիր պարտիզան, այլ յեղել է Բագվում դաշնակ-ղոչիների կազմակերպած խմբերի հայդուկներից, վորոնք Բագվի կոմունայի ժամանակ կռվել են հեղափոխական բանվորների դեմ։

Անտոն Մելքումյանը 1919 թվին Բագվից փոխադրվում է Ղափան, մտնում է դաշնակ մաուզերիստ Ռոստոմ Սարգսյանի ջոկատի մեջ և ակտիվորեն մասնակցում Ոխչու ու Գեղվա ձորի թուրք բնակչության բնաջնջմանը։

Նույն այս Անտոն Մելքումյանն իր յեղբոր հետ միասին մասնակցել է Լեռնաձորի կոլտնտեսության գույքի հափշտակությանը։

Այժմ, յերբ Ղափանի կազմակերպությունը մերկացրել է այս սրիկային, Քանաքեռհէկի ոպորտունիստները, նույնիսկ իմանալով այս բոլորը, նրան աշխատանքի յեն ընդունել Քանաքեռհէկում, վորպես տրանսպորտի վարիչ։

Հարություն Հարությունյանը— Ղափանի կոմբինատի բանվորական մատակարարման բաժնի պատասխանատու գործակալ, նույնպես «կարմիր գվարդիական»։ Սրա մասնակցությամբ են բնաջնջվել «Իշկուլ-Սու» կոչված վայրում 22 աշխատավոր թուրքերը՝ իրենց ընտանիքներով։ Հարությունյանը յեղել է Գեղվա թուրք բնակչության կոտորածների ակտիվ կազմակերպիչներից մեկը։ 1927 թվին նա հարել է տրոցկիստական ոպոզիցիային և տրոցկիստ Արշակ Շալունցի հետ միասին ակտիվորեն պայքարել է կուսակցության դեմ։

Փարամազ Անդրեասյանը— Ջրախորի հիդրոկայանի դիրեկտոր, 1907–19 թ. թ. յեղել է Դաշնակցություն կուսակցության անդամ, ակտիվ կերպով մասնակցել է Գեղվա կոտորածներին և հատկապես թուրք աշխատավորության թալանելուն։ Կուսակցության մեջ անցնելիս թաղցրել է իր հակահեղափոխական անցյալը։

Աղալո Գալստյանը— Գլխավոր հանքուղու վարիչի տեղակալ, ակտիվ կերպով մասնակցել է Վանանդի թուրք աշխատավորների կոտորածին ու թալանին, Ոխչիում կրակի առաջին գծում կռվել է բոլշևիկների դեմ։ Մասնակցություն է ունեցել նաև Բաջարանի անպաշտպան թուրքերի կոտորածին։ Կուսակցության մեջ մտնելիս թաղցրել է իր անցյալը, ինչպես և թաղցրել է իր զինակիցների արարքները։

Ոխչիում դաշնակ մաուզերիստների կամքը կատարել են նաև **Արտեմ Ղահրամանյանը, Իսրայել Խաչատրյանը, Կիրակոս Մկրտչյանը**։ Այստեղ հարկավոր է հիշատակել, վոր այդ բոլոր դեպքերի ակտիվ կազմակերպողն ու ղեկավարը յեղել է դաշնակցական վաշտապետ **Լազար Ղահրամանյանը**, վորը Ղափանի կազմակերպության յերաշխավորությամբ այժմ սովորում է Մոսկվայում։

Դաշնակ մաուզերիստների սպասարկուներից է յեղել նաև **Արշակ Հայրապետյանը**, վորը կուսակցությանը խաբելով նույնպես բարձրացել էր մինչև շրջգործկոմի նախագահի տեղակալի դիրքը և հովանավորում էր իրենից հետո նույն պաշտոնը գրաված դաշնակ **Ասատուր Պետրոսյանին**, թաղցնելով և վերջինիս հակահեղափոխական արարքները։

Ոխտարի յենթաշրջանի թուրք բնակչության կոտորածներին, ինչպես նաև Դորթնիի 22 թուրք ընտանիքների վոչնչացման գործին ակտիվ մասնակցել են **Ղևոնդ Սողոմոնյանը** և **Միքայել Դավթյանը**։ Մերկացվեց նաև **Ասատուր Բադալյանը**, վորը թունոտ նացիոնալիստական վրիժառությամբ իր ձեռքով կտրել է սպանված թուրք գյուղացու ականջները և նվիրել իր հարազատներին։

Ստուգումը մերկացրեց դաշնակցության սպասարկուների և պնակալեզների այս փունջը։ Շրջանային կոմիտեն դրանց բոլորին դուրս շպրտեց կուսակցությունից։

ԲՈԼՇԵՎԻԶՄԻ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐԸ՝ ԲՈԼՇԵՎԻԿԻ ՏՈՄՍԱԿ

1920 թվականին, յերբ դաշնակցական բանդաները կենտրոնացան Ղափանում, նրանց շուրջը համախմբվեցին կուլակ-կալվածատիրական տարրերը և ամեն կարգի վարձկան սպասարկուներ։ Հայտնի յե, վոր դաշնակցականները, հենված այդ ուժերի վրա, կարողացան կարմիրներին կատաղի դիմադրություն ցույց տալ Արցեվանիկում, Խոտանանում, Ոխչիում և շրջանի կենտրոնում։

Դաշնակ հորդաները կոտորեցին տեղական կոմունիստական կազմակերպությունների անդամներին, վորոնց հետ՝ նաև կոմունիստական կազմակերպությունների ղեկավար ընկ. Բագրատ Հարությունյանին։ Այդ օրերին դաշնակների հետ միասին կարմիրների դեմ կատաղի կռիվ են մղել նաև այնպիսի մարդիկ, վորոնք մեր շարքերում մինչև վերջերս ղեկավար աշխատանք եյին կատարում։ Ահա դրանցից մի քանիսը։

Սեդրակ Բաղդասարյան (Մոյուղկոժի տեղական բաժանմունքի վարիչ)— ակտիվորեն պայքարել է բոլշևիկների և կարմիր զորքերի դեմ, Արցեվանիկի ֆրոնտում յեղել է դաշնակցական դասակի հրամանատար, իր դասակով գնդակահարել է գերված վեց կարմիր բանակայինների և յուրացրել է նրանց հագուստները։

Գաբրիել Ադամյան (Մթերման շրջանային գրասենյակի վարիչ)— Յեղել է դաշնակցության Ղափանի շտաբի վստահելի սուրհանդակը, գործնական մասնակցություն է ունեցել Վաչագանում գերված 80 կարմիր բանակայինների վրա կատարված հարձակմանը և կարմիր հրամանատարի սպանությանը։ Մինչև խորհրդայնացումը յեղել է առևտրական, խորհրդային իշխանության հաստատումից հետո 1925–26 թվերին կապ է ունեցել մաքսանենգների հետ։ Վաճառել է իր զինվորական գրքույկն այժմ Տաշքենտում գտնըվող մի քաղաքական աքսորյալի։

Ասատուր Գալստյան (շրջգործկոմի կազմ բաժնի նախկին վարիչ)— ակտիվորեն մասնակցել է բոլշևիկների դեմ մղվող կռիվներին, 1922 թ. գաղտնի անցել է Պարսկաստան և զենքի վաճառքով զբաղվել։ 1926 թ. հեռացվել է կուսակցությունից հակակուսակցական արարքների համար։

Ստեփան Գասպարյան (Կոմբինատի կոմունալ բաժնի վարիչ)— 1920 թ. Լենինականի ընդհատակյա կազմակերպության հանձնարարությամբ անցնում է Յերևան և գրականություն ու թռուցիկներ ստանում Զանգեզուրում տարածելու համար, բայց այդ բոլորը ճանապարհին վոչնչացնում է։ Ղափան գալով մտնում է ծառայության դաշնակցական բանակում, վորպես գնդացրորդ։ Խոտանանի ֆրոնտում կռվում է կարմիր զորամասերի դեմ։ Կուսակցության մեջ ընդունվելու ժամանակ թաղցրել է իր անցյալը։

Դաշնակ-խմբապետների խմբերում զենքը ձեռքին կատաղի կռիվ են մղել կարմիր զորամասերի դեմ նաև Սարգիս Սարգսյանը (Արցեվանիկ), Հայրապետ Հայրապետյանը (Ճակատեն), Անաստաս Սարուխանյանը (Ճակատեն), Արտեմ Անտոնյանը (Լենինյան հանքեր), Վահան Խաչատրյանը (Սեվքար), Սերգեյ Մարտիրոսյանը (Ճուլարան), Սարդիս Սողոմոնյանը (Ղափանի կոոպերատիվ), Իսրայել Խաչատրյանը (կոմբինատ), Նազար Ոհանյանը, Հայրապետ Հովհաննիսյանը (Տանձավեր), Մարտիրոս Հայրապետյանը (Աղաբակ), վորոնք թաքցրել եյին իրենց դեմքը: Դիմակազերծ արվեցին Ղափանից հեռու, սպիտակ-գվարդիականների շարքերում, բոլշևիկների դեմ ակտիվորեն պայքարած Սաղաթել Մարգարյանը, դաշնակների համար զինամթերք պատրաստող Խուրշուդ Գևորգյանը: Մերկացվեց նաև Ղափանի ժողդատավոր Հովհաննես Ադամյանը, վորն ավանտյուրիստ Նժդեհին հաճոյանալու համար դավաճանել է կուսակցությանը և յերկու ուրիշների հետ միասին դեկլարացիա յե գրել կուսակցությունից հրաժարվելու մասին:

Հայտնի յե, վոր 1929 թվականի զտման ժամանակ կուսակցությանը խորթ ու անհարազատ այդ տարրերի մի մասը հեռացվել եր կուսակցությունից: Սակայն շրջանի կազմակերպություններում և առանձին «կոմունիստների» մոտ բույն դրած ճեխած լիբերալիզմն ու յերկերեսանությունը հնարավորություն տվին այդ ծուլիկներին և խարդախներին վերընդունվելու կուսակցության մեջ:

Սեդրակ Բաղդասարյանը, հիմնավոր հեռացումից հետո, շրջկոմի նախկին քարտուղար Աուշտրյանի և շրջգործկոմի նախագահ Բենյամին Բաղդասարյանի (Ս. Բաղդասարյանի յեղբայրը) գիտությամբ ու ակտիվ մասնակցությամբ, համախոսական է կազմում 105 հոգու ստորագրությամբ՝ կուսակցության մեջ վերընդունվելու համար: Յեվ առանց փաստերն ստուգելու, փոխադարձ յերաշխավորությամբ, «խաթրին չկպչելու», «յոլա տանելու» սկզբունքով, այդ համախոսականն ստորագրում են շրջանի պատասխանատու աշխատողներ Բարխուդար Մարգարյանը, Վահան Բաբայանը, Ցենոք Սարգարյանը, Հարություն Ղահրամանյանը, Դանիել Հակոբյանը, Միսաք Կարապետյանը, Միքայել Ղահրամանյանը, Իվան Մարտիրոսյանը, Արամ Գրիգորյանը, Ցեսայի Մարտիրոսյանը և այլն: Նույն կերպ վերընդունվել է Գաբրիել Աղավելյանը, վորի համար, վորպես «լավ աշխատողի», միջնորդել է Վաչագանի կուս. կազմակերպությունը:

Ղափանի կազմակերպության մեջ կուսակցությանը խորթ և թշնամի տարրերի առկայությունն արդյունք է նաև այն հանգամանքի, վոր չնայած ժամանակին տեղական վորոշ ընկերների կողմից յեղած ահազանգերին ու պահանջներին, շրջանային կոմիտեն, նրա նախկին կազմը ճնշել են Անտոն Մելքումյանի և մյուսների նկատմամբ յեղած առողջ քննադատությունը, խառնակչություն են համարել այդ և օբյեկտիվորեն հովանավորել դաշնակ-նացիոնալիստական թափթփուկների մնացորդներին, վորոնք գործնականում արգելք եյին հանդիսանում նոր բանվորական կադրերի առաջքաշմանը, թուրքական կոլտնտեսությունների ամրացմանը և ինքնաքննադատության ծավալմանը:

Մեր հանճարեղ առաջնորդ ընկ. ՍՏԱԼԻՆԻ՝ դասակարգային աչալրջությունը բարձրացնելու և ինքնաքննադատությունը ծավալելու լոզունգի իրագործման շնորհիվ եր, վոր ստուգման ընթացքում շրջկոմը կարողացավ վողջ կազմակերպության ոգնությամբ հանդես բերել մեր շարքերը խցկված դասակարգային հակառակորդներին:

ԴԻՄԱԿԱԶԵՐԾ ԱՐՎԵՑԻՆ ՏՐՈՑԿԻՍՏԱԿԱՆ-ԶԻՆՈՎՅԵՎԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐԸ

Կուսակցությունը մեծ ՍՏԱԼԻՆԻ ղեկավարությամբ ջարդ ու փշուր արեց հակահեղափոխական տրոցկիզմը և զինովյեվականությունը, միջազգային հակահեղափոխության այդ գործակալությունները: Բայց նրանց թափթփուկներն այս կամ այն անկյունում դեռ փորձում են առաջ տանել իրենց սև աշխատանքը մեր կուսակցության դեմ:

Դեռ կուս. փաստաթղթերի ստուգման նախապատրաստման շրջանում շրջկոմն սկզբնական կազմակերպությունների ոգնությամբ հայտաբերեց և մերկացրեց Լենինյան[illegible] հանքերի զինովյեվական-հակահեղափոխական խմբակը:

Բոլշևիկների և կարմիր բանակայինների դահիճ՝ աքսորից վերադարձած դաշնակ Աղալո Պողոսյանը պրովոկացիա յեր սկսել խորհրդային իշխանության դեմ: «Կոմունիստներ» Լևոն Հայրապետյանը, Սարգիս Առաքելյանը, Քրիստափոր Գաբրիելյանը և Գալիթ Հակոբյանը, փոխանակ այդ պրովոկատորին դիմակազերծ անելու, միացել եյին նրա հետ և գործնականորեն աջակցում եյին այն հակահեղափոխական պրովոկացիային, թե «Զինովյեվը վերջում ճիշտ դուրս կգա», «մեր յերկիրը քայքայվում է» և այլն:

Հայտնի յե նույնպես, վոր հակահեղափոխական Աղալո Պողոսյանի հետ միաբանել եր և նրան հովանավորում եր նաև կոմբինատի կադրերի բաժնի նախկին վարիչ Գրիգոր Գևորգյանը, վորը վտարվեց կուսակցությունից:

Մերկացվեց նաև հակահեղափոխական տրոցկիստ-զինովյեվական Լևոն Առաքելյանը, վորը փորձել եր կասկածի տակ առնել Զինովյեվի նկատմամբ պրոլետարական արդարադատության կայացրած վճիռը և արդարացնել Նիկոլաևին՝ միջազգային բուրժուազիայի այդ վարձկանին, վորը դավաճանորեն սպանեց մեր սիրելի առաջնորդներից մեկին՝ ընկ. Կիրովին:

Վտարվեց կուսակցությունից նաև նախկին տրոցկիստ Ահարոն Պետրոսյանը, վորը 1920 թ. Քաջարանում կռվել է կարմիրների դեմ, մասնակցել է կարմիր հրամանատարի սպանությանը, 1927 թվականին յեղել է տրոցկիստական խմբավորումների մեջ, ակտիվորեն պայքարել կաթնատնտեսական արտելի կազմակերպման դեմ:

Մերկացվեց տրոցկիստ Տիգրան Պետրոսյանը, վորն աջ-ոպորտունիստական և տրոցկիստական պրոպագանդ եր մղում, ասելով, թե՝ արդյունաբերությունը խլում է գյուղացու բանվորական ուժը և կոլտնտեսությունները քայքայման առաջ է կանգնեցնում, կամ թե՝ «բանվորի աշխատավարձը շատ ցածր է» և այլն:

Այս հակահեղափոխական տրոցկիստական-զինովյեվական բոլոր թափթփուկները դուրս շպրտվեցին մեր կուսակցության շարքերից:

ՅԵՐԿԱԹՅԱ ԱՎԵԼՈՎ ՄԱՔՐԵՑԻՆՔ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆԸ ԴԱՇՆԱԿ-ԿՈՒԼԱԿԱՅԻՆ ՏԱՐՐԵՐԻՑ

Այժմ, յերբ մենք գտնվում ենք անդասակարգ սոցիալիստական հասարակարգի կառուցման պայքարի յեռուն շրջանում, մեռնող դասակարգի ներկայացուցիչները պայքարի հուսահատական միջոցներին յեն դիմում: Իզուր չէ, վոր դաշնակ-կուլակային տարրերը ձգտում են կոմկուսակցության տոմս ձեռք բերել՝ իրենց դարանամուտ քայքայիչ աշխատանքը հաջողությամբ կատարելու համար:

Ստուգումը ցույց տվեց, վոր յերբեմն մեր կազմակերպությունների առանձին ողակներում, դասակարգային զգաստության բացակայության պատճառով, թշնամուն հաջողվում է իրագործել իր սև մտադրությունը:

Ահա փաստերը:

Վեզիրյան Ասատուրը (Ղափանի տաղձագործական արտելի վարչության նախկին նախագահ) 1930 թ. յեղել է դաշնակցական ընդհատակյա կազմակերպության անդամ, ակտիվ կերպով պայքարել է կոլտնտեսական շարժման դեմ, իր վնասարարական գործունեությամբ քայքայել է արտելը:

Սեդրակ Մանուչարյանը— (Ավանային խորհրդի նախկին քարտուղար) 1930 թ. Նորաշենիկի յենթաշրջանում գործակցել է դաշնակ-կուլակային տարրերի հետ, գաղտնի ժողովներ է գումարել կոլեկտիվացումը վիժեցնելու նպատակով: Խառնակչության և ինտրիգների միջոցով նրան հաջողվում է թուլացնել նոր կազմակերպված կոլտնտեսությունների ղեկավարությունը:

Գրիգոր Դավթյանը (Ծիկահողի կոոպերատիվի գործակատար) 1905 թ. մինչև 1921 թ. յեղել է Դաշնակցության անդամ, մասնակցել է հայ-թուրքական կոտորածերին և կամավորական շարժումներին: 1919 թվին ընտրվել է «Լեռնահայաստանի պարլամենտի» անդամ: Կոմկուսակցության մեջ է անցել Բաքվում, թաքցնելով կուսակցությունից իր հակահեղափոխական անցյալը: Վիժեցրել է Ծիկահողի կոլտնտեսականների կոոպերատիվ մատակարկումը:

Ղարախանյան Աշոտը (կուս. թեկնածու) կուսակցության մեջ է մտել 1931 թվականին. մինչև 1919 թ. նրա հայրը յեղել է հանքերի կապալառու, այնուհետև՝ տերտեր: Շահագործել է տասնյակ բանվոր-բատրակներ: Աշոտը 1934 թվին բանմատակարարման բաժնի գործակատար յեղած ժամանակ յուրացրել է 800 ռուբլի, վորի համար դատապարտվել է:

Իրենց կուլակային անցյալը թաքցրել և կուսակցության շարքերն են խցկվել նաև անցյալում բանդիտների հետ կապված Գրիգոր Մելքումյանը (բանմատակարարման բաժնի առևտրական մասի վարիչ), Միրջաֆար Հասան Կուլիևը (Գեղիից), Մուշեղ Բաղդասարյանը (վորն իր ատրճանակը ծախել է Պարսկաստան փախած բանդիտին), ինչպես նաև դաշնակ սպիտակ Փ. Բաբայանի գործակալ և իր կուլակային անցյալը թաքցրած Սաշա Նավասարդյանը:

Ստուգումը մերկացրեց խաբեբայությամբ կուսակցության շարքերը սողոսկած այս դաշնակ-կուլակային տարրերի դեմքը:

ԴԻՄԱԿԱԶԵՐԾ ԱՐՎԵՑԻՆ ԿՈՒՍՏՈՄՍԸ ԽԱԲԵՅՈՒԹՅԱՄԲ ՈԳՏԱԳՈՐԾՈՂ ԺՈՒԼԻԿՆԵՐՆ ՈՒ ԱՖԵՐԻՍՏՆԵՐԸ

Թե շրջկոմում և թե սկզբնական կուսկազմակերպություններում «կուսակցական տնտեսության» ունեցած քաոսային վիճակի ու կուս. փաստաթղթերի պահպանության գործում տիրող ինքնահոսի հետևանքով դասակարգային թշնամին, կեղծարար ժուլիկը կարողացել եյին իրենց զարշելի ձեռքը յերկարել դեպի կուսակցության տոմսը:

Այսպես օրինակ՝ Գորիսի քաղաքացի ԱՐՏԱԾ ՏԱՏՈՒՆՑԸ ձեռք է բերում Հարություն Մկրտչյանի կուս. տոմսը, ջնջում է տոմսի տիրոջ ազգանունը և գրում իրենը: «Տոմսը տվող կազմակերպությունը» հարցի դիմաց յեղած «Ղափանի շրջկոմը» ջնջում և փոխարենը գրում է «Աշխաբաթի կազմակերպություն», կուսակցական ստաժը ավելացնում է յերեք տարով և պատրաստվում է օգտագործել կուսակցության տոմսը, սակայն բռնվում և մերկացվում է:

Սպանդար Շահվերդօղլին 1934 թ. հեռացվում է կուսակցությունից՝ արտադրությունը լքելու համար: Հեռացվելուց հետո տոմսը նրանից չեն վերցնում, և նա օգտագործում այդ մոմենտը, մեկնում է Ջանգելան և վեց ամիս հետո վերադառնալով հայտարարում է, թե ինքը «վերականգնված է»:

Ստուգման ժամանակ այս ժուլիկը դիմակազերծ արվեց:

Քրիստափոր Մանուկյանը 1930 թվին հակակոլտնտեսային պրովոկացիայի և քայքայիչ աշխատանքի համար հեռացվում է կուսակցությունից նախկին շրջ. վերահսկիչ հանձնաժողովի կողմից: Հեռացվելուց հետո սկսում է աշխատել արդյունաբերության մեջ, հաշվի չի առնվում վորպես կոմունիստ, և 5 տարի այս ժուլիկին հաջողվում է խաբել կուսակցությանն ու օգտագործել կուստոմսը:

Ուշագրավ է նախկին կուլակ-կապալառու Ահարոն Պետրոսյանի արարքը: Վերջինս զբաղվել է կուս. թեկնածուական տոմսերի և քարտերի մաքուր բլանկներ հավաքելով: Նրա մոտ հայտնաբերվեց 3 մաքուր քարտ, իսկ ինքը կորած եր հայտարարում ստացած յերկու թեկնածուական տոմսերը: Նույն ձևով դիմակազերծ արվեցին Սամսոն Սահակյանը, վորը 1929 թվի զտումից հետո չեր հանձնել և օգտագործում եր իր կուստոմսը, Վարդազար Ստեփանյանը, վորը հեռացվել եր 1933 թվին, սակայն հաշվվում եր կոմունիստ, Թադեվոս Պողոսյանը, վորը Գրոզնիում խույս եր տվել կուսակցության զտումից և ապաստան գտել Ղափանում, վորպես հաշվապահ:

Այս խայտառակությունները տեղի յեն ունեցել միայն այն պատճառով, վոր կուսակցության շրջանային կոմիտեն կոնկրետ կերպով չի զբաղվել «կուսակցական տնտեսությամբ», յուրաքանչյուր կոմունիստով, կուսակցության անդամների կազմի փոփոխություններով, վորի հետևանքով կուսակցության թշնամիները ճարպիկ կերպով օգտագործել են ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՏՈՄՍԸ:

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ՎՌՆԴՎԵՑԻՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ-ԿՈԼՏՆՏԵՍԱՅԻՆ ԳՈՒՅՔԸ ՎԱՏՆՈՂՆԵՐԸ

«Հանրային գույքը սրբազան է և անձեռնմխելի» — այսպես ազդարարեց կառավարությունն իր 1932 թ. օգոստոսի 7-ի վորոշման մեջ: Մեր կազմակերպության մեջ, սակայն, խցկվել եյին մի շարք մարդիկ, վորոնք հանրային-կոլտնտեսային գույքի հանդեպ չունեյին այն վերաբերմունքը, վոր պահանջում եր կուսակցությունը: Կային մարդիկ, վորոնք հանրային գույքը համարում եյին իրենց յեկամուտի աղբյուրը, հասարակական գրպանը չեյին տարբերում իրենց գրպանից: Դրանք եյին՝

Նիկոլայ Հայրապետյանը (Վ. Խոտանանի կոլտնտեսության նախկին նախագահ), վորն իր վնասարար գործունեությամբ կոլտնտեսությանը 60,000 ռուբլու վնաս է հասցրել, զբաղվել է ինքնամատակարարմամբ, կոլտնտեսության գույքի հետ վարվել է ինչպես իր անձնական ունեցվածքի հետ:

Իբրահիմով Իլալ Շիրինօղլին (Գըրաթաղի կոլտնտեսության նախկին նախագահ), վորի հանցավոր վերաբերմունքի հետևանքով վոչնչացել է կոլտնտեսությանը պատկանող 130 անասուն:

Արսեն Սարգսյանը (Ն. Խոտանանի կոլտնտեսության նախկին նախագահ), վորն յուրացրել է կոլտնտեսության 60 փութ հացահատիկը և այլ մթերքներ:

Ցեփրեմ Մելքումյանը (Լեռնաձորի կոլտնտեսության նախկին նախագահ), վորն իր գործունեության ընթացքում սիստեմատիկ յուրացումներով է զբաղվել, յուրացրել է կոլտնտեսության 90 կիլոգրամ յուղը, բուրդը և այլն: Հասարակական գույքը վատնել են նաև Լիզա Հայրապետյանը (Շրջկոոպից), Արտավազդ Մարգարյանը (խորհտնտեսությունից), Ասատուր Սարգսյանը (Արցեվանիկից)։Ինչ խոսք,որ բացի կուսակցությունից հեռացվելուց, նրանք յենթարկվեցին նաև դատական պատասխանատվության։

ԱՆՊԱՏԻԺ ՁՄՆԱՑԻՆ ԿՈՒՍ. ԿԱՐԳԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆԸ ԽԱԽՏՈՂՆԵՐԸ

Անդասակարգ սոցիալիստական հասարակարգ կառուցելու ներկա շրջանում, յերբ կուսակցության անդամը զինված չէ պրոլետարական հեղափոխության՝ Մարքսի– Էնգելսի – Լենինի –Ստալինի տեսությամբ, գիտակցորեն չի պայքարում՛ կուսակցության գլխավոր գծի համար, չի հետաքրքրվում կուսակցական–քաղաքական կյանքով,ապա հասկանալի յե, վոր չի կարող արդարացնել կոմունիստի բարձր կոչումը։ Ղափանում ստուգումը վոչ միայն քաղաքական, այլև բավական թվով այբուբենական անգրագետներ յերեվան բերեց կազմակերպության մեջ։ *Հասկանալի յե, վոր միայն անգրագիտության համար ամեն դեպքում չի կարելի կոմունիստին անհապաղ հեռացնել կուսակցությունից։*

Այստեղ շրջանային կոմիտեն առանձին կոմունիստների նկատմամբ կոնկրետ մոտեցում ունեցավ։ Այսպես որինակ՝ կուսակցությունից հեռացվեց Աբել Գրիգորյանը (Հողբաժնից), վորը միջնակարգ կրթություն ունի, բայց չգիտեր կուս. կանոնադրությունը, չեր կարդացել կուսակցության ծրագիրը, չգիտեր կուսակցության պատմությունը և անտեղյակ եր ընթացիկ քաղաքական կյանքին։

Հեռացվեց Սարգիս Տեր Մարտիրոսյանը (կեմանցի ուսուցիչ), վորը բոլոր տվյալներն ունի քաղաքականապես գրագետ լինելու, սակայն թերթ անգամ չեր ստանում։ Նա չըգիտեր, թե ինչպես են վերակառուցված կուսակցական կազմակերպությունները։

Հայտնաբերվեցին այնպիսի «կոմունիստներ», վորոնք տարիներով վոտնահարել եյին կոմունիստի առաջին պարտականություններից մեկը՝ անդամավճարների կանոնավոր մուծումը։ *Պարզվեց, վոր՝ որինակ՝ Ս. Մելքումյանն անդամավճար չեր տվել* 8 *ամիս, Նազար Աբդուլայեվը՝ մեկ տարի, Ջհանգիր Վալիեվը՝* 15 *ամիս։*

Պասսիվության և կուսակցական կյանքից բոլորովին կտրված լինելու համար վտարվեցին Սերգեյ Թումանյանը (մեքենայական ցեխից), Ղազարյան Ասատուրը (տրանսպորտից), Հակոբյան Հայկազը (Սեվաքարից), Ցեղխասիթ Զալդյանը (Լենինյան հանքերից), Հայրապետ Ոհանյանը (Տանձավերից) և ուրիշները։

Այստեղ հարկավոր է հաշվի առնել մի հանգամանք՝ իրենց դաշնակ-կուլակային հակահեղափոխական անցյալը թաքցնելու համար հեռացվածներին յերբեք չպետք է նույնացնել պասսիվության և կուս. կյանքին չմասնակցելու համար հեռացվածների հետ։ Այս կապակցությամբ մեր խնդիրն է մինչև վերջը համարձակորեն մերկացնել բոլոր նրանց, վորոնք տարիներ շարունակ խաբել են կուսակցությանը, ցույց տալ կուս. կազմակերպությանը, վողջ բանվորությանը և աշխատավոր մասսաներին դրանց կեղծավոր, յերկերեսանի դեմքը, անողոքաբար դիմակազերծ անել նրանց։ Իսկ պասսիվության, քաղաքական և այբուբենական անգրագիտության համար հեռացվածներին պետք է պահել կուսակցության ազդեցության տակ, աշխատել նրանց մեջ և պայմաններ ստեղծել նրանց հասարակական ակտիվ աշխատանքի կոչելու համար։

ԲԱՐԵԼԱՎՎԵՑ ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ-ՄԱՍՍԱՅԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՎՈՐԱԿԸ

Ստուգման ընթացքում ավելի ցայտուն դրսեվորվեց այն փաստը, վոր սկզբնական կազմակերպությունների վորոշ ողակներում թույլ է կուսակցական– մասսայական – քաղաքական աշխատանքը։ Որինակ՝ Փլոտացիոն գործարանը։ Այստեղ բացակայում եր կուսակցական աշխատանքը, կոմունիստները դասավորված չեյին ըստ սեմինարների, կոմունիստների ավանգարդային դերը չեր ապահովված։ Վորոշ կոմունիստներ (Ծ. Աղախանյան և այլն) գործալքումներ եյին ունենում։ Կուս. որերը չեյին նախապատրաստվում։ Կոմունիստները կոնկրետ պարտավորություններ չունեյին։ Կուս. կոմիտեյի կազմում խցկվել եյին անհարազատ տարրեր (Հայրապետյանը և ուրիշներ)։

Պարզվեց, վոր կուս. կոմիտեյի նախկին քարտուղար Միքայել Բադամյանը, վորը կոլեկտիվացման ժամանակ Գորիսի շրջանի Բայանդուր գյուղում կապված է յեղել դաշնակ-կուլակային տարրերի հետ, ապաստան գտնելով Ղափանում՝ բարձրացել է մինչև կուս. կոմիտեյի քարտուղարի պոստը։ Այդ աֆերիստը վոչ թե կուսակցական աշխատանքով է զբաղվել, այլ կապվելով մաքսանենգ առևտրականների և խորթ տարրերի հետ, զբաղվել է հափշտակած իրերի սպեկուլյացիայով, պրովոկացիա յե տարածել կուսակցության ձեռնարկումների շուրջը, ստուգման առթիվ հայտարարելով, թե «այս ստուգումը թանգ կնստի կուսակցությանը»։

Շրջանային կոմիտեն մերկացրեց դասակարգային թշնամու այդ գործակալին, ցրեց սկզբնական կուս. կազմակերպության կուսկոմիտեյի կազմը։ Այժմ Փլոտացիոն գործարանի նոր կուս. կոմիտեն աշխատանքի լավագույն ցուցանիշներ է տալիս։

Կամ վերցնենք Սեվաքարի սկզբնական կուս. կազմակերպությունը։ Այստեղ նույնպես ձախողվել եր կուսակցական – մասսայական աշխատանքը։ Կուսկոմիտեյի նախկին քարտուղար Վահան Խաչատրյանը (1931 *թ. «Քաչալ Ղազոյի» խմբում կարմիրների դեմ ակտիվորեն պայքարողներից մեկը) բերքահավաքի շրջանում վոչ մի ձեռնարկում չեր արել կուսակցական – մասսայական աշխատանքը դաշտ փոխադրելու ուղղությամբ։ Այս եր պատճառը, վոր Սեվաքարումը բերքահավաքը հարևան գյուղերից ուշ և մեծ կորուստներով կատարվեց։*

*Մասսայական – քաղաքական աշխատանքի գծով վատ ցուցանիշներ ուներ նաև Գյարդի սկզբնական կուս. կազմակերպությունը, վորտեղ ամառվա ընթացքում վոչ մի ժողով և քաղպարապմունք չեր կայացել, իսկ կուս.կազմակերպիչ Ալի Համադեվը պատճառաբանում է, թե «բեր*քահավաքը խանգարում եր, զբաղված եյինք, ժողով, պարապմունք վո՞նց անեյինք»։

Կուսակցական–քաղաքական աշխատանքն ընդհանուր արտադրական հարցերից կտրելու այս վտանգավոր պրակտիկան գոյություն ուներ նաև Տանձավերի, Զավինիի և այլ արտադրական կազմակերպություններում։

Ստուգումը մեծ խթան հանդիսացավ մասսայական – քաղաքական աշխատանքի ծավալմանը։ Այդ է վկայում հենց այն փաստը, վոր Ղափանի պղնձարդյունաբերության մեջ արագորեն ծավալվեց ստախանովյան շարժումը և կուսակցական սկզբնական կազմակերպությունները լավագույն կերպով գլխավորեցին այդ գործը։

Ստուգումից հետո յեր, վոր կոմունիստ հանքափոր, ստախանովական ՄԻՆԱՍ ՊԱՊՅԱՆԸ դարձավ Ղափանի (վոչ միայն Ղափանի) անվանի մարդը. նա իր որվա պլանի կատարումը 140–150%-ից հասցրեց 320–350 %-ի: Հմայակ Հակոբյանը, Սուրեն Պողոսյանը, Արտեմ Դավթյանը, Վազգեն Թելունցն իրենց օրվա առաջադրանքի կատարումը 100 տոկոսից հասցրին 200 տոկոսի: Լավագույն ստախանովականների առաջին շարքերն անցավ ձուլարանի աշխատող կոմունիստ Հայրո Ավետիսյանը: *Այսպիսի ուրիշ շատ օրինակներ կան:*

Բարձրացել է կուսակցական պատասխանատվությունը պարտականությունների կատարման համար: Ցեթե Լենինյան հանքերի կուսկազմակերպության անդամ Աշոտ Սարգսյանն սկզբում թույլ էր մասնակցում ժողովներին և քաղպարապմունքներին, ապա ստուգումից հետո նա բաց չի թողնում վոչ մի ժողով ու պարապմունք, իր ցանկությամբ հասարակական պարտականություն է ստանձնել (Պաշ-ավիաքիմի կազմակերպիչ), արդարացնում է իր ավանգարդային դերը, անցյալ ամսում պարգևատրվել է իր հարվածային աշխատանքի համար: Ցեղավարդի սկզբնական կուս. կազմակերպության անդամ Ավետիս Սարգսյանն սկզբում պասիվ էր, քաղպարապմունքներին չէր մասնակցում և թերթ չէր կարդում: Իսկ ստուգումից հետո այժմ կուս. ժողովներում քննվող հարցերի շուրջը յելույթներ է ունենում, բաժանորդագրվել է «Պղնձի համար» թերթին, կազմել է իրեն համար տնային գրադարան, կարդում է գեղարվեստական գրքեր և այլն: Կուսացականորեն *իրենց ուղղել են նաև Գեղեոն Մաթևոսյանը (Շահումյանի անվ. հանքից), Ռ. Պետրոսյանը (ձուլարանից), Սաֆրաստ Մարտիրոսյանը (մեքենայական ցեխից), Արշակ Հարությունյանը (Ագարակից), վորոնք այժմ կուսակցական կյանքի ակտիվ մասնակիցներ են:*

Ստուգման ընթացքում կատարվել է կուսակցական պարտականությունների լայն բաշխում. վորպես կուս. կոմիտեյի քարտուղարներ ու կուս. կազմակերպիչներ առաջ են քաշվել 32 նոր ընկերներ, նոր կոմիտեյի քարտուղարներից և կազմակերպիչներից ընկ. Հ. Ավետիսյանը (ձուլարան), Թամարա Ավետիսյանը (Ագարակ), Լալայար Հայրապետյանը (Զանինի), Արմենակ Մովսեսյանը (Ջեյվա) այժմ իրենց կազմակերպություններում կուսակցության նոր պահանջների հիման վրա վերակառուցել են կուսակցական աշխատանքը և հասել գործնական արդյունքների: Կուս. որերի նախապատրաստման, համակրողների (ստուգման ընթացքում շրջանում ընդունվել են 109 նոր համակրողներ) և միայնակ կոմունիստների մեջ աշխատանքն աշխուժացնելու, կուսակցության ակտիվի նոր ռեզերվներ հայտնաբերելու (հաշվի յեն առնված 63 հոգի) գործում դրական արդյունքներն ակներև. են:

Արդյունաբերությունից կուսակցական և խորհրդային պատասխանատու աշխատանքի յեն առաջ քաշվել նոր բանվոր ընկերներ: Հ. Մարտիրոսյանն առաջ է քաշվել վորպես շրջգործկոմի կազմբաժնի վարիչ, Ալիևը՝ վորպես շրջգործկոմի հրահանգիչ, Մնացականյանը՝ վորպես բանմատակարարման բաժնի առևտրի տեսուչ, 5 բանվոր կոմունիստներ ուղարկված են կոլտնտեսությունները վորպես նախագահներ:

Ինչ խոսք, վոր կատարվածը դեռ բավարար չէ, հարկավոր է հասնել այնպիսի դրության, վոր նույնպիսի նվաճումներ ձեռք բերվեն կազմակերպության բոլոր ողակներում, բոլոր սկզբնական կազմակերպություններում:

ՅՈՒՐԱՔԱՆՉՅՈՒՐ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԻ ՄՏԱՀՈՐԻԶՈՆԻ ԼԱՅՆԱՑՈՒՄԸ ՄԵՐ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆ Ե

Կուսակցության 17-րդ համագումարում ընկ. ՍՏԱԼԻՆՆ ամբողջ սրությամբ դրեց կոմունիստի գաղափարական-քաղաքական սպառազինությունը բարձրացնելու խնդիրը: Մեծ առաջնորդի պահանջած չափով մեր աշխատանքը դեռ ամենևին բավարար համարել չի կարելի: Խայտառակություն է, վոր պատասխանատու աշխատող, «ակտիվ» համարված Խորեն Պետրոսյանը (Ֆլոտացիոն գործարանի հրշեջ խմբի պետ), Դավիթ Պետրոսյանը (Զանինի կոլտնտեսության արտադրական կուս. կազմակերպիչ), Խուդի Մարտիրոսյանը (կառուցողների պրոֆմիության նախագահ) ստուգման ներկայացան վորպես այբուբենական անգրագետներ: Նաև հայտաբերվեցին տասնյակ կուս. անդամ-թեկնածուներ, վորոնք մեծ մասամբ շրջկոմի մեղքով դեռ անգրագետ և կիսագրագետ են:

Պահանջել այդպիսի ընկերներից կուսպատմության, լենինիզմի և ընկ. Ստալինի աշխատությունների լիակատար յուրացում՝ հնարավոր չէ, իհարկե: Մենք վերակառուցեցինք քաղ-ուսուցման ցանցը, խիստ հաշվառման յենթարկեցինք յուրաքանչյուր կոմունիստի գրագիտության և քաղաքական պատրաստության մակարդակը, անգրագետների ու կիսագրագետների համար վորոշ հնարավորություն ստեղծեցինք ընթացիկ քաղաքական կյանքին ծանոթանալու և կուսակցական գրագիտություն ձեռք բերելու, նրանց ազատեցինք կուսուսուցման բարձր խմբակներից, վորպեսզի նրանք ամենակարճ ժամանակամիջոցում վերացնեն իրենց անգրագիտությունն ու կիսագրագիտությունը:

Այժմ մեծահասակների յերեկոյան դպրոցներում քաղաքում սովորում են 31 անգրագետ և 43 կիսագրագետ կոմունիստներ, իսկ գյուղերում՝ 82:

Ստուգումից հետո գրագետ են դարձել և կարդում ու գրում են Ա. Հայրապետյանը (Ագարակից), Ս. Մարտիրոսյանը (Ծրվենանցից), Խ. Սահակյանը (Ոխչիից) և ուրիշները:

Աշխատանքի առաջին քայլերը վկայում են, վոր գործը լավ կազմակերպելու դեպքում այդ գծով կարճ ժամանակում մենք հաջողություն կունենանք:

Ղափանի կուսկազմակերպությունը լոզունգ է ընդունել՝ «մինչև մարտ ամիսը վոչ մի անգրագետ կոմունիստ չպետք է լինի կազմակերպության շարքերում»: *Ձեռնարկումներ են մըշակված նույնքան արագությամբ վերացնելու նաև կոմունիստների կիսագրագիտությունը:*

Առանց վարանելու պետք է նշել, վոր ուժեղացել է կոմունիստների հետաքրքրությունը դեպի կուսակցական ուսուցումը: Օգոստոս-սեպտեմբեր-հոկտեմբեր-նոյեմբեր ամիսներին կուս. ուսուցման ցանցի հաճախումները 67—70 տոկոսից բարձրացել են 95—98 տոկոսի, իսկ վորոշ խմբակներ (Լենինյան հանքերի, Ֆլոտացիոն գործարանի, Շահումյանի անվան հանքի և այլն) արդեն շարունակ պարապում են լրիվ կազմով:

Մեծ հետաքրքրությամբ և պահանջված մանրակրկիտությամբ ուսումնասիրվեց Անդրկովկասի բոլշևիկների փորձված ղեկավար ընկ. Բերիայի՝ բոլշևիզմի տարեգրության մեջ գանձ հանդիսացող փայլուն զեկուցումը:

Այնուամենայնիվ պետք է նշել, վոր դեռ վոչ բոլոր ողակներում կա ուշիմ վերաբերմունք դեպի կուսակցական ուսուցումը. պետք է ստեղծել այնպիսի բեկում, վոր կուսակցական կազմակերպիչը, կոմիտեյի քարտուղարն ամեն որ զբաղվեն կուսակցական ուսուցման կանոնավորման և վորակի բարձրացման հարցով:

Կուսակցական ուսուցման ցանցում նյութերն ուսումնասիրելու ծրագըրված աշխատանքից դուրս այժմ մենք բոլոր սկզբնական կազմակերպություններում կատարում ենք կուսակցության կանոնադրության ու ծրագրի խմբակային ուսումնասիրություն, պատրաստված ընթերցող-բացատրողների միջոցով:

Ստուգումից հետո նկատվում է, վոր կոմունիստների մեջ ուժեղացել է սերը դեպի գիրքը, գրականությունը, թերթը. միայն շրջանի կենտրոնում հունիսի համեմատությամբ տարեվերջին 900 օրինակով բարձրացել եր զանազան թերթերի բաժանորդագրությունը: Գրախանութում քաղաքական գրականության հետ միասին արագորեն սպառվում է գեղարվեստական գրականությունը. շրջանային կենտրոնի գրադարանից, կուսկաբինետներից և կարմիր անկյուններից այժմ գրքեր վերցնում ու կարդում են 4—5 անգամ ավելի:

Միայն Արցեվանիկի և Ագարակի յենթաշրջանում 42 կոմունիստ կազմակերպել են իրենց համար տնային առանձին գրադարաններ, վորոնք կազմըված են 17-րդ կուս. համագումարի նյութերից, ընկ. Ստալինի աշխատություններից, ընկ. Բերիայի զեկուցումից, կուս. պատմության գրականությունից, ինչպես և հայերեն թարգմանված «Հերկած խոպան», «Խռովություն», «Ցուսիմա» և այլ գեղարվեստական գրքերից:

Կուսակցական փաստաթղթերի ստուգումը բարձրացրեց Ղափանի կուսակցական կազմակերպության քաղաքական զգաստությունը,- մերկացրեց տարիների ընթացքում կուսակցությանը խաբող դաշնակ-նացիոնալիստական թափթփուկներին և կուս.տոմսավոր ժուլիկներին: Ստուգումը ցույց տվեց մեր աշխատանքի բացերը, հատկապես թույլ կոլտնտեսությունների ամրապնդման, բանվորական կադրերի առաջ քաշման և ինքնաքննադատության թույլ ծավալման ուղղությամբ:

Ամրացնելով ստուգման ընթացքում ձեռք բերված նախնական նըվաճումները, աշխատանքի ծրագիր դարձնելով մեր մեծ առաջնորդ ընկ. ՍՏԱԼԻՆԻ ցուցմունքները, ունենալով բոլշևիկյան Անդրյերկոմի և նրա մարտական ղեկավար ընկ. Բերիայի, Հ. Կ(բ)Կ կենտկոմի և ընկ. Խանջյանի ղեկավարությունն ու ամենորյա օգնությունը, Ղափանի կուսակցական կազմակերպությունը կըբարձրացնի իր աշխատանքի վորակը Հայաստանի և Անդրկովկասի առաջավոր շրջանների աշխատանքի մակարդակին:

Պ. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԻ ՓՈԽԱՆԱԿՄԱՆ ՆԱԽՈՐՅԱԿԻՆ

Մենք գտնվում ենք կուսակցական փաստաթղթերի փոխանակման նախորյակին: ՀամԿ(բ)Կ կենտկոմի պլենումն ընկ. Յեժովի զեկուցման առթիվ ընդունած բանաձևում նշում է, վոր՝

> «...Կուսակցական փաստաթղթերի ստուգման դրական արդյունքների ամրացման և առանձնապես կուսակցության անդամների հաշվառման հետագա կարգավորման մերձավոր ձեռնարկումն է հանդիսանում կուսակցական տոմսերի, թեկնածուական քարտերի և կուսակցության անդամների ու թեկնածուների հաշվառման փաստաթղթերի փոխանակումը»:

Պլենումն անհրաժեշտ համարեց նշել նաև, վոր՝

> «Կուսակցական տոմսերի փոխանակումը և նոր հաշվառման քարտեր մտցնելը կուսակցական-կազմակերպչական կարևորագույն ձեռնարկում է հանդիսանում, վորը պետք է ամրապնդի կուսփաստաթղթերի ստուգման արդյունքները և նպաստի ՀամԿ(բ)Կ-ի շարքերի հետագա ամրացմանը» (ընդգծումն իմն է):

Պլենումի վորոշումների քննարկման համար գումարված շրջանային կուսակտիվի ժողովը մեր շրջանի կուսկազմակերպության նկատմամբ ևս հաստատեց, վոր ՀամԿ(բ)Կ. կենտկոմի 1935 թ. մայիսի 13-ի նամակի և հետագա վորոշումների հիման վրա կատարված կուսակցության անդամների ու թեկնածուների կուսփաստաթղթերի ստուգումն՝

> «ապահովեց ՀամԿ(բ)Կ կենտկոմի 1935 թ. մայիսի 13-ի նամակում դրված հիմնական խնդրի հաջող լուծումը, այն է՝ «բոլշևիկյան կարգ ու կանոն մտցնել մեր սեփական կուսակցական տան մեջ» և բարձրացրեց վողջ կուսակցական կյանքի մակարդակը, բարձրացնելով կուսակցական կազմակերպությունների բոլշևիկյան մարտունակությունը» (ընդգծումն իմն է):

Ակտիվի նիստում ելույթ ունեցող ընկերները մի շարք փաստերով ցույց տվին, վոր կուսակցական կյանքն ավելի լիարյուն է դարձել, առանձին կազմակերպությունների և կոմունիստների բոլշևիկյան մարտունակությունը բարձրացել է: Այդ նիստը մինչև այժմ յեղած նիստերից զանազանող հանգամանքը լայն ինքնաքննադատությունն եր և մարդկանց ավելի մոտիկից ճանաչելը, առանձին կոմունիստներին հատուկ մոտեցում ունենալը: Զգացվում է, վոր կուսփաստաթղթերի ստուգումն ամբողջ վլխով բարձրացրեց կուսկազմակերպությունը, բարձրացրեց բոլշևիկյան զգաստությունը:

Ինչո՞վ է դիմավորում կուսփաստաթղթերի փոխանակումը— այդ «կարևորագույն կուսակցական-կազմակերպչական ձեռնարկումը»— մեր շրջանի կուսկազմակերպությունը: Ինչո՞վ է արտահայտվում կուսակցական կյանքի մակարդակի բարձրացումը: Ի՞նչ փաստեր կան կուսակցական կազմակերպությունների բոլշևիկյան մարտունակության բարձրացումը հաստատող:

Կուսակցական փաստաթղթերի ստուգումն ապացուցեց, որ մեր կազմակերպության ամենացավոտ կողմը— հետևանք կազմակերպչական թափթփվածության— կուսակցության անդամների ու թեկնածուների չափազանց ցածր տեսական մակարդակն է, մեր իդեոլոգիական թույլ աշխատանքը:

Կասկածից դուրս է, որ այդ դրությունը չէր ապահովում մեր հարձակողական առաջխաղացումը, խոչընդոտ էր հանդիսանում դրան: Մինչդեռ հարկավոր է, որ «կոմունիստը կուսակցության նախաձեռնող, գաղափարականորեն զինված, անվեհեր, թշնամիների հանդեպ անհաշտ և Լենին-Ստալինի գործին ամբողջապես նվիրված մարտիկ լինի» («Պրավդա»):

Կուսփաստաթղթերի ստուգումը հայտնաբերեց, որ կենդանի մարդկանց լավ չճանաչելու և կոմունիստներին լավ չուսումնասիրելու հետևանքն է, վեր ըստ հաշվառման քարտի «դրական» համարվող կոմունիստների մի ստվար մասը, մոտ 60 հոգի, միայն գրաճանաչ են, կիսագրագետ: Կուսփաստաթղթերի ստուգումը հայտնաբերեց նաև, որ գյուղական կուսակտիվի դգալի մասը ոչ միայն գիրք, այլև թերթ չի կարդում: Պարզ է, որ այդպիսի կոմունիստները, որոնցից շատ-շատերն արտադրության մեջ առաջավոր են, դժվար թե կարողանան այսուհետև արդարացնել «Լենին-Ստալինի մեծ կուսակցության խակալան միավորի» («Պրավդա») կոչումը: Ահա այս խոշոր բացերի և թերությունների վերացման ուղղությամբ էլ մեր շրջանում աշխատանք ծավալվեց կուսկազմակերպությունների և առանձին կոմունիստների մեջ, լավ հիշելով, որ Համկ(բ)Կ. Կենտկոմի պլենումը պարտավորեցնում է բոլոր կուսակցական կազմակերպություններին ամբողջապես յուրացնել կուսփաստաթղթերի ստուգման դասերը և «վերջ դնել այն խայտառակություններին, վորոնք յերևան բերվեցին կուսակցական փաստաթղթերի ստուգման ընթացքում» (պլենումի վորոշումից):

Ի՞նչ է արված այս ուղղությամբ, կոմունիստների դաստիարակման և տեսական կոփման ուղղությամբ:

Հարկավոր էր, որ կուսակցության անդամն ու թեկնածուն սովորեյին սիստեմատիկ կերպով թերթ կարդալ, կարդացածը բացատրել կոլտնտեսական մասսաներին. հարկավոր էր առաջին հերթին լայնացնել կուսակցական կոմիտեների քարտուղարների և կուսկազմակերպիչների մտահորիզոնը:

Մեր նախորդ հոդվածում (տես «Կոմունիստ» № 2) նշել էինք, որ դեռ վ'ոչ ամեն տեղ, վ'ոչ բոլոր սկզբնական կուսկազմակերպություններում շրջկոմին հաջողվեց լուրջ կերպով, սիստեմատիկ և խոր աշխատանքով ամրապնդել կուսփաստաթղթերի ստուգման արդյունքները:

Այժմ արդեն կարելի յե ասել, որ ստվարանում է այն կազմակերպությունների թիվը, վորտեղ լուրջ քայլեր են անում ամրապնդելու կուսփաստաթղթերի ստուգման արդյունքները, առաջին հերթին կոմունիստների դաստիարակման գործում:

Լայնացել է կոմունիստի մտահորիզոնը, և այդ հանգամանքն ամենից ցայտուն կերպով արտահայտում են հետևյալ փաստերը:

ԳՐՔԵՐԸ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏՆԵՐԻ ՍԵՂԱՆԻ ՎՐԱ ՊԱՏՎԱՎՈՐ ՏԵՂ ԵՆ ԲՌՆՈՒՄ, ԲԱՐՁՐԱՑԵԼ Ե ԹԵՐԹԵՐԻ ՅԵՎ ԺՈՒՌՆԱԼՆԵՐԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՏԻՐԱԺԸ

Շրջանային կոմիտեն ստուգեց 70 կոմունիստի մոտ յեղած գրականությունը: Հայտնաբերվեց չափազանց անմխիթար պատկեր. աղքատիկ գրականության մեծ մասը միայն զարդի համար եր, գրքերը չեյին կարդացվել, անձեռնմխելի եյին մընացել: Իսկ յեթե դրան ավելացնենք, վոր Մրգաստան գյուղի ակումբի գրադարանը գինու դատարկ կարասում եր «պահվում»—պատկերը պարզ կլինի:

Կուսկազմակերպությունների և առանձին կոմունիստների, նրանց թվում՝ նաև կուսակցական ռեզերվի համար նախատեսված ընկերների, աշխատանքի արդյունքն այս ուղղությամբ—կոմունիստների համար կարևոր քաղաքական ու գեղարվեստական գրականությունից գրադարաններ ստեղծելու և թերթերի ու ժուռնալների բաժանորդագրության տիրաժը բարձրացնելու ուղղությամբ—հետևյալն է.

Պետհրատի Վաղպատի խանութի 1935 թ. շրջանառության 30 տոկոսից ավելին կազմում է վերջին յերկու ամսում ծախած գրականության արժեքը: Համաձայնության գալով Կուսհրատի և Պետհրատի հետ, շրջկոմը ջոկեց 3 տիպի գրադարան— գյուղական ակտիվի, շրջանային ակտիվի և ակումբային, վորոնց մեջ խոշոր տեղ գրավեցին մարքսիզմի կլասիկների՝ Մարքսի, Ենգելսի, Լենինի և Ստալինի աշխատությունները, ինչպես նաև գեղարվեստական կլասիկ յերկերը:

Նոյեմբեր—դեկտեմբեր ամիսներին կոմունիստները, կոմյերիտականները, համակրողները 43·000 ռուբլու գրականություն ձեռք բերեցին, կազմակերպվեց 270 անհատական գրադարան, 200 կոմունիստներ— կազմակերպության կեսը— արդեն ունեն սեփական գրադարաններ:

Լենինի աշխատությունների վեցհատորյակը (բացի առաջին և յերկրորդ հատորներից, վորոնք վաճառքում չկան) կա բոլոր գրադարաններում, բոլոր գրադարաններում կան նաև կուսակցության ծրագիրն ու կանոնադրությունը, Մարքսի «Կապիտալ»-ի առաջին հատորից ձեռք բերվեց 120 օրինակ, բոլորովին սպառվեց Ստալինի «Լենինիզմի հարցեր»-ը, իսկ Բերիայի զեկուցման 1·000 օրինակի պահանջը բավարարված է միայն 350 օրինակով:

Մարքսի, Ենգելսի, Լենինի, Ստալինի հայերեն թարգմանված աշխատությունները, Տուրգենևի, Պուշկինի, Գորկու, Տոլստոյի, Իլեչի, Ֆուրմանովի, Շիրվանզադեյի, Հ. Թումանյանի, Չարենցի և այլ կլասիկ ու ժամանակակից գրողների գրքերը հիմա կոմունիստների սեղանի գիրքն են դառնում:

Անձնական գրադարան ունեն—«Արարատ» տրեստի 3-րդ խորհտնտեսության մեջ՝ 11 կոմունիստ, 4-րդ խորհտնտեսության մեջ՝ 13, Փարաքարում՝ 8, Ջաֆարաբադում՝ 4, Արբաթում՝ 7, Այգեշատում՝ 10, Սամաղարում՝ 10, «Անաստվածում»՝ 23 կոմունիստ և այլն: Խայտառակ կերպով հետ մնաց ՄՏ կայանի կուսկազմակերպությունը, վորի կոմիտեյի քարտուղար ընկ. Ս. Վարդանյանը վոչ միայն գրադարանների կազմակերպման գործից հեռու մնաց, այլև ձախողեց կուսուսուցման խմբակի պարապմունքները:

1935 թվականին շրջանում ստացվող թերթերն ու ժուռնալները բավական մեծ թիվ եյին կազմում՝ 7·000 օրինակ: Իսկ այս տարվա հունվարից ստացվում և արդեն 12·255 օրինակ թերթ և ժուռնալ: Սայուզպեչատի գործակալությունը դեկտեմբերին 65·000 ռուբլի գումար ստացավ բաժանորդներից:

Այս ամենը կուսփաստաթղթերի ստուգման դրական արդյունքն է: Մնում է չթուլացնել աշխատանքը, սեզոնային—ձմեռային բնույթ չտալ այս գործին (իսկ դրա վտանգը, ինչպես կտեսնենք հետագայում, կա): Մնում է, պարզ և հասարակ ասած, վոր գնված դրականությունը մեռած կապիտալ չդառնա, սենյակի զարդ չհանդիսանա միայն:

Կա՞ն արդյոք փաստեր, վորոնք ապացուցեյին, վոր թերթերն ու գրքերը ձևի համար չեն, վոր դրանք խոշոր դեր են կատարում կուսկազմակերպությունների մարտունակությունը բարձրացնելու, «յուրաքանչյուր կուսակցական կազմակերպություն իրոք բոլշևիկյան մի ամրոց» («Պրավդա») դարձնելու գործում: Այդպիսի փաստեր կան:

ԼԵՆԻՆԻ-ՍՏԱԼԻՆԻ ՄԵԾ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԻՍԿԱԿԱՆ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՄԻԱՎՈՐԻ ԿՈՉՈՒՄՆ ԱՐԴԱՐԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Անգրագետ և կիսագրագետ կոմունիստների համար արդեն բացվել և աշխատում են 6—ամսյա հատուկ դասընթացներ, շրջկենտրոնում (Վաղարշապատ)՝ հայկական, Ղարաղշլաղ գյուղում՝ թուրքական: Դասընթացները հաճախելու հնարավորություն չունեցող ընկերներին ամրացված են հատուկ ուսուցիչներ:

Բացվել և գործում են բրիգադային կուսկազմակերպիչների, ու ագիտատորների դասընթացներ. բացառությամբ անգրագետների՝ բոլոր կոմունիստներն ընդգրկված են քաղուսուցման ցանցում:

Դրական արդյունքներն յերևում են:

«Արշալույս» կոլտնտեսության կուսկազմակերպությանը կից գոյություն ունեցող քաղդպրոցը 1934 թ. «հասել» եր Կարպինսկու դասագրքի յերկրորդ գլխին և կանգ առել: Քաղդպրոցի հաշվառման մատյանը «վերացել» եր: Իսկ հիմա բոլոր կոմունիստները լրիվ մասնակցում են քաղպարապմունքներին և պարապմունքից բացի գնում են ավելի ուժեղ ընկերների մոտ սովորելու: Այսպես որինակ, կուսթեկնածու Գեղամ Բարսեղյանը, վորի կարծիքով կոմունիստի հատկանիշը միայն շատ աշխոր ունենալն եր, պարապմունքներից հետո սովորում է կուսանդամ Սեդրակ Բաղալյանի մոտ:

Շրջկենտրոնին մոտ, բայց «աչքից հեռու» կոմունիստները (Վ. Այնալույում, Մուղանում և Գրամփայում) միայն այս տարի յե, վոր կանոնավոր հաճախում են քաղդպրոց: Ներկայումս կանոնավոր կերպով քաղդպրոց հաճախող կուսանդամ Արուսյակ Սեվոյանն անցյալ տարի միայն 2–3 անգամ եր հաճախել քաղդպրոց, վորից հետո ավելորդ եր համարել հաճախումը, մանավանդ վոր ղեկավարն ևս չեր հետաքրքրվում հաճախումով: Կուսանդամ Անդրանիկ Հարությունյանը և կուսթեկնածու Հայկազ Ցեղխաղարյանը, վորոնք մի քանի բրոշյուր կարդալով իրենց «ամենագետ» ու «պատրաստված» մարդիկ եյին կարծում և ավելորդ եյին համարում նորից «գլուխ ցավեցնել», հիմա որինակելի ունկնդիրներ են:

Սամաղարի կուս—խորհրդային դըպրոցում առաջ, ըստ կուսհրահանգչի դիտողության, վոչ միայն նյութի յուրացումը պարտադիր չեր, այլև հենց հաճախումը պարտադիր չեր: Քաղպարապմունքներին բոլորովին չեյին մասնակցում, կամ չմասնակցելու չափ բացակայում եյին: Կուսանդամ Շմավոն Տրդատյանը բացակայել եր 29 անգամ, Ղ. Պետրոսյանը՝ 27, Հովհաննես Կյուրեղյանը՝ 17 անգամ և այլն: Իսկ այս տարի Շ. Տրդատյանը վոչ մի անգամ չի բացակայել և որինակելի, պարտաճանաչ, կարգապահ ունկնդիրներից մեկն է: Նույն այդ Շ. Տրդատյանը 1935 թ. փետրվարի 1—ից մինչև հուլիսը թերթ չեր ստանում, իսկ այժմ գնել է իր համար 74 ռուբլու գիրք, ստանում է «Խորհրդային Հայաստան» ու շրջանային «Կոլխոզ ֆրոնտ» թերթերը և, վորը կարևորն է, վոչ միայն ինքն է կարդում, այլև ոգտվելով ամեն մի առիթից՝ կարդում է ուրիշների համար: Ավելին՝ նա աշխատում է անցյալում բաց թողածի տեղը լցնել, ուսումնասիրում է ընկ. Ստալինի հունվարյան պլենումում տված զեկուցումն ու արտասանած ճառը, դժվարությամբ բայց կարդում է «Լենինիզմի հարցերը»: Իր կյանքում գիրք կարդացած չլինելով՝ նա «հաղթահարել է» «Հերկած խոպանը», «Սպարտակ» ժողովածուն, «Ծարավների աշխարհում», «Գուլլիվերը լիլիպուտների մոտ» գրքերը: Աղավնատան, Խզնավուզի, Սամաղարի կուսկազմակերպիչները կոմունիստներին հանձնարարում են կարդալ այս կամ այն գիրքն ու բրոշյուրը և հետագայում ստուգում են կատարումը:

Գարնանից մինչև սեպտեմբեր ամիսը թերթի յերես չեյին տեսել Մուղանի կոլտնտեսության նախագահ Արուսյակ Սեվոյանը, գյուղխորհրդի նախագահ Անդրանիկ Հարությունյանը, Գրամփայի կոլտնտեսության նախագահ Գրիգոր Ալոյանը և շատ ուրիշներ: Թերթի յերես չեյին տեսել այն իմաստով, վոր չեյին կարդացել Համ Կ(բ)Կ Կենտկոմի հունիսյան պլենումի վորոշումները, իսկ հիմա Անդրանիկ Հարությունյանը և Գրիգոր Ալոյանը մրցում են կարդալու, կարդացածը յուրացնելու, մասսայականացնելու գործում:

Խնդիրն այն է, վոր ամեն մի կարևոր վորոշում կամ հետաքրքիր հոդված աննկատելիորեն բարձրացնում է կոմունիստի պատրաստության մակարդակը:

Խզնավուզի կուսկազմակերպության անդամ Մամբրե Մկրտչյանը հիմա յե, վոր ապրում է լիարյուն կուսակցական կյանքով և զգալով այդ՝ ասում է.

«1931 թվից կուսանդամ եմ. բայց վոչնչի մասին չեյի մտածում. ասում եյի՝ ենա նախագահ կաթող աշխատի ել, խոսի ել: Գլուխս կախած միշտ հեռու—հեռու եյի ման գալիս: Ինքն իր վրա աշխատելն ի՞նչ եր, մասսայի մեջ զրույց կազմակերպել և նման բաներ ի՞նչ եյին... Իսկ հիմա ուզում եմ ամեն ինչ իմանալ, բոլորի հետ խոսել, ամեն տեսակ աշխատանքի մասնակցել»:

Մամբրե Մկրտչյանն առաջքաշման ռեզերվից եր, վոր դարձավ կոլտնտեսության նախագահ և զգալով կոմունիստի պարտականությունների իմաստը՝ ցանկանում է ամեն ինչ իմանալ: Մեր խնդիրն է ոգնել Մամբրե Մկրտչյանին և նրա նմաններին՝ ավելի առաջ գնալու:

Վ. Այնալուի կոլտնտեսության անդամ, կուս—թեկնածու Դավիթ Կարապետյանը, «խերին ու չառին չխառնվող Դավոն», այսպես է դատում հիմա.

> «Յես գիտեյի՝ կոմունիստ եմ և ուրեմն ինձ վոչ մեկը վոչինչ ասելու իրավունք չունի, խելքս ինչ կտրի՝ են ել կանեմ: Մտածում եյի՝ կոմունիստ եմ, ամոթ է գնամ լիկկայան, նըստեմ մյուսների հետ: Ուրախանում եյի այնքան, վորքան բոլորից շատ աշխոր եյի ունենում: Իսկ այժմ տեսնում եմ, վոր կոմունիստ լինելը մեծ բան ա, ծանր բան ա, պիտի արդարացնեմ այդ կոչումը»:

Սխալ կլինի կարծել, վոր Դավոն կարդացել է «Պրավդա»—այի հունվարի 2—ի «Արթուն կերպով պահպանել կուսակցության շարքերի մաքրությունը» առաջնորդողը: Դըժբախտաբար դեռ Դավոն դրան չի հասել: Բայց Դավոն ել է զգում, վոր՝ «մեր կուսակցության ավանգարդային դերը բարձրանում է որեցոր, մանավանդ այժմ՝ նոր տնտեսական, քաղաքական ու կուլտուրական խնդիրների և համաժողովրդական ստախանովյան շարժման հզոր վերելքի կապակցությամբ» («Պրավդա»):

Մարիա Դեմչենկոյին ճանաչում են և՛ 17—րդ կուսհամագումարի անվան կոլտնտեսության կանայք, և՛ Սամաղարում, և՛ Փարաքարի, Գոյգյումբեթի ու Ջահմաթի կոլտնտեսություններում: Իսկ «Անաստված»—ի Դեմչենկոյի անվան բրիգադն արդեն նամակ ու նվեր ուղարկեց իր շեֆին:

Կուսակցական կազմակերպությունները համաժողովրդական ստախանովյան հզոր վերելքի գաղաթին են գտնվում, իրենց ձեռքն են առել բարձրագույն բերքի համար մղվող պայքարի դրոշն «Անաստված»—ում, Սամաղարում, չքանշանակիր Բուդաղյանի և Մովսիսյանի կոլտնտեսություններում՝ «Արշալույս»—ում ու Գոյգյումբեթում, Վ. Խաթունարխում, 17—րդ կուսհամագումարի անվան կոլտնտեսության մեջ, Ջահմաթում և բարձր բերքի ասպարիզում դեռ մրցակից չունեցող Ջաֆարաբադում:

ԽՍՀՄ-ի ժողովուրդների առաջնորդ ընկ. Ստալինի ռեպլիկային, թե՝ «Պետք ե ձիգ տալ, թե չե լավ չե, ուզբեկները շատ առաջ են անցել» և Հայաստանի բոլշևիկների ղեկավար ընկ. Խանջյանի խոստմանը՝ հասնել ուզբեկներին, կուսակցական կազմակերպությունները պատրաստվում են պատասխանել՝ տիրապետելով ագրոնոմիայի և մեքենայացման տեխնիկային: Գյուղի կուսակտիվը պատրաստվում ե յերկու ամսից հետո քննություն տալու գյուղատնտեսներին և մեխանիկներին: Ցածրից յեկող այս նախաձեռնությունն ամեն կերպ պետք ե խրախուսել և գործնական միջոցառումներով իրագործել:

Գյուղհրատն ու Պետհրատն այս մասին պետք ե մտածեն, պետք ե ոգնեն մեզ անհրաժեշտ և մատչելի ձեռնարկներով:

⁂

Վերև բերված փաստերը վկայում են, թե վորքան այժմեական և տեղին եր մեր իմաստուն առաջնորդ ընկեր Ստալինի նախաձեռնությամբ սկսված կուսակցական փաստաթղթերի ստուգումը:

Հարկավոր ե այնպես աշխատել, վոր լրիվ և մինչև վերջը կատարվի պլենումի այն պահանջը, թե՝ «անհրաժեշտ ե ամեն կերպ բարձրացնել կուսակցության անդամների բոլշևիկյան զգաստությունն ու կարգապահությունը»:

Այս պահանջը կատարելու բոլոր հնարավորությունները մեր մեծ կուսակցությունն ու նրա լենինյան կենտկոմն ստեղծել են: Մեր պարտքն ե բոլշևիկորեն գործ դարձնել պլենումի պահանջները:

Բ. ԴԱՎԹՅԱՆ

ՄԵՐ ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԱԲԻՆԵՏՆԵՐԸ

Մենք ծանոթացանք Դիլիջանի, Կիրովականի, Կիրովականի քիմիական կոմբինատի, Լենինականի ու Լենինականի տեքստիլ կոմբինատի կուս. կաբինետների աշխատանքներին:

Այստեղ մեր նպատակն ե նկարագրել այդ կաբինետների ներկա վիճակը և առաջադրել վորոշ խնդիրներ նրանց անելիքների կապակցությամբ:

Համկոմկուսի Կենտկոմը Սվերդլովի մարզկոմի մասին կայացրած իր վորոշման մեջ ասում ե՝ «...Շրջաններում պետք ե ոգնություն կազմակերպել պրոպագանդիստների համար՝ առանձին զեկուցումների, Կուսպատմության և լենինիզմի վերաբերյալ դասախոսությունների, պրոպագանդիստական սեմինարների աշխատանքի բարելավման և առանձնապես կուսկաբինետներում պրոպագանդիստների համար սիստեմատիկ կոնսուլտացիաներ կազմակերպելու միջոցով»:

Այս վորոշումն ամբողջովին վերաբերում ե նաև մեզ ու մեր շրջանային կազմակերպություններին:

Որինակ՝ Դիլիջանի կաբինետը վերջերս ստացել ե մեծ հարմարություններ, ունի յերկու բավական ընդարձակ դահլիճ, վորոնցից մեկը հատկացված ե կուսպատմության կաբինետին, իսկ մյուսը՝ ռադիոլսարանին. ունի նաև մի կլոր սենյակ՝ գրադարան-ընթերցարանի համար և մի համեմատաբար փոքր սենյակ՝ անհատական կոնսուլտացիաների համար: Բոլոր սենյակները կահավորված են: Արտաքնորեն ամեն ինչ հիանալի յե: Բայց բովանդակությունը, կուսակցական կաբինետի աշխատանքի բովանդակությունը, կաղում ե յերկու վոտքով: Նախ՝ կաբինետի վարիչը կատարում ե վոչ իր գործը: Հակառակ Համկոմկուսի Կենտկոմի 1934 թ. դեկտեմբերյան պլենումի վորոշման՝ Դիլիջանի կուսկաբինետի վարիչը տակավին շարունակում ե զբաղվել վոչ իր աշխատանքով, այլ վարչական աշխատանքով, վորն իհարկե, ավելի հեշտ ե, քան թե քրտնաջան և լուրջ տեսական, մեթոդական ոգնություն կազմակերպելը պրոպագանդիստի համար:

Չի աշխատում պրոպագանդիստական սեմինարիան, ինչպես և չեն աշխատում ակտիվի յերկու սեմինարիաները: Սակայն մի բան, վորը պիտի նշել, դա կանոնավոր հաշվառումն ե: Թեկուզ ամենափոքր գործը, վոր արված ե կաբինետի կողմից , հաշվի յե առնված. մի բան, վորն իսպառ բացակայում ե մեր մյուս կաբինետներում:

Դիլիջանի շրջկոմի խնդիրը պետք ե լինի կաբինետի գեղեցիկ շենքում կազմակերպել բոլշևիկյան պրոպագանդի լաբորատորիա:

Դրությունը մի քիչ այլ է Կիրովականի շրջանային կուսկաբինետում: Վերջերս այդ կաբինետը շրջկոմի շենքից տեղափոխված է յերեք սենյակից բաղկացած մի վերին աստիճանի անհրապույր ու անհարմար շենք:

Այս կաբինետում ևս վորևե լուրջ, ծրագրային աշխատանք չկա: Տեղի յեն ունենում պրոպագանդիստական սեմինարներ՝ կոմյերիտական ցանցի պրոպագանդիստների հետ խառը, առանց հաշվի առնելու, թե պրոպագանդիստներից յուրաքանչյուրն ինչ թեմա յե մշակել և ինչ է մշակելու. կաբինետի վարիչն որական չորս ժամ դասավանդում է կուսխորհրդային դպրոցում և յերկու ժամ՝ գիշերային կոմ. համալսարանում:

Կուսկաբինետ կա նաև Կիրովականի քիմկոմբինատում, բայց թե ինչու յե կաբինետ կոչվում դա, անհասկանալի յե:

Կուսկաբինետի վարիչ ընկ. Մանուչ Թանթուշյանը բոլորովին չի պատկերացնում կուսկաբինետի աշխատանքը: Հետևաբար և զարմանալի չէ, վոր նա վոչինչ էլ չի անում, իսկ կոմբինատի կուսկոմիտեն տեսնելով նրա անգործությունը՝ որական յերկու—յերեք ժամ տեխնիկական աշխատանք է հանձնարարում նրան (նյութեր տպել մեքենայի վրա և այլն):

Մնում է զարմանալ, թե ինչո՞ւ այս պայմաններում շրջկոմը ձեռնհաս ընկեր Ծովիկ Հարությունյանին (Մոսկվայի ընկ. Ստալինի անվան կոմհամալսարանի ասպիրանտուրայի յերկրորդ կուրսի ուսանող, նախկին քաղբաժնի պատասխանատու աշխատող) կցել է զուտ տեխնիկական աշխատանքի, փոխանակ նրան լծելու կուսակցական ուսուցման մեթոդական–ծրագրային աշխատանքին:

Կուսկաբինետի առաջին և ամենահիմնական աշխատանքը պրոպագանդիստին օգնելն է: Մեզ մոտ այդ սովորաբար կատարվում է միմիայն սեմինարիաների միջոցով (լավագույն դեպքում): Իսկ այդ սեմինարիաները հաճախ կոմպլեկտավորվում են վոչ ճիշտ: Տարբեր առարկաներ ավանդող պրոպագանդիստները հավաքվում են միևնույն սեմինարում. օրինակ, ընկ. Բերիայի պատմական զեկուցման ուսումնասիրության ժամանակ շատ տեղերում բոլոր պրոպագանդիստներին հավաքում եյին մի սեմինարում, առանց նկատի ունենալու, թե պրոպագանդիստներից յուրաքանչյուրն ինչ տիպի խմբակում է դասավանդում: Հաշվի չեն առնվել պրոպագանդիստների և նրանց ունկնդիրների կրթական ու գիտական մակարդակը, ինչպես և առանձին ընկերների ընդունակություններն ու ձգտումները:

Ահա և Լենինականի Քաղկոմի կուսկաբինետը:

Մեր պարբերական մամուլում բավական գրվել է այդ կաբինետի մասին, բայց և այնպես մենք ավելորդ չենք համարում մի յերկու խոսք ասել նրա աշխատանքի վերաբերյալ: Վորքան լավ է աշխատում գրադարանը (գրադարանապետն է ընկ. Աստուր Հայկազյանը), նույնքան վատ է աշխատում ինքը կաբինետը: Մեր ասածը հիմնավորելու համար բերենք մի քանի օրինակ: Կաբինետն աշխատանքի պլան չունի, կատարում է այն, ինչ պատահում է, կամ ինչ առաջադրանք վոր տալիս է Քաղկոմի պրոպագանդի բաժինը: 1935 թ. դեկտեմբերի 9-ին կազմակերպված եր կոնսուլտացիա: Յերբ ընկերները հավաքվեցին, նրանց հաղորդեցին, թե կոնսուլտացիան լինելու յե ընկ. Դիմիտրովի Կոմինտերնի 7-րդ կոնգրեսում տված զեկուցման շուրջը: Ու սկսվեց, թող ներվի մեզ ասել, այդ կոնսուլտացիան: Մեջ բերենք հետևյալ դիալոգը.

ԿՈՆՍՈՒԼՏԱՆՏ (ընկ. Զիլինդարյան).— Ինչո՞ւ ֆաշիզմը Գերմանիայում հաղթեց:

ՈՒՆԿՆԴԻՐ.— Վորովհետև Գերմանիայի բանվոր դասակարգը լավ կազմակերպված չեր:

ԿՈՆՍՈՒԼՏԱՆՏ.— Վոչ, ֆաշիզմը Գերմանիայում հաղթեց այն պատճառով, վոր սոցիալ-դեմոկրատիան (°) և կոմունիստներն առանձին-առանձին եյին պայքարում ֆաշիզմի դեմ:

Սա արդեն բավականաչափ գաղափար է տալիս այս «կոնսուլտացիայի» վորակի մասին:

Կաբինետում անգամ չկա սեմինարիաների ցուցակը, հետևաբար դժվար է իմանալ, թե վոր սեմինարիան ինչպես է աշխատում, ով է հաճախում, ինչպես է հաճախում և այլն:

Կաբինետի վարիչ ընկ. Վարդ Հովսեփյանը սրանք մանր խնդիր է համարում: Նրա համար մանր խնդիր է և այն, վոր կաբինետում իսպառ բացակայում է աշխատանքի վորևե հաշվառում: Ինքը՝ ընկ. Վարդ Հովսեփյանը չափազանց զբաղված է դասերով: Որական 4—5 ժամ դասավանդելուց հետո, շատ բնական է, վոր կաբինետում արդյունավետ աշխատանք կատարել դժվար կլինի: Իր անբավարար աշխատանքի հետևանքով ընկ. Հովսեփյանն անհրաժեշտ չափով չի վայելում Քաղկոմի և նրա կուլտպրոպի վստահությունը: Մի կոնկրետ և բնորոշ փաստ: Կուլտպրոպը կաբինետի բյուջեն ծախսում է «սեփական հայեցողությամբ», և այդ «հայեցողությունը» այն աստիճան է առաջ գնացել, վոր գրադարանին բյուջեյով հատկացված 17.000 ռուբլուց նպատակին ծախսված է միայն 2.314 ռուբլի:

Ահա և մի անվանական կուսկաբինետ: Խոսքը Լենինականի տեքստիլ կոմբինատի «կուսկաբինետի» մասին է: Կաբինետի վարիչ ընկ. Մովսես Մարգարյանը փաստորեն կուսկոմիտեյի կուլտպրոպն է, Քաղկոմի սեմինարավարն ու ագիտատորն է և կուսկաբինետի աշխատանքով չի զբաղվում. չի զբաղվում վոչ միայն այն պատճառով, վոր այդ աշխատանքը վատ է պատկերացնում, այլև այն պատճառով, վոր նրան թույլ չեն տալիս իր աշխատանքով զբաղվելու: Ընկեր Ելչիբեկյանը վողջ կուսուսուցման գործը դրել է կուսկաբինետի վրա: Դա բացարձակապես վոչ մի բանի նման չէ:

Այժմ թվենք մի քանի հիմնական խնդիրներ, վորոնց ուղղությամբ պիտի աշխատեն մեր կուսկաբինետները:

Կուսակցական կաբինետի առաջին և հիմնական աշխատանքը պրոպագանդիստական սեմինարներ կազմակերպելն է: Պետք է այնպես անել, վոր պրոպագանդիստը մինչև խմբակում թեման մշակելն անպայման այդ թեման մշակի սեմինարում. յեթե ինչ-ինչ պատճառներով այդ հնարավոր չէ, ապա նա պետք է իր կոնսպեկտի վերաբերյալ խորհուրդ հարցնի շրջկոմի կողմից հաստատված վորևե ձեռնհաս անձնավորությունից:

Մեր զեկուցողների հիմնական օգնականը կուսկաբինետներն են: Ընկ. Կագանովիչն այս առթիվ հետևյալն է ասում. «Մեր զեկուցողներից շատերը հիմնական կրթություն չունեն և ինքնուրույն կերպով նյութը մշակել չեն կարողանում. այդպիսի զեկուցողներին պետք է օգնության գան մեր կուսկաբինետները, վորոնք գոյություն ունեն մի շարք տարիներ և, վորոնք, դժբախտաբար, թույլ են աշխատում: Կաբինետում պիտի նստեցնել կայուն բոլշևիկներ, սրտցավ աշխատողներ, վորոնց հետ չեն քաշվի զրուցելուց, խորհրդակցելուց, վորոնցից չեն քաշվի խորհուրդ և տեղեկություն հարցնելուց սովորդ և խոշոր զեկուցողները: Յեթե շրջկոմները և մարզկոմներն իրենց կուսկաբինետներում աշխատանքը սիրով կազմակերպեն, նրանք խոշոր կուլտուրական-կուսակցական գործ կատարած կլինեն, վորը պետք կլինի կուսակցական ամեն մի անդամի, ամեն մի պրոպագանդիստի և դեկուցողի» (տես «Большевик» № 21, 1934 թ.)։ Պետք է հավաքել ու մշակել սեփական տեղական նյութերը և հնարավորություն տալ ակտիվին դրանցից օգտվելու, թղթապանակներում տեղեկատու նյութեր հավաքել (պարբերական մամուլից) ներկա մոմենտի վերաբերյալ և այնպես կազմակերպել գործը, վոր պրոպագանդիստը, ագիտատորը ցանկացած րոպեյին մտնեն կուսկաբինետ և իրենց անհրաժեշտ նյութը ճարեն։ Սա կուլտուրական գործ է և պիտի խնամքով կատարվի։

Մյուս խնդիրը՝ մեր կուսակցական ստորին ագիտատորների հետ աշխատելն է։ Վորքան մեզ հայտնի յե, մեր շրջանային և արտադրական կուսկաբինետները դեռ լավ չեն մոտեցել ստորին ագիտատորներին, վերջիններիս կոնկրետ կերպով օգնելու, ղեկավարելու գործին։

Մեր ագիտատորը հիմնականում սկզբնական կուսկազմակերպության ակտիվն է։ Նա դեռ շատ դեպքում դժվարանում է ինքնուրույն կերպով և լրիվ մեկնաբանել մամուլում հրապարակված այս կամ այն քաղաքական դոկումենտը։ Չե՞ վոր նա պետք է բավարարի բանվոր և կոլտնտեսական ընկերների որինական հարցասիրությունը, իսկ վորպեսզի նա ըստ եյության մատչելի լեզվով մեկնաբանի խնդիրները, անհրաժեշտ է, վոր նրան առաջին հերթին օգնության հասնի կուսակցական կաբինետը։

Դրա համար ել կարելի յե ագիտատորների հրահանգչական թեթև խորհրդակցություն կամ սեմինար հրավիրել և այդտեղ պարզաբանել հիմնական, հանգուցային հարցերը, տալ նրանց լրացուցիչ տեղական մատերյալ, վորպեսզի նրանց ագիտացիան ավելի կոնկրետ և ավելի հասկանալի լինի մասսաներին։ Բերենք մի որինակ. ստախանովյան շարժման կապակցությամբ Համկոմկուսի Կենտկոմի պլենումի կայացրած վորոշումներն այժմ ագիտատորները մասսայականացնում են Յերևանի գործարանների ցեխերում, բրիգադներում, հանրակացարաններում և այլն։ Շատ ավելի լավ կլիներ, յեթե նրանք, որինակ, իրենց ձեռքի տակ ունենային Կոստյա Ֆետիսովի ու մեր մյուս ստախանովականների ռեկորդային արտադրական թվերը և նրանց աշխատանքի մեթոդի վերաբերյալ տվյալներ, այդ դեպքում զրույցն ավելի հետաքրքիր և հասկանալի կլիներ ունկնդիրների համար։

Կուսկաբինետի կարևորագույն աշխատանքներից մեկն ել անհատական կոնսուլտացիաներ կազմակերպելն է։ Մեզ մոտ հաճախ այդ կոնսուլտացիան վեր է ածվում սովորական հարց ու պատասխանի, կամ լավագույն դեպքում՝ խմբակի անցած նյութերի անհաջող ստուգման։ Կոնսուլտացիա ասելով, մենք առաջին հերթին նկատի ունենք այն, վոր կաբինետն ունենա շրջկոմի կողմից հաստատված հատուկ կոնսուլտանտներ (կուսպատմության, լենինիզմի և այլն) և այդ կոնսուլտանտները նշանակված ժամին (իսկ այդ ժամը հայտարարված պետք է լինի վողջ կազմակերպությանը և բոլորը պետք է գիտենան) լինեն կաբինետում. որինակ՝ կոնսուլտանտին դիմում է մեկը և խնդրում է իրեն բացատրել՝ ասենք թե՝ պրոլետարական դիկտատուրայի եյությունը։ Կոնսուլտանտը վոչ թե նրան պիտի տա գրքից վերցրած պատրաստի ձևակերպումներ, այլ նստի ու տվյալ ընկերոջ հետ մշակի այդ թեման, ցույց տա նրան լրացուցիչ գրականություն (նրա կրթական մակարդակին համապատասխան) և անպայման հետևվի, վոր տվյալ ընկերն այդ խնդրի վերաբերյալ ձեռք բերի լրիվ, պարզ և ճիշտ հասկացողություն։ Չենք ասում արդեն, վոր կոնսուլտանտի տրամադրության տակ պիտի լինի իր առարկային վերաբերող հիմնական և տեղեկատու գրականություն։ Կարելի յե կազմակերպել նաև մասսայական կոնսուլտացիա։ Կուսկաբինետը, ասենք թե, կարի գործարանի «տոլստովկայի» ցեխում, տեղի կազմակերպչի միջոցով, հայտարարում է, թե այսինչ որը կուսկաբինետում լինելու յե կոնսուլտացիա դեկտեմբերյան պլենումի՝ Թեթև Արդյունաբերության ժողկոմատի վերաբերյալ կայացրած վորոշման մասին։ Այդ խնդրի շուրջը պետք է հավաքել գրավոր հարցեր, մշակել ու ապա այդ ցեխի հավաքում ձեռնհաս ընկերոջ միջոցով սպառիչ կերպով պարզաբանել խնդիրը։

Մյուս կարևոր խնդիրը, վորով անպայման պիտի զբաղվեն մեր կուսակցական կաբինետները, կուսուսուցման խմբակներում տրված հարցերի հավաքումը, շերտավորումն ու լուրջ մշակումն է։ Դա իհարկե, բավական դժվար գործ է, սակայն շատ կարևոր է, վորովհետև անգնահատելի նյութ է ստացվում, թեկուզ տվյալ շրջկոմի համար։ Դա հնարավորություն է տալիս իմանալու, հաշվի առնելու, թե մեր կազմակերպության առանձին ողակներն ինչով են ապրում, ինչ հարցեր են հետաքրքրում նրանց, վորքանով են նրանք բավարարվում պատասխաններով և այլն։

Այդ հարցերի մշակումը կարող է շրջկոմի համար նյութ ծառայել կոնկրետ յեզրակացություններ անելու այս կամ այն կազմակերպության աշխատանքի վերաբերմամբ։

Հաջորդ խնդիրը՝ թարմ գրականության աննոտացիաներ (ծանոթագրություններ) կազմելն է։ Աննոտացիաները շատ կօգնեն մեր ստորին ակտիվին հեշտությամբ ընտրելու իրենց համար այս կամ այն գիրքը, վոչ միայն կարդալու, այլև սեփական գրադարանը լրացնելու համար։

Վերջին խնդիրը։ Վողջ ԽՍՀՄ-ում լայն ծավալ է ստացել ոտար լեզուների ուսումնասիրությունը։ Մեր ակտիվի մեծ մասը ռուսերեն կամ վատ գիտե, կամ բոլորովին չգիտե։ Չափազանց կարևոր գործ կլիներ, յեթե մեր կուսկաբինետները կազմակերպեյին ռուսաց լեզվի ուսումնասիրությունը՝ խմբակների միջոցով։

Սրանցով իհարկե չեն սահմանափակվում այն անելիքները, վոր ունեն մեր կաբինետները, սակայն սրանք ամենահիմնական և՝ մեր կարծիքով՝ անհետաձգելի խնդիրներն են, վորոնց իրագործմանը պիտի ձեռնարկեն մեր կուսակցական կաբինետները։

Խմբագրական կոլլեգիա—ԱՐԻՍՅԱՆ Լ., ԳՈՒՐԳԵՆՅԱՆ Վ., ԴԱՍՏԱԿՅԱՆ Վ., ԼՈԿՇԻՆԱ Մ., ԾԱՏՈՒՐՈՎ Գ., ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ Հ. (պատասխանատու խմբագիր), ՅԵՆԳԻԲԱՐՅԱՆ Մ.

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Библиотека
ՀՍՍՌ-Арм.ССР
им. А. Мясникяна
Ա. ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Էջ

1. ՀամԿ(բ)Կ կենտկոմի և ԽՍՀՄ ժողկոմխորհի ողջույնը Հայաստանի խորհրդայնացման 15-ամյակի առթիվ . 1
2. ՀամԿ(բ)Կ կենտկոմի և ԽՍՀՄ ժողկոմխորհի ողջույնը Ադրբեջանի խորհրդայնացման 15-ամյակի առթիվ . . . 2
3. Ընկ. Մոլոտովի ճառը Խորհրդային Հայաստանի աշխատավորության պատվիրակության ընդունելությանը, Կրեմլում 4
4. Ընկ. Կալինինի ճառը ԽՍՀՄ Կենտգործկոմի նախագահության նիստում, Հայաստանի պատվիրակության պարգևատրված անդամներին շքանշանները հանձնելիս . 9
5. Առաջնորդող — ՀամԿ(բ)Կ կենտկոմի դեկտեմբերյան պլենումը 11
6. Լ. Բերիա — Բոցաշունչ մարտիկը 17
7. Մ. Բաղիրով — Պայքարի և հաղթանակների ուղին . . 22
8. Աշիկ Ղազարյան — Կուսակցական կանոնադրությունը ներկուսակցական կյանքի հիմքում 33
9. Լ. Տանդիտ — Կոմունիստների անդամափոխության կարգի և հաշվառման մասին 39
10. Մ. Գրիգորյան—Միաձույլ և մարտունակ դուրս յեկանք ստուգումից 50
11. Պ. Պետրոսյան — Կուսփաստաթղթերի փոխանակման նախօրյակին 63
12. Բ. Գավթյան — Մեր կուսակցական կաբինետները . . 69

Գլավլիտ գ. 460 Հր. 348 Պատվեր 79 Տիրաժ 3000

Պետհրատի տպարան, Երևան, 11 Գնունի, 4

Գինը 50 կոպ.

КОММУНИСТ
Орган ЦК КП (б) Армении